

Starostwo Powiatowe w Lesznie

pl. Kościuszki 4, 64-100 Leszno

Uchwała Nr XXIV/169/05
Rady Powiatu Leszczyńskiego
z dnia 8 listopada 2005 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU LESZCZYŃSKIEGO

Dokument opracowali:

mgr Sławomir Chybiński
proGEO sp. z o.o.

mgr inż. Zofia Maksymiak
proGEO sp. z o.o.

mgr Andrzej Krzyśków
proGEO sp. z o.o.

mgr inż. Irena Krukowska-Szopa
Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”

Magdalena Gredka
proGEO sp. z o.o.

Wykonawca:

proGEO sp. z o.o.

ul. Energetyczna 8/7, 53-330 Wrocław, tel. (071) 360 45 15, tel./fax 339 93 69

przy współpracy:

Fundacja Ekologiczna „**ZIELONA AKCJA**”
ul. Wrocławska 41, 59-220 Legnica, tel. /fax (076) 86-294-30

Wrocław, marzec 2005 r.

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP.....	4
1.1	Cel programu	4
1.2	Podstawa formalno-prawna realizacji opracowania	4
1.3	Forma realizacji zamówienia	4
1.4	Podstawy merytoryczne realizacji Programu	4
1.5	Metodyka tworzenia Programu.....	7
1.6	Uwarunkowania Programu	7
1.6.1	Zasady polityki ekologicznej.....	7
1.6.2	Podstawowe założenia polityki ekologicznej województwa	9
1.6.3	Krajowe, wojewódzkie i powiatowe limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska.....	13
1.7	Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Wielkopolsce”.....	14
2.	CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM	15
3.	CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM.....	19
3.1	Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym ..	19
3.2	System transportowy	19
3.2.1	Wprowadzenie	19
3.2.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	19
3.2.3	Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2005 – 2008	23
3.3	Turystyka i rekreacja	27
3.3.1	Wprowadzenie	27
3.3.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	27
3.3.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	28
3.4	Rolnictwo i osadnictwo.....	30
3.4.1	Wprowadzenie	30
3.4.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	31
3.4.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	34
3.5	Przemysł.....	34
3.5.1	Stan wyjściowy	34
3.5.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	36
3.5.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	38
3.6	Awarie przemysłowe	39
3.6.1	Stan wyjściowy	39
3.6.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	42
3.6.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	43
3.7	Edukacja ekologiczna	44
3.7.1	Stan wyjściowy	44
3.7.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	44
3.7.3	Założenia Programu Informacyjno-Edukacyjnego.....	44
3.7.4	Komunikacja społeczna	48
3.7.5	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	50
4.	OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY	52
4.1	Ochrona przyrody i krajobrazu.....	52
4.1.1	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	52
4.1.2	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	59
4.2	Ochrona lasów	61
4.2.1	Wprowadzenie	61
4.2.2	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	61
4.2.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	63
4.3	Ochrona gleb.....	65
4.3.1	Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku	65
4.3.2	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008.....	67

4.4	Ochrona zasobów kopalin	68
4.4.1	Wprowadzenie	68
4.4.2	Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku	68
4.4.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008	69
5.	JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE	70
5.1	Ochrona jakości wód podziemnych.....	70
5.1.1	Wprowadzenie	70
5.1.2	Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku	71
5.1.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji.....	72
5.2	Ochrona jakości wód powierzchniowych.....	75
5.2.1	Wprowadzenie	75
5.2.2	Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku	75
5.2.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008	79
5.3	Gospodarka odpadami.....	81
5.4	Jakość powietrza atmosferycznego	83
5.4.1	Wprowadzenie	83
5.4.2	Cel średniokresowy i kierunki działań do 2015 roku	83
5.4.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008	85
5.5	Hałas	86
5.5.1	Stan aktualny	86
5.5.2	Cel średniokresowy i kierunki działań do 2015 roku	88
5.5.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008	89
5.6	Promieniowanie elektromagnetyczne i radiacyjne.....	90
5.6.1	Cel średniokresowy i kierunki działań do 2015 roku	90
6.	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	91
6.1	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	91
6.1.1	Wprowadzenie	91
6.1.2	Cel średnioterminowy i kierunki działań do 2015 roku	91
6.1.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008	96
6.2	Wykorzystanie energii odnawialnej	97
6.2.1	Wprowadzenie	97
6.2.2	Cel średnioterminowy i kierunki działań do 2015 roku	98
6.2.3	Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008	98
7.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	99
7.1	Narzędzia i instrumenty realizacji programu	99
7.1.1	Instrumenty prawne	99
7.1.2	Instrumenty finansowe.....	100
7.1.3	Instrumenty społeczne.....	100
7.1.4	Instrumenty strukturalne	101
7.1.5	Upowszechnianie informacji o środowisku	101
7.2	Organizacja zarządzania środowiskiem	102
7.3	Struktura zarządzania programem.....	103
7.3.1	Uczestnicy realizacji Programu	103
7.4	Monitoring wdrażania Programu.....	104
7.5	Możliwości finansowania POŚ	105
7.5.1	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	105
7.5.2	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	105
7.5.3	Finansowanie inwestycji z funduszy Unii Europejskiej.....	106
7.6	Harmonogram	109
7.7	Główne działania w ramach zarządzania programem	110
8.	WYKAZ SKRÓTÓW	111
9.	SPIS LITERATURY I WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW	112

1. WSTĘP

1.1 Cel programu

Podstawowym celem opracowania Programu ochrony środowiska dla powiatu leszczyńskiego jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego powiatu (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że opracowana w przyszłości strategia zrównoważonego rozwoju powiatu pozwoli na wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni na tyle skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby rodzaj i skala tego korzystania realizowane przez wszystkich użytkowników nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów.

1.2 Podstawa formalno-prawna realizacji opracowania

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (POŚ) (Dz. U. Z dnia 20 czerwca 2001 r. nr 62, poz. 627), w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, nakłada na zarządy powiatów obowiązek opracowania programów ochrony środowiska w terminie do 31.12.2003. Plany gospodarki odpadami stanowią integralną część programów ochrony środowiska.

Do opracowania „Programu ochrony środowiska dla powiatu leszczyńskiego” przystąpiono na podstawie umowy zawartej w dniu 19.05.2004 r. między Starostwem Powiatowym w Lesznie a firmą proGEO sp. z o.o.

1.3 Forma realizacji zamówienia

Zamówienie zostało zrealizowane w postaci jednego kompletnego dokumentu, którym jest:

- **Program ochrony środowiska dla powiatu leszczyńskiego.**
Dokument ten spełnia wymagania powiatowego programu ochrony środowiska określone w Ustawie „Prawo ochrony środowiska”.

Uzupełnieniem Programu jest opracowany wcześniej **Plan gospodarki odpadami dla powiatu leszczyńskiego**. Plan przyjęty został do realizacji zgodnie z uchwałą Rady Powiatu.

1.4 Podstawy merytoryczne realizacji Programu

Podstawy merytoryczne realizacji Programu opierają się głównie o zapisy zawarte w trzech dokumentach, którymi są:

- *Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku (POŚ)*. Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 POŚ), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:
 - cele ekologiczne,
 - priorytety ekologiczne,
 - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

- *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010*”, dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować:
 - cele średniookresowe do 2010 roku
 - zadania na lata 2003 – 2006
 - monitoring realizacji Programu
 - nakłady finansowe na jego wdrożenie.
- Cele i zadania ujęte są w następujących blokach tematycznych:
 - cele i zadania o charakterze systemowym
 - ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody
 - zrównoważone wykorzystanie surowców
 - jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne
- *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów.

W powiatowym programie powinny być uwzględnione:

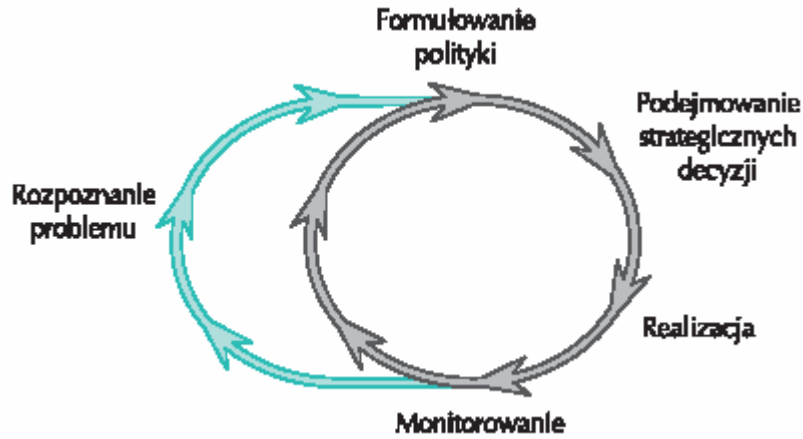
- **zadania powiatowe własne**, tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu,
- **zadania koordynowane**, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym
- **wytyczne do sporządzania programów gminnych**, tzn. zadania, które muszą być w pełni wprowadzone do programów gminnych

W Programie uwzględniono również zapisy POŚ (Art.14 ust.2, art. 18 ust.2) wskazujące, że program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata, a zarząd powiatu zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata raportów o wykonaniu Programu i przedstawiania ich odpowiednio radzie powiatu.

Kierując się powyższymi zapisami, Program określa:

- Cele ekologiczne średniookresowe do 2015 roku wraz z kierunkami działań poprzedzone analizą stanu środowiska oraz listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2005 – 2008 ujęte w blokach tematycznych zgodnych z *Polityką ekologiczną państwa z uwzględnieniem wskazówek zawartych w Wytycznych do sporządzania programów ochrony środowiska*.
- Sposób monitoringu realizacji Programu.
- Aspekty finansowe wdrażania Programu.

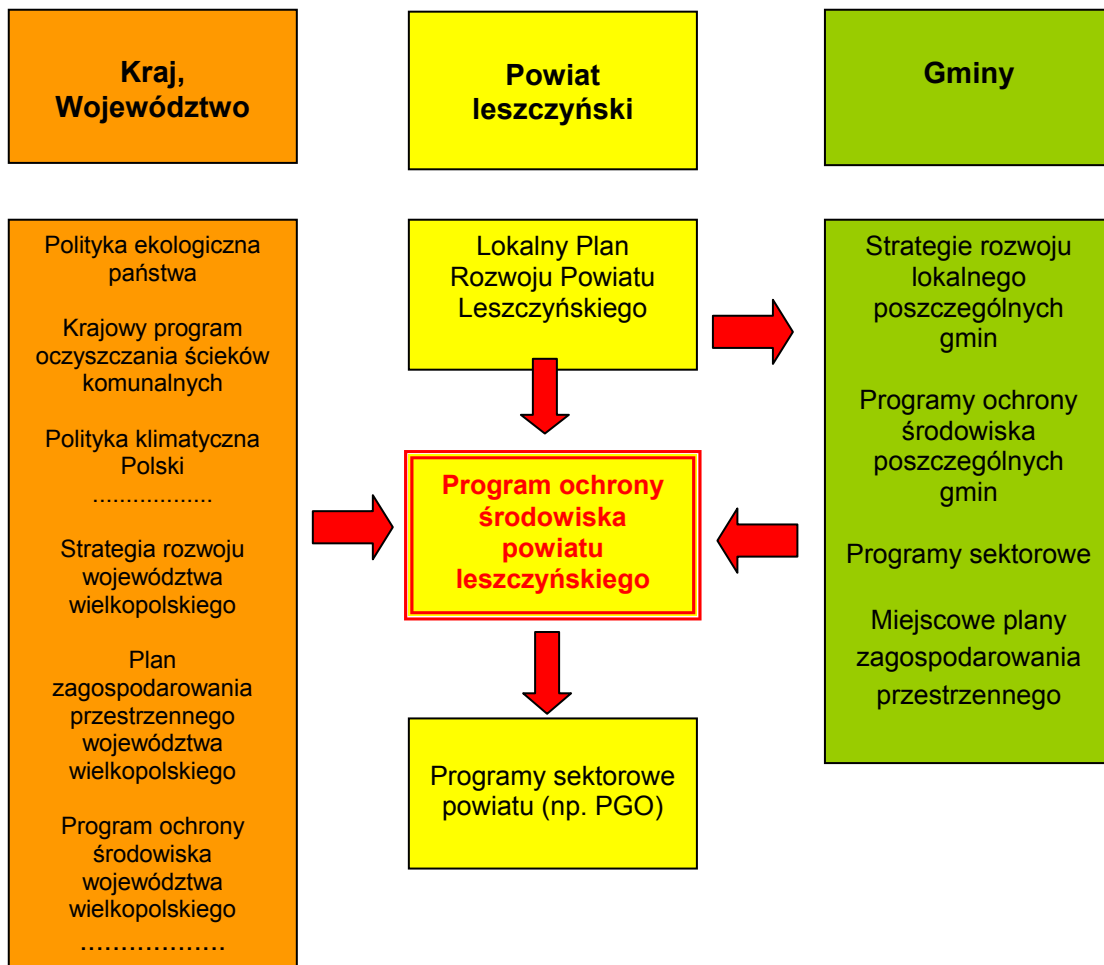
W związku z tym, iż proces legislacyjny w zakresie stanowienia prawa ochrony środowiska nie jest zakończony, brakuje wciąż wielu aktów wykonawczych do „Prawa ochrony środowiska” i do ustaw komplementarnych, których treść powinna być uwzględniana w Programie. Oznacza to, że w miarę wchodzenia w życie wspomnianych przepisów wykonawczych powinien on być korygowany i uszczegóławiany. Przyjęty w Programie cykl monitoringu oceny i aktualizacji pozostaje w ścisłym związku z metodyką przyjętą w "Programie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju województwa wielkopolskiego", oraz strategiami, programami i planami zagospodarowania poszczególnych gmin powiatu. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko.

Rysunek 1.1 Cykl monitorowania i aktualizacji Programu

Wzajemne relacje Programu ochrony środowiska powiatu leszczyńskiego z innymi opracowaniami strategicznymi, programowymi i planistycznymi przedstawiono na rysunku.

Rysunek 1.2 Powiązania powiatowego programu ochrony środowiska

1.5 Metodyka tworzenia Programu

W proces opracowywania, wdrażania, monitorowania i oceny realizacji programu, zgodnie z wymaganiami zawartymi w ustawie „Prawo ochrony środowiska” i „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, duży nacisk położono na udział społeczności lokalnych. Stąd w początkowych etapach prac nad Programem zwrócono szczególną uwagę na wymianę informacji i konsultacje pomiędzy administracją samorządową szczebla gminnego i powiatowego oraz administracją rządową i samorządową szczebla wojewódzkiego. W tym celu wykorzystano takie narzędzia jak:

- spotkania robocze i wywiady w gminach, powiecie, województwie
- konsultacje ze specjalistami lokalnymi

Wynikiem takiego sposobu prowadzenia prac, w tworzenie Programu zaangażowanych było wiele stron, a przede wszystkim przedstawiciele gmin, starostwa powiatowego oraz przedstawiciele obiektów użyteczności komunalnej.

Projekt Programu powiatowego, uzgodniony z Zarządem Powiatu leszczyńskiego a następnie zaopiniowany przez komisje Rady Powiatu i przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego, został przedstawiony Radzie Powiatu do przyjęcia w formie uchwały.

1.6 Uwarunkowania Programu

Założenia wyjściowe do opracowania programu ochrony środowiska dla powiatu leszczyńskiego opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych, dotyczących wszystkich regionów w skali województwa i kraju, oraz wewnętrznych, które wynikają z zamierzeń rozwojowych powiatu leszczyńskiego. Uwarunkowania te determinują przyszły kształt gospodarczy, społeczny oraz środowiskowo-przestrzenny powiatu, dlatego też istotne jest omówienie najważniejszych dokumentów, które wyznaczają ramy dla niniejszego programu ochrony środowiska, zarówno w skali krajowej, wojewódzkiej, jak i powiatowej.

Jako podstawę niniejszego Programu przyjęto zasady cele i zadania polityki ekologicznej Państwa, ujęte w dokumentach:

- II Polityka Ekologiczna Państwa,
- Program wykonawczy do II PEP na lata 2002 - 2010
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010.(zgodna z wymogami ustawy "Prawo ochrony środowiska")

1.6.1 Zasady polityki ekologicznej

Polityka ochrony środowiska powiatu leszczyńskiego jest oparta na zasadach polityki ekologicznej państwa. II Polityka Ekologiczna Państwa jest dokumentem odzwierciedlającym deklarowaną przez Polskę konieczność realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Oprócz **zasady zrównoważonego rozwoju** jako kluczową i nadrzędną, przyjętej w Konstytucji RP, uwzględniono również szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, w tym:

- **Zasada przezorności**, czyli przewidywania i podejmowania działań wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie wtedy, gdy istnieje już pełne naukowe potwierdzenie. Związana z nią jest zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska, która zakłada, że stosowanie zasady prewencji i przezorności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska.

- **Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego** traktowana jest w kategoriach sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą.
- **Zasadę integracji** polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.
- **Zasada regionalizacji** jest istotna przy konstruowaniu i stosowaniu narzędzi polityki ekologicznej, gdyż oznacza rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych. Odnosi się to w szczególności do trzech rodzajów obszarów:
 - obszarów silnie przekształconych i zdegradowanych lub zagrożonych degradacją,
 - obszarów o wysokich walorach przyrodniczych (z przewagą funkcji ochronnych, naukowych i rekreacyjnych oraz znaczącą rolą leśnictwa i ekologicznego rolnictwa),
 - obszarów pośrednich (z przewagą intensywnego rolnictwa i umiarkowanie rozwijanego przemysłu, przede wszystkim przetwórczego).

Zasada ta oznacza także skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, tereny górskie i podgórskie, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).

- **Zasada uspołecznienia polityki ekologicznej** realizowana poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska. Proces ten będzie przebiegał z wykorzystaniem mechanizmów i zaleceń wynikających z Konwencji w sprawie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępu do procedur sądowych w sprawach dotyczących środowiska”.
- **Zasadę prewencji**, oznaczającą w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowanie,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.
- **Zasadę „zanieczyszczający płaci”** odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowiska a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.
- **Zasada subsydiarności** wynika m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej i oznacza, że Unia podejmuje działania nie należące do jej kompetencji, gdy cele proponowanych

działań nie mogą być osiągnięte poprzez państwo członkowskie. Będzie to oznaczało przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

- o **Zasada klauzul zabezpieczających** umożliwi państwom członkowskim stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego. Zasada ta umożliwi realizację wyżej wymienionej zasady regionalizacji oraz stosowanie adekwatnych instrumentów prawnych i ekonomicznych na obszarach silnie przekształconych i zdegradowanych.
- o **Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Zasady polityki ekologicznej, przedstawione powyżej, odnoszą się zarówno do sposobów, zakresu jak i instrumentów służących osiągnięciu celów tej polityki, z których nadrzędnym jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju.

1.6.2 Podstawowe założenia polityki ekologicznej województwa

Cele polityki ekologicznej państwa, a w nawiązaniu do niej wojewódzkiego programu ochrony środowiska nakreślają **kierunki działania dla programu ochrony środowiska powiatu leszczyńskiego**. Poniżej wybrano i przedstawiono te kierunki działań, z określonych w *Programie ochrony środowiska dla województwa wielkopolskiego [1]*, które rzutują pośrednio lub bezpośrednio na politykę ekologiczną powiatu leszczyńskiego. Są to m.in.:

Cele główne i wybrane kierunki działań w ramach polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego [1]

„GORĄCE PUNKTY”¹:

Cel 1	<i>Minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w tzw. „gorących miejscach” (hot spots)</i>
Kierunki działań:	
GP 3. Likwidacja zagrożenia środowiska z tytułu mogilników i magazynów, w których zgromadzono środki ochrony roślin i opakowania po nich.	

RACJONALNE UŻYTKOWANIE SUROWCÓW:

Cel 2	<i>Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych</i>
Kierunki działań:	
ZN 1. Wprowadzenie normatywów zużycia wody w najbardziej wodochłonnych dziedzinach produkcji w oparciu o zasadę stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT).	

¹ Do tzw. "gorących punktów" (zgodnie z zapisem w II Polityce Ekologicznej Państwa) należy zaliczyć m.in. część obszarów najsilniej uprzemysłowionych i zurbanizowanych, w tym duże źródła punktowego zanieczyszczenia wód powierzchniowych objęte Programem Bałtyckim, zakłady przemysłowe znajdujące się na "Liście 80", tereny po byłych bazach wojsk radzieckich oraz stare, w części jeszcze nie rozpoznane, składowiska pestycydów i innych substancji i odpadów niebezpiecznych

- ZN 2. Eliminowanie wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji).
- ZN 3. Ustalenie normatywnych wskaźników zużycia wody w gospodarce komunalnej, stymulujących jej oszczędzanie.
- ZN 4. Wprowadzenie wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji.
- ZN 9. Intensywny rozwój energetyki odnawialnej na szczeblu regionalnym i lokalnym, pracującej w układach zdecentralizowanych na regionalne i lokalne potrzeby.
- ZN 10. Popularyzacja i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych, organizacyjnych i finansowych.

ZASOBY WODNE:

Cel 3 *Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią*

Kierunki działań:

- W 1. Wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi na obszarze województwa.
- W 2. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych GZWP w aspekcie ich ochrony.
- W 3. Opracowanie i sukcesywne wdrażanie programów ochrony wód w zlewniach rzek.
- W 4. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody do picia do standardów UE.
- W 5. Sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej.
- W 6. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne).
- W 7. Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (przez branże inne niż np. przemysł spożywczy i farmaceutyczny).
- W 11. Kontrola stanu wałów i urządzeń wodnych wraz z wytypowaniem odcinków do rekonstrukcji i modernizacji oraz kontynuowanie budowy i modernizacji wałów i innych urządzeń wodnych.
- W 12. Odbudowa zdewastowanych obiektów małej retencji.
- W 15. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji.
- W 17. Modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE.
- W 18. Optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni.
- W 19. Budowa oczyszczalni przyzgodowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym.
- W 20. Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb.
- W 21. Sukcesywna modernizacja istniejącej i realizacja nowej sieci kanalizacji, w tym kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi.
- W 22. Wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego.
- W 23. Sukcesywne ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych i punktowych pochodzących z działalności rolniczej.
- W.24. Preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych.
- W 25. Budowa deszczowni na terenach o intensywnej produkcji roślinnej.

POWIETRZE ATMOSFERYCZNE:

Cel 4 *Zapewnienie wysokiej jakości powietrza. Redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową.*

Kierunki działań:

- P 1. Wprowadzenie zarządzania ochroną powietrza w układzie stref (zgodnie z ustawą poś).
- P 2. Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialne źródła energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia biomasy z lokalnych źródeł).
- P 3. Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. korzystania z proekologicznych nośników energii, unikania spalania odpadów w piecach domowych.
- P 4. Termorenowacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej.
- P 5. Dostosowanie dróg nr 5, do parametrów dróg ekspresowych.
- P 6. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru zainwestowania miejskiego, zwłaszcza Poznania; budowa / modernizacja obejść drogowych.
- P 7. Wprowadzanie planów cyrkulacji ruchu ulicznego z uwzględnieniem ograniczenia jego uciążliwości.
- P 8. Bieżąca modernizacja dróg.
- P 9. Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez pojazdy i eliminowanie samochodów nie posiadających katalizatorów.
- P 12. Promowanie proekologicznych środków transportu (transportu kolejowego).

- P 13. Wyznaczenie stref dostępności dla samochodów prywatnych i wprowadzanie właściwej polityki parkingowej, zwłaszcza w Poznaniu i innych większych miastach.
- P 14. Intensyfikacja ruchu rowerowego, m.in. poprzez: likwidowanie barier technicznych, tworzenie układu ścieżek rowerowych.
- P 15. Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. proekologicznych zachowań komunikacyjnych.
- P 20. Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).
- P 21. Rozpoczęcie wdrażania pozwoleń na emisję zanieczyszczeń do powietrza w ramach zintegrowanego pozwolenia ekologicznego.
- P 22. Stymulowanie zakładów do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14 000) oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (czystsza produkcja).
- P 23. Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych.

HAŁAS:

Cel 5 *Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku*

Kierunki działań:

- H 1. Opracowywanie planów akustycznych powiatów i miast wraz z programami działań dla pozostałych terenów województwa wielkopolskiego.
- H 2. Eliminowanie ruchu tranzytowego z obszarów o gęstej zabudowie np. przez budowę obwodnic
- H 3. Ochrona mieszkańców przed hałasem komunikacyjnym np. poprzez budowę ekranów akustycznych i pasów zwartej zieleni ochronnej w miejscach newralgicznych.
- H 6. Kontrola zakładów przemysłowych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych, których działalność ujemnie wpływa na klimat akustyczny.
- H 7. Stymulowanie zakładów przemysłowych do ograniczenia ich uciążliwości hałasowej.

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE:

Cel 6 *Ochrona przed polami elektromagnetycznymi*

Kierunki działań:

- PR 1. Rozwinięcie systemu badań zagrożenia polami elektromagnetycznymi.
- PR 2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych.
- PR 3. Przestrzeganie obszarów ochronnych zgodnie z ocenami oddziaływania na środowisko dla urządzeń nadawczych.
- PR 4. Kontrola wprowadzania do środowiska nowych urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.
- PR 5. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.
- PR 6. Przestrzeganie zapisów w postępowaniu ocen oddziaływania na środowisko w odniesieniu do przestrzegania obszarów ochronnych źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.

POWIERZCHNIA ZIEMI:

Cel 7 *Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją*

Kierunki działań:

- GL 2. Wdrożenie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej.
- GL 3. Zminimalizowanie powierzchni gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych, która będzie wyłączona z produkcji i przeznaczona na inne cele.
- GL 4. Ochrona i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną.
- GL 5. Zalesianie gruntów marginalnych, nieprzydatnych do produkcji rolniczej.
- ZK 4. Wypracowanie platformy współpracy pomiędzy Wojewodą i Marszałkiem Województwa w zakresie gospodarki surowcami mineralnymi
- ZK 5. Przygotowanie folderu informacyjnego o obszarach perspektywicznych dla poszukiwania, dokumentowania i eksploatacji złóż surowców (np. w układzie powiatowym).
- ZK 6. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

GOSPODARKA ODPADAMI:

Cel 8 *Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania*

(Kierunki działań zostały uwzględnione w Planie Gospodarki Odpadami dla powiatu leszczyńskiego)

ZASOBY PRZYRODNICZE:

Cel 9 *Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych*

Kierunki działań:

- OP 1. Utworzenie nowych obszarów chronionych zgodnie z koncepcją sieci ekologicznej NATURA 2000.
- OP 3. Powiązanie systemu obszarów chronionych w centralnej części województwa (tzw. wyspy ekologiczne) z korytarzami przyrodniczymi.
- OP 4. Przywracanie pierwotnych biotopów na odłogowanych użytkach rolnych.
- OP 5. Wspieranie gmin w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu.
- OP 6. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.
- OP 7. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów cennych przyrodniczo.
- OP 8. Wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem.
- OP 9. Określenie potrzeb w zakresie reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt.
- OP 10. Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków, które są zagrożone.
- OP 11. Tworzenie sieci ostoi ptaków IBA (Important Bird Area).
- OP 12. Opracowanie i wdrożenie Regionalnego Planu Zwiększania Lesistości.
- OP 13. Tworzenie zwartych systemów leśnych poprzez wyznaczanie granicy polno-leśnej także na gruntach nie będących własnością skarbu państwa.
- OP 14. Prowadzenie zalesiania równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów oraz bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych.
- OP 15. Zalesianie odłogowanych użytków rolnych.
- OP 16. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki).
- OP 17. Rozwój roli ochronnej i buforowej lasów.
- OP 18. Promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody.
- OP 19. Rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w ramach funkcjonowania obiektów turystycznych i rekreacyjnych, budownictwa mieszkaniowego oraz prowadzenia działalności rolniczej.
- OP 20. Rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.

AWARIE PRZEMYSŁOWE:

Cel 10 *Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.*

Kierunki działań:

- AP 1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska powodowanych funkcjonowaniem podmiotów, będących potencjalnym źródłem awarii przemysłowych.
- AP 2. Zmniejszenie ryzyka transportu materiałów niebezpiecznych.
- AP 3. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej.

1.6.3 Krajowe, wojewódzkie i powiatowe limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska

Limity krajowe

W "II Polityce ekologicznej państwa", przyjętej przez Sejm RP w sierpniu 2001 roku, zostały ustalone limity krajowe (do osiągnięcia do 2010 roku), związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. Limity te nie zostały zmienione w "Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010". Są to:

- o Zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- o Ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- o Ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i o 25% w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- o Zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych o 200% w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
- o Odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- o Pełna likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- o Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego - również o 30%,
- o Ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu z 1990 r.,
- o Do końca 2005 r. wycofanie z użytkowania etyliny i przejście wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej

Limity województwa wielkopolskiego

Zarówno II PEP jak i ustawa *Prawo ochrony środowiska* nie podają procedur podziału limitów krajowych na regionalne, co wynika z braku dostatecznych podstaw planistycznych.

W *Programie ochrony środowiska województwa wielkopolskiego* powtórzone zostały limity krajowe.

W odniesieniu do **zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza** - wg oceny jakości powietrza w strefach w województwie wielkopolskim wynika, że dla powiatu leszczyńskiego nie ma potrzeby opracowania programu ochrony powietrza gdzie takie limity mogłyby zostać określone.

W odniesieniu do **zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych** – limity powinien określić *wojewódzki program ochrony wód*, zawierający działania mające zapewnić dotrzymanie wymaganych poziomów jakości wód. Ustalając limit wojewódzki dla ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami, można też będzie skorzystać z *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych*, gdzie zostanie określone wymagane zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych ze ściekami komunalnymi i ściekami z zakładów przemysłu rolno-spożywczego dla poszczególnych aglomeracji. Obecnie na podstawie aktualnych danych i planowanych działań można przyjąć, że do 2010 roku będzie miała miejsce **pełna likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych województwa**

wielkopolskiego. Pozostałe aglomeracje powinny zaprzestać zrzutu ścieków nieoczyszczonych do roku 2015.

Wojewódzkie limity ograniczenia wodochłonności i materiałochłonności produkcji oraz zużycia energii są trudne do określenia, co wynika z braku odpowiednich wskaźników w odniesieniu do konkretnych procesów technologicznych bądź instalacji. Punktem odniesienia limitów krajowych jest rok 1990 a więc rok istnienia 49 województw, co zasadniczo wpływa na trudność określenia średniej wielkości ww. limitów dla obszaru nowych województw.

Limity powiatowe

Proponuje się przyjęcie limitów powiatowych na poziomie limitów wojewódzkich.

1.7 Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Wielkopolsce”

W *Strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Wielkopolsce [35]* wyodrębniono **cztery typy produkcyjno-ekonomiczne rolnictwa oraz pięć typów obszarów wiejskich.**

Biorąc pod uwagę intensywność zorganizowania produkcji rolniczej, udział gospodarstw produkujących głównie na rynek oraz samoocenę szans rozwojowych gospodarstw, powiat leszczyński zakwalifikowano do **IV typu produkcyjno-ekonomicznego**. Szczegółową charakterystykę powiatu ze względu na wymienione cechy przedstawiono w rozdziale 2.4. Rolnictwo typu IV. – bardzo intensywne, w wysokim stopniu powiązane z rynkiem, obejmuje 5 powiatów z południowej części Wielkopolski.

W celu uprzestrzennienia *Strategii* wyodrębniono również typy obszarów wiejskich reprezentujące klasy powiatów podobnych pod względem funkcjonalnym. Do delimitacji obszarów wiejskich przyjęto zestaw 9 głównych cech reprezentujących różne funkcje obszarów wiejskich w układzie powiatów:

- udział zatrudnionych w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie, rybołówstwie i rybactwie w ogólnej liczbie zatrudnionych (w %),
- udział zatrudnionych w przemyśle i budownictwie w ogólnej liczbie zatrudnionych (w %),
- udział zatrudnionych w usługach rynkowych w ogólnej liczbie zatrudnionych (w %),
- udział użytków rolnych w powierzchni ogółem (w %),
- udział lasów w powierzchni ogółem (wskaźnik lesistości w %),
- zagospodarowanie turystyczno-wypoczynkowe (liczba miejsc noclegowych na 1 km²),
- saldo migracji na 1000 ludności,
- liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 100 mieszkańców obszarów wiejskich,
- ludność na 1 km².

W wyniku zastosowanej procedury taksonomicznej powiat leszczyński został przyporządkowany do **obszarów wiejskich II typu**. Jest to najliczniejsza klasa utworzona przez powiaty z centralnego pasa województwa wielkopolskiego. Są to pośrednie obszary wiejskie, zdominowane przez gospodarkę rolną. Ponad 40% pracujących związanych jest z rolnictwem. Aż 72,5% powierzchni tych powiatów zajmują użytki rolne (UR), a zdecydowanie niższy niż przeciętnie w województwie jest wskaźnik lesistości. Jest to klasa powiatów słabo rozwijających się ekonomicznie, o wyższej niż przeciętnie w województwie gęstości zaludnienia.

Wnioski z przeprowadzonej analizy były podstawą do opracowania strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Przy jej konstrukcji uwzględniono takie elementy jak:

- Kierunki działania zaproponowane w zakresie przyjętych celów generalnych i szczegółowych (etap I).
- Delimitację województwa wielkopolskiego na subregiony według zaproponowanych klasyfikacji typologicznych rolnictwa i obszarów wiejskich, co przyjęto za podstawę do uprzestrzennienia strategii.
- Hierarchię ważności zadań (działań) w układzie wyodrębnionych subregionów, oznaczając je znakami:
 - zadanie najważniejsze – priorytetowe: +++,
 - zadanie ważne: ++,
 - zadanie średnio ważne: +,
 - zadanie niekoniecznie musi być realizowane: 0.
- Przypisanie zadań odpowiednim podmiotom realizującym – strukturom zarządzania,
- Źródła współfinansowania działań w perspektywie czasowej – średnioterminowej (do 2006 roku) oraz długoterminowej (do 2020 roku).

W tabelach 5 i 6 przedstawiono niektóre z zawartych w „Strategii...” kierunków działań, wybrane ze względu na ich wysoki stopień powiązania z ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego na terenie powiatu. Kierunki działań, hierarchia ich ważności, podmioty realizujące i źródła finansowania wspierające modernizację rolnictwa i gospodarki żywnościowej w IV typie produkcyjno-ekonomicznym przedstawiono w tabeli nr 5. Tabela nr 6 dotyczy natomiast wspierania rozwoju obszarów wiejskich II typu.

2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM

Szczegółowa charakterystyka powiatu leszczyńskiego przedstawiona została z osobnym dokumencie (załączniku) „**Ocena stanu aktualnego**” stanowiącym integralną część niniejszego Programu [...].

Tabela 2.1 Wybrane kierunki działań, ich perspektywa czasowa i hierarchia ważności w IV typie produkcyjno-ekonomicznym [35]

Kierunki działań	Podmioty wdrażające i realizujące działania	Perspektywa czasowa	Źródła współfinansowania – poza źródłami własnymi podmiotów realizujących	Hierarchia ważności zadań dla IV typu produkcyjno-ekonomicznego
------------------	---	---------------------	---	---

II CEL. OSIĄGNIĘCIE MOŻLIWIE NAJWYŻSZEGO POZIOMU ROZWOJU TECHNOLOGICZNEGO I EKONOMICZNEGO GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

3. Upowszechnianie postępu w rolnictwie, zwłaszcza biologicznego, i transfer nowoczesnych technologii	administracja rządowa, administracja samorządowa, uczelnie wyższe, instytuty badawcze, służby doradcze	średniookresowa	budżet państwa, SAPARD	++
		długookresowa	budżet państwa, środki UE	++
4. Rozwijanie systemu szkolenia i doszkalania ogólnego i zawodowego	administracja samorządowa, wyższe i średnie szkolnictwo rolnicze, służby doradcze	średniookresowa	budżet państwa, budżety samorządów	+++
		długookresowa	budżet państwa, budżety samorządów, środki UE	++

III CEL. ISTOTNA POPRAWA POTENCJAŁU PRODUKCYJNEGO I WZROST WEWNĘTRZNEJ INTEGRACJI SEKTORA ROLNO-ŻYWNOŚCIOWEGO

2. Prowadzenie prac scaleniowych, zwłaszcza na użytkach rolnych z szachownicą gruntów i na gruntach marginalnych	administracja samorządowa	średniookresowa	budżet państwa	+
		długookresowa	budżet państwa, środki UE	++
3. Zmniejszanie zasobów użytków rolnych, aktualnie odlogowanych i zarazem o niskiej jakości i przeznaczenie tych zasobów na inne cele – zalesienie, zabudowę, przywracanie pierwotnych biotopów	administracja rządowa, administracja samorządowa, służby doradcze,	średniookresowa	budżet państwa	+
		długookresowa	budżet państwa, środki UE	++
4. Budowa zbiorników retencyjnych oraz prowadzenie melioracji, dostosowanych do potrzeb poszczególnych agroekosystemów	administracja rządowa, administracja samorządowa	średniookresowa	budżet państwa, budżety regionalne i lokalne	++
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne i lokalne, środki UE	++
5. Upowszechnianie i wdrażanie programów zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska w wyniku działalności rolniczej	administracja rządowa, administracja samorządowa, służby doradcze	średniookresowa	budżet państwa, budżety regionalne i lokalne, SAPARD	+++
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne i lokalne, środki UE	++

6. Upowszechnienie katalogu „dobrych praktyk rolniczych” i pomaganie rolnikom w ich wdrażaniu	administracja rządowa, administracja samorządowa służby doradcze, izby rolnicze, szkolnictwo rolnicze	średniookresowa	budżet państwa, budżety regionalne i lokalne, SAPARD	++
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne i lokalne, środki UE	+
8. Podejmowanie działań prowadzących do pozyskiwania funduszy na rzecz finansowania inwestycji przetwórstwa związanych z ochroną środowiska i rozwojem przetwórstwa odpadów przemysłu rolno-spożywczego	administracja rządowa, administracja samorządowa, służby doradcze, izby przemysłowo-handlowe	średniookresowa	SAPARD, budżet państwa, budżety regionalne	+++
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne, środki UE	++

IV CEL. DOSTOSOWANIE POTENCJAŁU I STRUKTURY GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ W WOJEWÓDZTWIE DO WYZWAŃ XXI WIEKU I WYMAGAŃ JEDNOCZĄCEJ SIĘ EUROPY

1. Upowszechnianie nowoczesnych technologii w przetwórstwie produktów pochodzenia zwierzęcego (mięsa i mleka)	administracja rządowa, administracja samorządowa, przemysł rolno-spożywczy	średniookresowa	SAPARD, budżet państwa, budżety regionalne	+++
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne, środki UE	++
2. Upowszechnianie nowoczesnych technologii w przetwórstwie owoców i warzyw	administracja rządowa, administracja samorządowa, przemysł rolno-spożywczy	średniookresowa	SAPARD, budżet państwa, budżety regionalne	+
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne, środki UE	+
4. Pomoc w dostosowaniu przemysłu przetwórczego do standardów UE, przepisów sanitarnych, weterynaryjnych, ekologicznych w zakresie standaryzacji, ochrony konkurencji, oznakowania żywności itp.	administracja rządowa, administracja samorządowa	średniookresowa	SAPARD, budżet państwa, budżety regionalne	+++
		długookresowa	budżet państwa, budżety regionalne, środki UE	++

Tabela 2.2 Kierunki działań, hierarchia ważności, podmioty realizujące i źródła finansowe wspierające rozwój II typu obszarów wiejskich [35]

Kierunki działań	Podmioty wdrażające i realizujące działania	Perspektywa czasowa	Źródła współfinansowania – poza źródłami własnymi podmiotów realizujących	Hierarchia ważności zadań dla II typu obszarów wiejskich
------------------	---	---------------------	---	--

II CEL. OSIĄGNIĘCIE MOŻLIWIE NAJWYŻSZEGO POZIOMU GOSPODARKI NA TERENACH WIEJSKICH

3. Obróbka drewna i przetwórstwo produktów leśnych	administracja samorządowa różnych szczebli	średniookresowa	SAPARD, budżety samorządów	+
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	+

4. Rozwój agroturystyki	administracja samorządowa różnych szczebli, doradztwo rolnicze	średniookresowa	SAPARD, budżety samorządów	0
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	0

III CEL. ISTOTNA POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ I WZROST WEWNĘTRZNEJ INTEGRACJI

1. Budowa i modernizacja dróg gminnych i powiatowych	samorząd gminny, związki międzygminne, samorząd powiatowy	średniookresowa	SAPARD, budżety samorządów	++
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	++
2. Realizowanie programu sanitacji wsi (zaopatrzenie w wodę, uzdatnianie, oczyszczanie ścieków, kanalizacja)	samorząd gminny, związki międzygminne, samorząd powiatowy	średniookresowa	SAPARD, budżety samorządów	++
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	++
4. Modernizacja sieci elektrycznej (reelektryfikacja wsi) i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii	samorzady	średniookresowa	SAPARD, budżety samorządów	++
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	+
5. Gospodarka odpadami stałymi	samorząd gminny, związki międzygminne, samorząd powiatowy	średniookresowa	SAPARD, budżety samorządów	++
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	++
6. Przeznaczanie pod zalesienia ziem marginalnych, odłogowanych, zwłaszcza w sektorze publicznym	samorzady, Lasy Państwowe	średniookresowa	budżet państwa, budżety samorządów	+
		długookresowa	budżet państwa, budżety samorządów, środki UE	+
7. Racjonalne kształtowanie układu gruntów ornych, użytków zielonych, lasów i użytków ekologicznych, odtworzenie i ochrona obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i kulturowych. Tworzenie regionalnych parków krajobrazowych	samorzady, Lasy Państwowe	średniookresowa	SAPARD, budżet państwa, budżety samorządów	+
		długookresowa	budżet państwa, budżety samorządów, środki UE	++
		długookresowa	budżety samorządów, środki UE	++

3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

3.1 Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym

Na stan środowiska naturalnego powiatu leszczyńskiego ma wpływ rozwój społeczno-gospodarczy. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji rozwojowych i kierunków zmian z punktu widzenia oddziaływania na środowisko pozwala na prognozę oddziaływań negatywnych i podjęcie działań mogących zminimalizować to oddziaływanie.

Przedstawiając perspektywiczny rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki w relacji do środowiska, pod uwagę wzięto następujące dziedziny:

- System transportowy
- Turystyka i rekreacja
- Rolnictwo
- Przemysł
- Osadnictwo

Dla każdej dziedziny rozwoju przedstawiono stan wyjściowy (w Ocenie stanu aktualnego) i tendencje zmian. Kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju sformułowano średnioterminowy cel zintegrowany z ochroną środowiska, strategię realizacji celu, w tym działania minimalizujące zagrożenia w każdej z dziedzin rozwoju.

Jako podstawę przyjęto następującą misję rozwoju powiatu:

Misją samorządu powiatu jest optymalne zaspokojenie zbiorowych potrzeb jego mieszkańców przez wykonywanie zadań publicznych nie zastrzeżonych ustawowo dla samorządu wojewódzkiego oraz samorządów gminnych a także dla administracji rządowej i innych organów Państwa, z poszanowaniem środowiska i racjonalnym wykorzystaniem jego zasobów.

3.2 System transportowy

3.2.1 Wprowadzenie

Powiat leszczyński posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg odpowiadającą strukturze zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie sieć ta charakteryzuje się złym stanem technicznym. Część dróg mimo, że jest sklasyfikowana jako drogi powiatowe, nie posiada żadnej utwardzonej nawierzchni, stanowiąc drogi gruntowe. Część ciągów nie posiada poboczy oraz chodników, zaś szerokość wybranych odcinków jezdni nie odpowiada przewidzianym dla nich norm szerokości. Modernizacja sieci drogowej jest w związku z tym jednym z podstawowych zadań jakie stoi przed samorządami (powiatowym i gminnymi).

3.2.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

- 1) **Osiągnięcie dobrego stanu technicznego dróg gminnych i powiatowych i pozostałej infrastruktury drogowej.**
- 2) **Poprawa dostępności komunikacyjnej oraz tworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się ludzi i towarów przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko naturalne.**

Transport drogowy

Według przewidywań do roku 2015 transport drogowy będzie podstawowym rodzajem transportu. Wiązać się z tym będzie wzrost liczby użytkowników samochodowych i natężenia ruchu. Wzrośnie również ruch tranzytowy. Stąd istotne dla rozwoju ruchu drogowego na terenie powiatu będzie:

- * budowa i modernizacja drogowej infrastruktury towarzyszącej (oznakowanie, mosty, sygnalizacja),
- * budowa parkingów, zmiana nawierzchni gminnych dróg gruntowych na asfaltowe, budowa i poprawa nawierzchni chodników.

Drogi służą nie tylko mieszkańcom i działającym podmiotom gospodarczym, ale także ruchowi tranzytowemu oraz są jednym z podstawowych kryteriów przy wyborze lokalizacji inwestycji. Z tych powodów stanowią bardzo istotny element infrastruktury technicznej – ich wysoka jakość stanowi o większej dostępności komunikacyjnej oraz przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu.

Ważną kwestią dla rozwoju powiatu jest dobra komunikacja z ośrodkami o znaczeniu regionalnym. Połączenie z głównymi miastami wpływa na dostępność usług, które nie mogą być zaspokajane na terenie powiatu. Infrastruktura drogowa jest również jednym z wyznaczników intensyfikacji ruchu turystycznego.

Konieczne jest budowanie urządzeń obsługi podróżnych (parkingi, urządzenia sanitarne). Ponadto na głównych drogach powinny pojawić się bariery architektoniczne na trasach migracji zwierząt. We wszystkich miejscowościach przy przejściu dróg przez tereny zabudowane należy dążyć do segregacji ruchu kołowego i pieszego.

Wielu mieszkańców powiatu dostrzega znaczne deficyty w zakresie stanu dróg na terenie powiatu [6]. Najczęściej wymieniane uwagi dotyczą złego stanu nawierzchni. Chodzi o całkowite utwardzenie ich (tam gdzie jest nawierzchnia gruntowa), poszerzenie w miarę możliwości technicznych ich szerokości, a także wydzielenie odpowiedniego obszaru, który można byłoby wykorzystać jako pobocze. Potrzebne są zaplanowane działania, poprzedzone badaniami technicznymi, które zapoczątkowałyby proces modernizacji dróg.

Należy podkreślić, że modernizacje i budowa dróg gminnych, chodników itp. zajmują znaczną pozycję w planowanych zadaniach inwestycyjnych gmin na lata 2004-2007 oraz 2007-2013. Urzędy gmin klasyfikują te inwestycje do zadań priorytetowych.

W transporcie rowerowym istotne będzie realizacja systemu ścieżek rowerowych, głównie w powiązaniu z atrakcyjnymi turystycznie obszarami.

Na terenie powiatu leszczyńskiego zakłada się projekt budowy ciągów pieszo-rowerowych zlokalizowanych wzdłuż dróg powiatowych. Celem budowy ścieżek rowerowych jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez wyeliminowanie ruchu rowerowego i pieszego z jezdni, a w szczególności ułatwienie dojazdu do szkół, zakładów pracy itp. jak również zwiększenie atrakcyjności terenów turystycznych na terenie powiatu.

Przy wyznaczaniu ciągów rowerowych uwzględniono następujące elementy:

- obciążenie ruchem,
- koszt budowy,
- ukształtowanie terenu,
- stan własności terenów przyległych do dróg,
- przepisy o ruchu drogowym.

Część tych ciągów, szczególnie na obszarze zabudowanym poprowadzona będzie po istniejących chodnikach, które ulegną przebudowie, natomiast część budowana będzie od podstaw, szczególnie w terenie niezabudowanym. Na obszarach przez tereny leśne możliwa będzie lokalizacja ciągów w pasach przeciwpożarowych, bez konieczności dokonywania wycinki drzewostanu.

Projektowane ciągi będą posiadały szerokość 2,0 – 3,0 m i konstrukcję określoną przepisami Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 02.03.1999 r.

Tabela 3.1 Projektowane ciągi pieszo-rowerowe na drogach powiatowych

L.p.	Gmina	Przebieg trasy - zadanie	Lokalizacja - opis	Długość [km]	Orientacyjna wartość [zł]	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1.	Kremieniewo	Droga nr 21208 odc. Od skrzyż. z drogą kraj. nr 12 do skrzyż. z drogą nr 21241	Strona lewa lub prawa: od skrzyż. z drogą kraj nr 12 do skrzyż. 21241	1,5	600 000	Pismo Wójta gm. Krzemien. z dn. 27.10.04
2.		Droga nr 21245 odc. Pawłowice-Kociugi-Drobnin	Strona prawa: Pawłow.-Kociugi-Drobnin	5,8	2 300 000	j.w.
3.		Droga nr 21238 odc. Górzno-Garzyn	Strona prawa lub lewa: Górzno-Garzyn	2,0	800 000	j.w.
4.		Droga nr 21246 odc. Mierzejewo-Drobnin	Strona prawa lub lewa: Mierzejewo-Drobnin	2,5	1 000 000	j.w.
5.		Droga nr 21244 odc. Lubonia-Pawłowice	Strona prawa lub lewa: Lubonia- Pawłowice	2,6	1 000 000	j.w.
6.	Lipno	Drogi nr 21225, 21224, 21204, 21228 odc. Wilkowice-Mórkowo-Lipno-Żakowo-Górka Duchowna	Strona prawa lub lewa na odcinkach tych dróg	8,5	3 600 000	Pismo Wójta Gminy Lipno z dnia 02.11.04
7.	Osieczna	Droga nr 21232 odc. od skrzyż. z ul.Frankiewiczza w m.Osieczna-Świerczyna	Strona prawa lub lewa	5,2	2 000 000	Pismo Burm. MiG Osieczna Z d. 09.11.04
8.	Rydzyzna	Droga nr 21236 odc. Nowawieś-Dąbcze-Rydzyzna	Strona prawa: m. Nowawieś-Dąbcze, Strona prawa lub lewa: m.Dąbcze -m.Rudzyna	6,4	2 700 000	Pismo UMiG Rydzyna z dn. 12.11.04
9.		Droga nr 21302 odc.Kłoda - Rydzyna	Strona lewa llub prawa na odcinku drogi	2,2	2 500 000	j.w.
10.		Droga nr 21209 odc. Kłoda-Pomykowo	Strona prawa lub lewa na odcinku drogi	5,5	2 200 000	j.w.
11.	Święciechowa-Włoszakowice	Droga nr 21201 odc. Leszno-Święciechowa-Jezierzyce Kość. - Włoszakowice	Strona prawa lub lewa na odc. Święciechowa-Jezierzyce-Włoszakowice oraz 1/.	13,0	5 000 000	Pismo Zarz. Dróg Gminnych z dn. 10.11.04
12.	Święciechowa-Lipno	Droga nr 21223 odc. od skrzyż. z drogą nr 21225 Święciechowa	Strona prawa lub lewa na odcinku drogi	4,3	1 700 000	j.w.
13.	Wijewo	Droga nr 21114 odc. Brenno-Miastko	Strona lewa: od skrzyż.dróg w m. Brenno do m. Miastko	3,8	1 600 000	
14.		Droga nr 21114 odc. Wijewo-Potrzebowo	Strona lewa	5,2	2 100 000	
15.	Włoszakowice	Droga nr 21115 odc. Włoszakowice-Boszkowo-granica ZDP	Strona prawa lub lewa	5,4	3 300 000	Pismo Zarz. Dróg Gminnych z dn. 10.11.04
16.		Drogi nr 21201, 21120, 21121 odc. Włoszakowice - Grotniki	Strona prawa lub lewa	3,1	1 500 000	j.w.
17.		Droga nr 21120 odc. Włoszakowice-Bukówiec G.	Strona prawa	1,5	700 000	j.w.

1/. Odcinek Leszno-Święciechowa – realizacji zadania w latach 2004-2006 pn. „Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej powiatu leszczyńskiego poprzez rozbudowę infrastruktury drogowej w ramach projektu PHARE 2003 SSG”

Drogi kołowe należą do liniowych źródeł zanieczyszczeń. Wzdłuż dróg odnotowuje się zwiększoną koncentrację zanieczyszczeń w atmosferze, a także w gruntach, ciekach powierzchniowych i zbiornikach wodnych zlokalizowanych przy nich. Największe natężenie ruchu odnotowuje się na drogach krajowych, wojewódzkich, a w okresie letnim również na drogach powiatowych i częściowo i gminnych.

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących zagrożenia:

Główne zagrożenia środowiska to:

- emisja spalin,
- emisja hałasu,
- degradacja terenów cennych przyrodniczo, w tym zagrożenie dla korytarzy ekologicznych,
- awarie drogowe (np. awarie autocystern itp.).

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia (według hierarchii ważności):

1. poprawa standardów technicznych sieci drogowej (zwiększenie płynności i przepustowości sieci drogowej);
2. budowa obwodnic i obejść drogowych;
3. Ochrona mieszkańców przed hałasem komunikacyjnym np. poprzez budowę ekranów akustycznych i pasów zwartej zieleni ochronnej w miejscach newralgicznych;
4. Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez pojazdy i eliminowanie samochodów nie posiadających katalizatorów;
5. Dostosowanie drogi nr 5 do parametrów drogi ekspresowej;
6. Intensyfikacja ruchu rowerowego, m.in. poprzez: likwidowanie barier technicznych, tworzenie układu ścieżek rowerowych;
7. Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. proekologicznych zachowań komunikacyjnych.

Inwestycje na drogach stanowią zadania priorytetowe dla powiatu, a strategicznym celem jest wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej powiatu leszczyńskiego [wg 6].

Oczekiwane rezultaty tych inwestycji to:

- zmniejszenie emisji spalin do powietrza,
- skrócenie czasu przejazdu,
- wzrost dostępności do lepszych jakościowo dróg,
- oszczędność kosztów przejazdu,
- obniżenie kosztów utrzymania dróg,
- podniesienie atrakcyjności terenów przyległych,
- zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.

Według Planu Rozwoju Powiatu Leszczyńskiego [6] podokres 2007-2010 wiązać się będzie z dalszą realizacją projektów powiatowych, które z przyczyn finansowych, wagi problemu jak i przygotowań technicznych, przesunięte zostały do realizacji w późniejszym terminie.

Lista projektów i zadań przewidzianych do realizacji w **latach 2007-2010** w ramach Planu Rozwoju Powiatu [6] obejmuje:

1. Budowa drogi 21201 Jezierzycze – Włoszakowice,
2. Budowa drogi 21209 Kłoda - Pomykowo łącznie z ciągami pieszymi i rowerowymi,
3. Przebudowa drogi 21114 Wijewo - Potrzebowo m. Potrzebowo,
4. Przebudowa drogi 21217 Osowa Sień – Święciechowa, m. Piotrowice,
5. Remont drogi 21105 Lipno – Targowisko,
6. Przebudowa drogi 21115 Włoszakowice – Przemęt, m. Boszkowo (ul. Dworcowa),
7. Budowa drogi 21232 Osieczna – Bojanice , m. Osieczna,
8. Przebudowa drogi 21302 Góra – Kłoda (odcinek drogi nr 5 – stacja PKP),
9. Budowa ul. Kościuszki w m. Rydzyna,
10. Przebudowa drogi 21104, m. Popowo,
11. Remont drogi 21227 Radomicko – Targowisko,
12. Przebudowa drogi 21224, m. Lipno, ul. Powstańców,
13. Remont drogi 21235 i 21236, m. Kąkolewo,
14. Remont drogi 21248, odcinek drogi nr 5 – Dąbcze,
15. Budowa drogi 21229 Wyciążkowo – Goniembice,
16. Remont mostu w ciągu drogi 21114, m. Miastko,
17. Budowa drogi 21207 i 21243 – skrzyżowanie w m. Krzemieniewo,
18. Remont drogi 21232 Świerczyna – Bojanice,

19. Budowa drogi 21102 odcinek od drogi 21201 do skrzyżowania z drogą gminną w m. Krzycko Wielkie,
20. Remont drogi 21120 Włoszakowice – Bukówiec,
21. Remont drogi 21206 Leszno – Nowa Wieś,
22. Realizacja drugiego etapu obwodnicy miejscowości Świąciechowa.

Należy poprzeć działania Społecznego Komitetu budowy ronda w miejscowości Kłoda w gminie Rydzyna. Liczne kolizje i wypadki występują na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 5 z drogami powiatowymi nr 21209 Kłoda – Poniec i 21302 Kłoda – Góra. Powołany do życia Komitet wychodząc naprzeciw postulatam mieszkańców i użytkowników drogi podjął inicjatywę wybudowania na tym skrzyżowaniu ronda, którego celem jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim użytkownikom dróg powiatowych i drogi krajowej w tym miejscu. Należy poprzeć działania na rzecz uzyskania środków finansowych na realizację tej inwestycji [4].

Transport kolejowy

Zgodnie z ogólną polityką transportową Państwa przewiduje się, że transport kolejowy w perspektywie 2010 roku nie będzie się rozwijał w sposób intensywny. Znaczenie kolei w zakresie przewozów pasażerskich, w relacjach regionalnych i lokalnych będzie zależało od zakresu zmian strukturalnych PKP i możliwości współ finansowania przewozów pasażerskich na tych liniach przez zainteresowane samorządy lokalne. Prognozy są raczej niekorzystne dla ruchu regionalnego i lokalnego.

Należy zaznaczyć, że zmniejszenie wykorzystania transportu kolejowego i przewozów regionalnych nie jest korzystne dla ochrony środowiska. Wykorzystanie transportu kolejowego pozwoliłoby na zmniejszenie natężenia ruchu samochodów ciężarowych na drogach, a co za tym idzie na: zmniejszenie hałasu komunikacyjnego, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Wydaje się, że problem ten można by częściowo rozwiązać na szczeblu regionalnym.

Transport lotniczy

Jak już wspomniano, na terenie gminy Świąciechowa w Strzyżewicach zlokalizowane jest lotnisko Aeroklubu Polskiego (Centralnej Szkoły Szybowcowej). Jest ono znaczącym źródłem hałasu, zwłaszcza w okresie sezonu zawodów sportowych. Konieczność zintensyfikowania kontaktów z państwami Unii Europejskiej przemawia za podjęciem działań w kierunku przystosowania tego lotniska do przyjmowania „małego” międzynarodowego ruchu pasażerskiego. Będzie się to wiązało z budową obiektów związanych z ruchem. Należy pamiętać, że większość przedsięwzięć dotyczących infrastruktury lotniska ma charakter inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska. Dlatego, w przypadku podjęcia decyzji o rozbudowie lotniska, celowe wydaje się stworzenie wizji perspektywicznego rozwoju portu lotniczego dla obszaru lotniska i terenów przyległych, którego nadrzędnym celem będzie ochrona walorów środowiska i zdrowia mieszkańców w otoczeniu lotniska. W przypadku rozbudowy częściowej infrastruktury lotniska (np. pasy startowe) właściciel obiektu będzie zobowiązany do sporządzenia mapy akustycznej określającej granicę uciążliwości hałasowej włącznie z możliwością określenia strefy ograniczonego użytkowania.

3.2.3 Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2005 – 2008

Podstawowe zadania drogowe przewidziane zostały w Planie Rozwoju Lokalnego powiatu leszczyńskiego na lata 2004-2006 [6]. Oprócz tych zadań poniżej określono także dodatkowe zadania jakie należy podjąć w celu poprawy sytuacji w sferze infrastruktury komunikacyjnej. Ich celem strategicznym jest wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i

turystycznej powiatu poprzez rozbudowę infrastruktury drogowej. Zadania z obszaru Infrastruktura komunikacyjna w przeprowadzonej przez powiat ankiecie [6] uzyskały duże poparcie przedstawicieli mieszkańców – 85% możliwych punktów. Przyczynią się również do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jednostką realizującą te zadania jest przede wszystkim Zarząd Dróg Powiatowych w Lesznie w imieniu Zarządu Powiatu.

System transportowy						
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE						
1.	Przedsięwzięcie (wg PRL dla powiatu [6])	Budowa obejścia m. Święciechowa oraz przebudowa drogi Leszno – Jezierzycze (zad. nr 3 w PRL dla powiatu) – Zgodność z dokumentami planistycznymi: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego – Długość drogi powiatowej (km) – 1,7 km obejścia + 8,5 km				
	Jednostki realizujące	Zarząd Dróg Powiatowych, Powiat Leszczyński				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2004 - 2006				
	Koszty w latach 2004 - 2008 (tys. zł)	2004	2005	2006	2007	2008
		4.445	5.785	2.560	-	-
	Źródła finansowania	UE (PHARE), inne				
2.	Przedsięwzięcie (wg PRL dla powiatu [6])	Przebudowa drogi powiatowej m. Przybiń (zad. nr 4 w PRL dla powiatu) – Zgodność z dokumentami planistycznymi: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego – Długość drogi powiatowej (km) – 0,7 km				
	Jednostki realizujące	Powiat Leszczyński				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2004 - 2006				
	Koszty w latach 2004 - 2008 (tys. zł)	2004	2005	2006	2007	2008
		621	-	-	-	-
	Źródła finansowania	budżet powiatu, UE (SAPARD)				
3.	Przedsięwzięcie (wg PRL dla powiatu [6])	Budowa i modernizacja drogi powiatowej Nr 21208 m. Bojanice - Bełęcín (zad. nr 5 w PRL dla powiatu) – Zgodność z dokumentami planistycznymi: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego – Długość drogi powiatowej (km) – 1,3 km (budowa) i 4,6 km (modernizacja)				
	Jednostki realizujące	Powiat Leszczyński, Zarząd Dróg Powiatowych				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2006				
	Koszty w latach 2004 - 2008 (tys. zł)	-	2005	2006	2007	2008
		-	2.000	4.000	-	-
	Źródła finansowania	budżet powiatu, budżet państwa, UE, inne				
4.	Przedsięwzięcie (wg PRL dla powiatu [6])	Budowa drogi powiatowej Nr 21121 m. Dłużyna - Skarżyn (zad. nr 6 w PRL dla powiatu) – Zgodność z dokumentami planistycznymi: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego – Długość drogi powiatowej (km) – 2,1 km				
	Jednostki realizujące	Powiat Leszczyński, Zarząd Dróg Powiatowych				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2006				
	Koszty w latach 2004 - 2008 (tys. zł)	-	2005	2006	2007	2008
		-	1.500	1.500	-	-
	Źródła finansowania	budżet powiatu, budżet państwa, UE				
5.	Przedsięwzięcie (wg PRL dla powiatu [6])	Przebudowa drogi powiatowej Nr 21114 m. Potrzebowo (zad. nr 7 w PRL dla powiatu) – Zgodność z dokumentami planistycznymi: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego – Długość drogi powiatowej (km) – 1,9 km				

Jednostki realizujące	Powiat Leszczyński, Zarząd Dróg Powiatowych				
Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
Lata realizacji	2005 - 2006				
Koszty w latach 2004 - 2008 (tys. zł)	-	2005	2006	2007	2008
	-	900	1.800	-	-
Źródła finansowania	budżet powiatu, budżet państwa, UE				

Dodatkowe zadania:

- realizacja ścieżek rowerowych zgodnie z opracowanym wykazem,
- wsparcie Społecznego Komitetu budowy ronda w miejscowości Kłoda,
- opracowanie wieloletniego programu rozwoju i modernizacji dróg.

Planowane zadania inwestycyjne w poszczególnych gminach²:

<u>Krzemieniewo</u> ³
<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja drogi w m. Krzemieniewo, ul. Spółdzielcza, lata: 2004-2006, koszt łącznie: 900 tys. zł, 2. Modernizacja drogi w m. Nowy Belęcin, lata: 2005-2008, koszt łącznie: 200 tys. zł, 3. Modernizacja dróg wewnętrznych w m. Krzemieniewo „Osiedle Przylesie II”, lata: 2005-2010, koszt łącznie: 1500 tys. zł, 4. Modernizacja drogi Mierzejewo-Oporowo, lata: 2006-2008, koszt łącznie: 500 tys. zł, 5. Modernizacja drogi w m. Krzemieniewo, ul. Polna, lata: 2006-2008, koszt łącznie: 150 tys. zł, 6. Budowa drogi Krzemieniewo-Zbytki, lata: 2008-2010, koszt łącznie: 1500 tys. zł,
<u>Lipno</u> [23]
<p>lata 2004-2007</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa dróg wraz z odwodnieniem na osiedlu w Lipnie: długość – 1,89 km, lata: 2004–2007, koszt łącznie: 2330 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE; 2. Budowa chodnika ul. Lipowa w Wilkowicach, długość – 0,93 km, lata: 2004–2007, koszt łącznie: 230 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, 3. Budowa dróg wraz z odwodnieniem w Goniembicach, długość – 1,5 km, lata: 2006–2007, koszt łącznie: 90 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, 4. Budowa dróg wraz z odwodnieniem w Górcie Duchownej, długość – 0,5 km, lata: 2006–2007, koszt łącznie: 60 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, 5. Modernizacja drogi gminnej ul. Lipowa w Wilkowicach, lata: 2007, koszt łącznie: 1500 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, 6. Budowa parkingu przy cmentarzu w Mórkowie Powierzchnia – 320 m², lata: 2005, koszt łącznie: 30 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, <p>lata 2007-2013</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Budowa dróg wraz z odwodnieniem na osiedlu w Lipnie – kontynuacja, lata: 2004-2006, 8. Budowa chodnika ul. Lipowa w Wilkowicach - kontynuacja, lata: 2004-2007, 9. Budowa dróg z odwodnieniem w Goniembicach – kontynuacja, lata: 2006-2007, 10. Budowa dróg z odwodnieniem w Górcie Duchownej – kontynuacja, lata: 2006-2007, 11. Budowa nawierzchni ul. Lipowa w Wilkowicach, lata: 2007, koszt łącznie: 1500 tys. zł, 12. Budowa nawierzchni ul. Nowa w Wilkowicach, lata: 2009-2010, koszt łącznie: 600 tys. zł, 13. Budowa nawierzchni ul. Graniczna w Wilkowicach, lata: 2011-2012, koszt łącznie: 400 tys. zł, 14. Budowa chodnika w Goniembicach, lata: 2008, koszt łącznie: 90 tys. zł, 15. Budowa chodnika w Górcie Duchownej; lata: 2008, koszt łącznie: 60 tys. zł,
<u>Osieczna</u> [25]
<p>lata 2004-2007</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa dróg wewnętrznych na osiedlu Za Ogrodami, długość – 0,8 km, lata: 2006-2007, koszt łącznie: 1500 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE;

² Wykaz opracowany został na podstawie materiałów uzyskanych w poszczególnych gminach. Zestawienie to należy traktować jako otwarte. W zależności od ustaleń gminnych może podlegać modyfikacjom.

³ Wg materiałów otrzymanych z gminy.

2. Modernizacja drogi wewnętrznej m. Świerczyna, długość dróg – 0,1 km, lata: 2007, koszt łącznie: 160 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;

lata 2007-2013

3. Modernizacja drogi wewnętrznej Świerczyna (osiedle), łącznie 686 m, lata: 2008-2013, koszt łącznie: 160 tys. zł, finansowanie: budżet gminy,
4. Dokończenie budowy drogi gminnej na odcinku od drogi powiatowej Świerczyna – Ziemnice w kierunku Ustronia, łącznie 700 m, lata: 2008-2010, koszt łącznie: 200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, fundusze UE,
5. Budowa dróg wewnętrznych na Osiedlu „Za ogrodami”, 400 m, lata: 2008, koszt łącznie: 1.500 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, fundusze UE.
6. Budowa ciągów komunikacyjnych przy szkole w Kąkolewie, pozostałe b.d.,
7. Budowa dróg wewnętrznych i osiedlowych w poszczególnych miejscowościach, pozostałe b.d.,
8. Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych z Leszna do Kąkolewa-Osiecznej i gm. Krzemieniewo, koszt łącznie: 150 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, fundusze UE
9. Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy Osieczna, np. Osieczna-Leszno, pozostałe b.d.

Rydzyzna [26]**lata 2004-2007**

1. Budowa dróg osiedlowych Młyńska Góra, lata: 2004–2006, koszt łącznie: 2200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;
2. Budowa ulic Tylna i Poniatowskiego w Rydzynie, lata: 2004–2006, koszt łącznie: 200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
3. Budowa chodnika w m. Kłoda, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 100 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;

lata 2007-2013

4. Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Kłoda, lata: 2007-2013, koszt łącznie: 300 tys. zł
5. Utwardzenie drogi i budowa chodnika w Nowej Wsi oraz mod. chodnika, lata: 2007-2013, koszt łącznie: 200 tys. zł
6. Budowa dróg na osiedlu „Rydzyzna 2000”, lata: 2007-2013, koszt łącznie: 400 tys. zł
7. Modernizacja dróg gminnych w m. Kaczkowo, Rojęczyn, Junoszy, lata: 2007-2013, koszt łącznie: 350 tys. zł
8. Modernizacja drogi Młyńska Góra-Tworzanki, lata: 2007-2013, koszt łącznie: 300 tys. zł
9. Budowa drogi i kanalizacji deszczowej w Dąbczu, lata: 2007-2013, koszt łącznie: 100 tys. zł

Święciechowa [27]**lata 2007-2013**

1. Budowa dróg na nowym osiedlu Święciechowa, długość 1,5 km, lata: 2007-2008, koszt łącznie: 2200 tys. zł
2. Budowa drogi Święciechowa – Długie Stare, długość 3 km, lata: 2009-2010, koszt łącznie: 1800 tys. zł,
3. Modernizacja drogi gminnej Gołanice – Piotrowice, lata: 2009-2010,
4. Budowa drogi (ulicy Polnej) na nowym osiedlu Gołanice, lata: 2013,

Wijewo [28]**lata 2004-2007**

1. Przebudowa drogi gminnej ul. Piaski m. Wijewo, długość – 0,9 km, lata: 2004–2005, koszt łącznie: 1523 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, inne;

lata 2007-2013

2. Modernizacja – utwardzenie ulic Wschowskiej, Podgórznej i Prostej w m. Brenno, lata: 2007,
3. Modernizacja nawierzchni drogi gminnej do wsi Przylesie, lata: 2007-2008,
4. Modernizacja – utwardzenie głównych dróg dojazdowych do pól, lata: 2008-2009,
5. Modernizacja – utwardzenie pozostałych ulic w m. Brenno, lata: 2008-2009,
6. Modernizacja – utwardzenie dróg gminnych do posesji w m. Potrzebowo, lata: 2007-2010,
7. Modernizacja – utwardzenie dróg lokalnych w m. Miastko, lata: 2010-2012,
8. Modernizacja – utwardzenie dróg łączących przysiółki ze wsią Radomyśl, lata: 2010-2012,
9. Budowa nawierzchni utwardzonej drogi gminnej z m. Miastko w kierunku przysiółku Papiernia, lata: 2011-2013.

Włoszakowice [29]**lata 2004-2007**

1. Położenie płyt ul. 11 Listopada m. Włoszakowice, długość – 0,7 km, lata: 2004, koszt łącznie: 180 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;
2. Przebudowa drogi Dłużyna – Bucz, długość – 0,9 km, lata: 2005, koszt łącznie: 250 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
3. Przebudowa drogi Dłużyna – Charbielin, długość – 1,1 km, lata: 2005, koszt łącznie: 350 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
4. Przebudowa drogi Jezierzycze – Kościelne kier. Mała Wieś, długość – 4,7 km, lata: 2006, koszt łącznie: 280 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
5. Położenie asfaltu przez m. Skarżyn, długość – 1,1 km, lata: 2006, koszt łącznie: 360 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;

lata 2007-2013

6. Przebudowa ul. Wolności we Włoszakowicach, 1200 mb, lata: 2007-2008, koszt łącznie: 800 tys. zł;
7. Przebudowa ul Grotnickiej, 900 mb, lata: 2008-2010, koszt łącznie: 730 tys. zł;
8. Przebudowa ul. Zalesie, 740 mb, lata: 2008-2010, koszt łącznie: 1.000 tys. zł;
9. Budowa dróg na Osiedlu 700-lecia w Krzycku Wielkim, lata: 2008-2010,
10. Budowa dróg równoległych w Bukówcu Górnym, lata: 2008-2010,
11. Budowa drogi równoległej w Jezierzycach Kościelnych, lata: 2008-2010,

3.3 Turystyka i rekreacja**3.3.1 Wprowadzenie**

Powiat leszczyński ze względu na swe tranzytowe położenie, atrakcyjność i bogactwo przyrodnicze jest zapleczem rekreacyjno-wypoczynkowym i turystycznym dla bliższych i dalszych terenów sąsiednich. Teren powiatu cechuje się dużą różnorodnością elementów przyrodniczych stanowiących atrakcję, szczególnie dla aktywnego wypoczynku. Przy zalesieniu stanowiącym 24,6% powierzchni powiatu może stanowić możliwość wyznaczenia tras wędrówek pieszych i tras rowerowych. Liczne jeziora i zbiorniki wodne oraz cieki powierzchniowe stanowią podstawę do rozwoju sportów wodnych oraz lokalizacji ośrodków wypoczynkowych i rozwój gospodarstw agroturystycznych. Nad zbiornikami wodnymi mogą powstawać schroniska wędkarskie, będące podstawą do rozwoju różnych form wędkarstwa. Dla spełnienia powyższych funkcji powiatu konieczne jest zabezpieczenie czystości wód w zbiornikach pozwalające na wykorzystanie ich jako kąpielisk. Turystyka może odgrywać istotną rolę w kształtowaniu proekologicznych struktur gospodarczych. W porównaniu z przemysłem, turystyka jest mniej kapitałochłonna, a inwestycje szybciej przynoszą efekty ekonomiczne (wzrost zatrudnienia i dochodów). Rozwój turystyki pociąga za sobą rozwój usług i handlu.

3.3.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku**Cele średniookresowe (według hierarchii ważności)****1) Rozwój turystyki i agroturystyki poprzez optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczych powiatu, przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu.**

Rozwój rolnictwa, turystyki i wypoczynku oraz budownictwa wymagać będzie godzenia, często sprzecznych interesów, poprzez **racjonalne kształtowanie obszarów wiejskich** w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających ustalenia planów urządzeniowo-rolnych.

Wykorzystanie rozwoju turystycznego wymaga jednak **poprawy stanu infrastruktury turystycznej**. W ramach tej poprawy winna zostać wykonana:

- o rozbudowa i modernizacja dróg dojazdowych do miejsc atrakcyjnych turystycznie;

- o budowa parkingów z zapleczem sanitarnym i małą gastronomią;
- o wytyczenie i urządzenie sieci szlaków dla turystyki samochodowej, rowerowej, konnej i pieszej. Korzystne byłoby łączenie w jednym szlaku różnych rodzajów turystyki, na przykład rowerowej i pieszej;
- o budowa bazy noclegowej w obiektach hotelowo-gastronomicznych i gospodarstwach agroturystycznych;
- o budowa dostępnych dla turystów obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych;
- o uruchomienie specjalistycznych ośrodków turystycznych, na przykład hipoterapii, itp.

Rozwojowi bazy turystycznej winna towarzyszyć intensywna i wielokierunkowa promocja regionu. **Dla uczynienia z turystyki istotnej funkcji gospodarki powiatu leszczyńskiego proponuje się** postępowanie opisane w „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” [12], gdzie nie zakłada się jednoczesnego rozwoju (inwestowania) we wszystkich regionach atrakcyjnych turystycznie, ale w pierwszej kolejności głównie w tych, które znajdują się na czołowych miejscach na mapie preferencji. Podstawą do racjonalnego i efektywnego rozwoju regionalnej turystyki i rekreacji jest więc stworzenie wspomnianej mapy preferencji, gdzie znajdują się wybrane obszary, na których jest szansa obsługiwanie jednocześnie wielu rodzajów ruchu turystycznego, przez co zwiększa się efektywność podejmowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i operacyjnych. Procedura ta umożliwi opracowanie propozycji w ujęciu wariantowym. I tak wariant „pesymistyczny” dotyczyć będzie rozwoju jedynie paru ściśle wyselekcjonowanych obszarów. Wariant „optymalny” umożliwi pewne poszerzenie propozycji: W wariacie „optymistycznym” przyjmujemy założenie rozwoju wszystkich wybranych obszarów o dużej atrakcyjności turystycznej z zaznaczeniem, że efektywność podejmowanych działań może być zróżnicowana.

3.3.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki

Promowany powinien być rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. Taki system związany jest ze stosowaniem małych ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, bądź w przypadku rolnictwa ekologicznego - stosowaniem tylko i wyłącznie naturalnych nawozów i biologicznych środków ochrony roślin. Rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza połączone z turystyką może stać się szansą dla rolników kierujących małoobszarowymi nisko zmechanizowanymi gospodarstwami, o niewielkiej skali produkcji. Ważna stanie się wzajemna współpraca rolników, między sobą i konsumentami w produkcji i dystrybucji produktów rolnych. Rolnicy zajmujący się rolnictwem ekologicznym powinni tworzyć grupy producenckie, produkujące żywność o jednakowych parametrach. Aby wspomóc rozwój tej nowej formy rolnictwa, musi być zorganizowana sieć dystrybucji zdrowej żywności. Zharmonizowanie rolnictwa ekologicznego z przyjaznym dla środowiska przetwórstwem będzie ważnym czynnikiem podnoszenia efektywności samego rolnictwa, poprzez pełniejsze wykorzystanie walorów ziemi, tworzenie miejsc pracy i aktywizację zawodową osób zamieszkałych na terenach wiejskich.

W zakresie zagadnień związanych z promowaniem agroturystyki w pow. Leszczyńskim Oddział WODR w Lesznie:

- a) realizuje szkolenia dotyczące wiedzy na temat przepisów prawnych, podatkowych i administracyjnych oraz innych niezbędnych informacji do prowadzenia działalności agroturystycznej,
- b) od 5 lat propaguje agroturystykę na Leszczyńskich Targach Rolniczych – udostępnia bezpłatne stoiska stowarzyszeniom agroturystycznym,
- c) wydał broszurkę „Leszczyńska wieś zaprasza” z uaktualnionymi danymi kwaterodawców,
- d) organizuje kursy dla potencjalnych właścicieli kwater agroturystycznych.

Perspektywy rozwoju turystyki

Istotne znaczenie dla rozwoju turystyki w subregionie leszczyńskim mają dwa typy obszarów:

- obszar pełniący funkcje przyrodnicze – Przemęcki Park Krajobrazowy (PPK), Krzywińsko-Osiecki Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK),
- obszar pełniący funkcje kulturowe – Rydzyna, Włoszakowice,

Aby dbać o rozwój turystyki w harmonii z ochroną przyrody konieczna jest współpraca na szczeblu gminnym w zakresie:

1. określenia warunków, które powinna spełniać baza turystyczna i rekreacyjna,
2. wyposażenia prywatnych działek rekreacyjnych w bezpieczne dla środowiska urządzenia sanitarne,
3. budowania i rozbudowania sieci kanalizacyjnej,
4. zapewnienia prawidłowego zagospodarowania odpadów stałych i ścieków,
5. rozbudowania i zmodernizowania sieci komunikacyjnej, zwiększenia dostępności do obiektów zabytkowych,
6. uporządkowania stanu sanitarnego ośrodków wypoczynkowych i wszystkich punktów obsługi turystycznej,
7. zwiększenia taniej oferty noclegowej dla młodzieży,
8. dbałość o czystość i zagospodarowanie szlaków turystycznych,
9. prowadzenie stałego monitoringu czystości środowiska.

Koniecznym jest również stworzenie przyjaznego klimatu dla istniejącego, większego rozwoju usług turystycznych. Wojewódzki Program Operacyjny na rok 2004 [13] zakłada zintegrowaną pomoc województwa we włączaniu unikalnych wartości przyrodniczych w system europejski i ich otwarcie na turystykę i rekreację.

Zaleca się opracowanie powiatowej mapy atrakcji turystycznych z naniesionymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi jak i obecną bazą turystyczno-rekreacyjną.

Turystyka i rekreacja						
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Opracowanie Inwentaryzacji bazy turystycznej powiatu z mapą atrakcji turystycznych				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne				
	Lata realizacji	2006 - 2007				
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008	
	Źródła finansowania	budżet powiatu				
2	Przedsięwzięcie	Opracowanie programu rozwoju turystycznego powiatu				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne				
	Lata realizacji	2006 - 2007				
	Koszty w latach 2005 - 2006 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	budżet powiatu				
3	Przedsięwzięcie	Monitoring przebiegu szlaków i kolizji ze strefami ochronnymi zwierząt chronionych				
	Jednostki realizujące	Woj. Konserwator. Przyrody we współ. z powiatem				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	Zadanie stałe				
	Koszty w latach 2005 - 2007 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	środki pozabudżetowe powiatu				
4	Przedsięwzięcie	Analiza penetracji turystycznej terenu w okresie rozrodu i godów gatunków chronionych				

	Jednostki realizujące	NGO we współpracy z powiatem				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2007				
	Koszty w latach 2005 - 2007 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-
	Źródła finansowania	środki pozabudżetowe powiatu				
5	Przedsięwzięcie	Wprowadzenie ograniczeń czasowych ruchu turystycznego na terenach istotnych dla rozrodu i godów gatunków chronionych				
	Jednostki realizujące	Woj. Konserwator. Przyrody i Leśnictwa we współ. z powiatem				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	Zadanie stałe				
	Koszty w latach 2005 – 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
	Źródła finansowania	środki pozabudżetowe powiatu				
6	Przedsięwzięcie	Wprowadzenie zakazu wjazdu samochodami na tereny wałów zbiornika Wonieść				
	Jednostki realizujące	WZMiUR we współpracy z powiatem				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	Zadanie stałe				
	Koszty w latach 2005 – 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
	Źródła finansowania	budżet WZMiUR				
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE						
7.	Przedsięwzięcie	Wykonanie sieci szlaków turystycznych rowerowych, pieszych, wodnych i konnych (szlaki podstawowe)				
	Jednostki realizujące	Powiat przy współpracy gmin i NGO				
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne				
	Lata realizacji	2007 - 2008				
	Koszty w latach 2005 - 2007 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
		-	-	b.d.	b.d.	-
	Źródła finansowania	Budżet powiatu, gmin i środki pozabudżetowe				

3.4 Rolnictwo i osadnictwo

3.4.1 Wprowadzenie

Sektor rolnictwa, mimo iż jest najważniejszą gałęzią gospodarki w powiecie leszczyńskim, koncentruje w sobie szereg negatywnych zjawisk, których bezpośrednią pochodną jest m.in. stosunkowo wysoki poziom bezrobocia i związane z tym zjawiskiem zubożenie znacznej części społeczności lokalnej. Porównanie słabych i mocnych stron rolnictwa w powiecie leszczyńskim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3.2 Analiza słabych i mocnych stron rolnictwa w powiecie leszczyńskim [6]

ROLNICTWO W POWIECIE LESZCZYŃSKIM	
SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
rozdrobiona struktura obszarowa gospodarstw, mała skala produkcji, nadmiar siły roboczej na terenach wiejskich	wysoki poziom uzyskiwanych plonów, wysoka wydajność zwierząt gospodarskich i duże zaplecze paszowe
niekorzystne warunki klimatyczne i glebowe dla produkcji rolniczej na dużej części obszaru	wysoki poziom kultury rolnej oraz świadomość i umiejętności stosowania nowoczesnych

powiatu	rozwiązań technicznych
niewystarczająca znajomość przez producentów rolnych zasad ekonomii i marketingu w gospodarce rynkowej	tradycyjna pracowitość i umiejętność wdrażania nowoczesnych rozwiązań przez rolników
mała ilość zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, posiadających uprawnienia eksportowe na rynek UE	duży potencjał użytków rolnych, duże zasoby pracy, dobre wyposażenie gospodarstw rolnych w budynki inwentarskie i maszyny rolnicze.

3.4.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe (według hierarchii ważności)

- 1) **Racjonalne kształtowanie przestrzeni rolniczej z uwzględnieniem uwarunkowań środowiska;**
- 2) **Rozwój rolnictwa ekologicznego** (cel połączony z zagadnieniem „Turystyki i rekreacji”)
- 3) **Promocja terenów inwestycyjnych i ich sukcesywne uzbrajanie;**
- 4) **Powiązanie projektów planów zagospodarowania z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu i województwa.**

Selektywne powiększanie gospodarstw i koncentracja ziemi

Niekorzystna struktura gospodarstw rolnych, a także ich rozdrobnienie będzie wymagało przekształceń prowadzących do powiększenia indywidualnych gospodarstw produkcyjnych i tworzenia gospodarstw nowoczesnych, wysoko zmechanizowanych, o wyspecjalizowanym kierunku produkcji. Współpracujący między sobą rolnicy tworzyć będą grupy producenckie w celu regulacji rynku rolnego, tworzenia wspólnych programów pomocowych.

Zmiany związane z wejściem Polski do Unii Europejskiej spowodują konieczność powiększania areалу gospodarstw rolnych i nawiązania współpracy między nimi. W perspektywie długoterminowej, przewiduje się zmniejszenie ilości dominujących obecnie drobnych gospodarstw rolnych, których głównym źródłem utrzymania jest rolnictwo. Jednocześnie dla rolników, którzy zrezygnują z aktywności rolniczej trzeba będzie tworzyć warunki do podejmowania działalności gospodarczej w sferze usług.

Zostanie zoptymalizowane stosowanie nawozów sztucznych i pestycydów. Obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrola stosowania środków ochrony (przestrzeganie okresu karencji i prewencji) przyczynią się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania rolnictwa i poprawę stanu środowiska na terenach wiejskich.

Aby gospodarstwa małe mogły wytrzymać konkurencję silnych ekonomicznie gospodarstw dużych, muszą być prowadzone w sposób nowoczesny, przy uwzględnieniu dobrej współpracy między nimi. W strukturze współpracy, właściciele tych gospodarstw muszą określić system wspólnego używania maszyn, urządzeń oraz organizacji rynku zbytu.

Poprawa struktury jakościowej, wartości przyrodniczej i gospodarczej użytków rolnych.

Rewaloryzacja użytków rolnych będzie prowadzić do podwyższenia ich wartości przyrodniczej i gospodarczej, jak również przyczyni się do poprawy struktury jakościowej gruntów. Systematycznie wyłączane będą z użytkowania rolniczego i zalesiane grunty najslabsze – V i VI klasy. Z drugiej strony, ochronie podlegać będą grunty klasy II-III oraz grunty na glebach pochodzenia organicznego.

Osadnictwo

W procesie integracji z UE za kluczowe należy uznać skuteczne zrestrukturyzowanie lokalnego rolnictwa. Zgodnie ze Strategią rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwo na obszarze powiatu w przeważającej mierze powinno być ekologiczne, ukierunkowane na produkcję roślinną, sadownictwo, hodowlę ryb oraz hodowlę bydła. Podobnie, jak w całym kraju obserwowane będzie odchodzenie rolników do zajęć poza rolniczych i zmniejszanie zatrudnienia w rolnictwie. Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą działania prowadzące do minimalizacji wpływu gospodarki rolnej na środowisko i rozwoju infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich, jak również działania edukacyjne rolników z zakresu stosowania zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Zachowanie wartości przyrodniczych obszaru powiatu uzależnione jest od tradycyjnych metod gospodarowania, opartego o gospodarstwa małe, prowadzone indywidualnie, bądź współpracujące między sobą. Jednocześnie będzie promowany rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. Taki system związany jest ze stosowaniem małych ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, bądź w przypadku rolnictwa ekologicznego – stosowanie tylko i wyłącznie naturalnych nawozów i biologicznych środków ochrony.

Rozwój infrastruktury technicznej

W związku z rozwojem infrastruktury nastąpi podniesienie poziomu życia mieszkańców, a także teren powiatu stanie się bardziej atrakcyjny dla potencjalnych inwestorów i zwiększy się możliwość wykorzystania obszarów wiejskich dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki.

Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej będzie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw rolnych i poprawy życia mieszkańców obszarów wiejskich. Ważną potrzebą jest systematyczna modernizacja i budowa systemów melioracji.

Przyciągnięcie nowych inwestorów to jeden z priorytetów działań samorządu. Zwiększenie ilości podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na terenie powiatu jest zjawiskiem wielce pożądanym dla gospodarki gminnej i powiatowej. Przyczynia się nie tylko do bezpośredniego wzrostu dochodów budżetów, ale także wpływa na rozwój lokalnego rynku pracy i jakość życia mieszkańców.

Obszary o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania

Zgodnie z Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) wprowadzono pomoc finansową dla wydzielonych geograficznie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania - Działanie 3. Realizuje ono Rozdział V (art. 13-21) rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju wsi przez Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz Rozporządzenie Komisji (KE) nr 817/2004. W ramach delimitacji Obszarów o Niekorzystnych Warunkach Gospodarowania (ONW) wyróżniono:

- 1) obszary górskie,
- 2) obszary nizinne (strefa I i strefa II),
- 3) obszary ze specyficznymi naturalnymi utrudnieniami.

Działanie 3 jest instrumentem wsparcia finansowego gospodarstw rolnych, położonych na terenach, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na niekorzystne warunki naturalne. Dopłaty wyrównawcze dla gospodarstw rolnych, położonych na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, kompensują istniejące utrudnienia w stosunku do gospodarstw położonych poza strefami ONW. Dopłaty te przeciwdziałają wyludnianiu się obszarów wiejskich i zatracaniu ich rolniczego charakteru.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 14 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 73, poz. 657, z póź. zm.) do obszarów ONW zaliczone zostały:

- w ramach strefy I nizinnej - wiejska część gminy miejsko-wiejskiej Osieczna i gminy wiejskie: Świąciechowa, Wijewo;
- oraz następujące obręby geodezyjne:

gmina	kod GUS	obręb geodezyjny
w ramach strefy I nizinnej		
Włoszakowice	3013072	Boguszyn
Włoszakowice	3013072	Grotniki
Włoszakowice	3013072	Jezierzyce Kościelne
Włoszakowice	3013072	Włoszakowice
w ramach strefy II nizinnej		
Włoszakowice	3013072	Boszkowo
Włoszakowice	3013072	Charbielin
Włoszakowice	3013072	Dominice
Włoszakowice	3013072	Sądzia

Tabela 3.3 Obręby o niekorzystnych warunkach gospodarowania na terenie pow. leszczyńskiego

Aby uzyskać płatność w ramach ONW rolnik zobowiązany jest zadeklarować ubieganie się o płatność poprzez wypełnienie wniosku w zakresie Działania 3. Wniosek składany jest w Biurze Powiatowym AriMR.

Główne zagrożenia środowiska (w zakresie rolnictwa):

- o zanieczyszczenia obszarowe⁴
- o zły stan gleb i użytków zielonych
- o niewłaściwe użytkowanie gruntów podatnych na erozję wodną i wietrzną
- o chemizacja i intensyfikacja rolnictwa

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia (według hierarchii ważności):

1. poprawa struktury jakościowej, wartości przyrodniczej i gospodarczej użytków rolnych
2. rozwój infrastruktury technicznej
3. modernizacja i budowa systemów melioracyjnych pól
4. edukacji rolników, w tym wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” (działanie połączone z zagadnieniem „Ochrona gleb”)
5. selektywne powiększanie gospodarstw i koncentracja ziemi

Rola powiatu w kształtowaniu oblicza obszarów wiejskich powinna także objąć:

- sferę społeczną (doposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę techniczną i społeczną),
- organizacyjną (szkolenia z zakresu tworzenia i funkcjonowania małych firm, zasad księgowości, marketingu, tworzenia gospodarstw agroturystycznych),
- promocyjną (umożliwienie wykorzystania nieczynnych obiektów, stosowanie ulg w podatkach i opłatach, wspierania kredytów, pomoc w organizacji związków i grup producentów).

⁴ Zgodnie z informacją Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (WODR) Oddział w Lesznie [42] w powiecie leszczyńskim niewłaściwa gospodarka odchodami zwierzęcymi stanowi większe zagrożenie ekologiczne niż stosowane w rolnictwie chemiczne środki płonotwórcze.

3.4.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Rolnictwo					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie (wg WODR [42])	Szkolenie rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego i agroturystyki			
	Jednostki realizujące	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Urzędy Gmin			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005 b.d.k.	2006 b.d.k.	2007 b.d.k.	2008 b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet ODR, (budżet na funkcjonowanie Urzędów Gmin)			
2	Przedsięwzięcie	Sukcesywna aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego gmin w dostosowaniu do aktualnych potrzeb i zmian w ustawodawstwie			
	Jednostki realizujące	gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005 b.d.k.	2006 b.d.k.	2007 b.d.k.	2008 b.d.k.
	Źródła finansowania	Środki własne			
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE					
3	Przedsięwzięcie	Uzbrajanie terenów pod budownictwo i inwestycje			
	Jednostki realizujące	gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005 b.d.	2006 b.d.	2007 b.d.	2008 b.d.
	Źródła finansowania	Środki własne			

3.5 Przemysł

3.5.1 Stan wyjściowy

Według danych statystycznych [18] na dzień 31.03.2004 r. w powiecie leszczyńskim zarejestrowanych było 4516 podmiotów gospodarczych. W stosunku do okresu analogicznego roku poprzedniego nastąpił wzrost liczby podmiotów o 0,7%.

Wśród podmiotów gospodarczych powiatu wyróżnić można 684 osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej, jedno przedsiębiorstwo państwowe oraz 35 spółdzielni. Na terenie powiatu brak jest większych inwestycji przemysłowych [6].

Tabela 3.4 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2003 r. [18]

	ogółem	S e k t o r		S p ó ł k i			Fundacje	Osoby fiz.*
		publiczny	prywatny	handl.	cywilne	spółdz.		
1. Powiat leszczyński	4617	134	4483	144	224	35	91	3936
Gminy miejsko-wiejskie								
2. gmina Osieczna	748	18	730	32	40	5	17	627
w tym miasto:	281	13	268	4	16	3	7	232
3. gmina Rydzyna	750	19	731	32	42	7	8	634
w tym miasto:	355	17	338	14	21	2	7	289
Gminy wiejskie								
4. Krzemieniewo	615	22	593	14	19	7	16	528
5. Lipno	594	11	583	22	37	5	12	497
6. Święciechowa	549	19	530	21	37	5	13	449
7. Wijewo	333	13	320	3	11	2	7	294
8. Włoszakowice	1028	32	996	20	38	4	18	907

* - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

Tabela 3.5 Osoby fizyczne** prowadzące działalność gospodarczą wg wybranych sekcji w 2003 r. [18]

	Ogółem	1*	2*	3*	4*	5*	6*	7*
1. Powiat leszczyński	3936	475	634	1130	98	252	100	332
Gminy miejsko-wiejskie								
2. gmina Osieczna	627	83	97	186	23	49	16	67
w tym miasto:	232	29	17	84	9	19	9	29
3. gmina Rydzyna	634	93	120	217	17	45	15	43
w tym miasto:	289	40	58	104	9	15	5	25
Gminy wiejskie								
4. Krzemieniewo	528	68	108	136	9	26	21	48
5. Lipno	497	58	56	146	7	21	16	58
6. Święciechowa	449	52	70	154	15	37	13	42
7. Wijewo	294	31	49	81	3	25	3	15
8. Włoszakowice	907	90	134	210	24	49	16	59

* 1 – przetwórstwo przemysłowe, 2 – budownictwo, 3 - handel i naprawy, 4 - hotele i restauracje, 5 - transport, gospodarka magazynowa i łączność, 6 - pośrednictwo finansowe, 7 - obsługa nieruchomości i firm, nauka.

** - bez osób prowadzących gospodarstwa rolne.

Do liczących się pracodawców zestawionych w Planie Rozwoju Lokalnego powiatu Leszczyńskiego [6] należą m.in.

Tabela 3.6 Najwięksi pracodawcy w powiecie leszczyńskim wg Planu Rozwoju Lokalnego [6]

L.p.	Nazwa-siedziba	Branża	Zatrudnienie
1	WINKHAUS – Rydzyna	Metalowa	500
2	WERNER KENKEL - Krzycko Małe	Opakow. z tektury	313
3	AGRO-Rydzyna – Kłoda	Spożywcza	197
4	Zakł. Mięsno-Wędlin. – Kamieniarz Święciechowa	Spożywcza	120
5	KAN-BUD - Kąkolewo	Budowlana	118
6	PALIMEX - Włoszakowice	Przetw. drewna	109
7	DEBON - Krzemieniewo	Produkcja przyczep	90
8	ASTROMAL - Wilkowice	Tworzywa sztuczne	88
9	MAMORSKI - Dąbcze	Ozdoby	75

Według danych WIOŚ w Poznaniu [17] w Delegaturze w Lesznie znajdują się 303 podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie powiatu. W roku 2003 przeprowadzono kontrole w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej, poważnych awarii,

ochrony powietrza, gospodarki odpadami, wypełniania wymagań ochrony na etapie inwestycji, ochrony przed hałasem, kontroli instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego. W 12 zakładach nie stwierdzono naruszeń przepisów ochrony środowiska, w pozostałych skontrolowanych 38 zakładach takie naruszenia występowały. Najczęściej stwierdzone zastrzeżenia dotyczyły:

1. nieuregulowania stanu formalnoprawnego w zakresie gospodarki odpadami;
2. braku prowadzenia ewidencji wytwarzanych odpadów lub prowadzenia jej w niepełnym zakresie,
3. niezgłoszenia eksploatacji instalacji wymagającej zgłoszenia,
4. nieuiszczanie opłat za korzystanie ze środowiska,

Ponadto w pojedynczych zakładach stwierdzono:

5. zaniedbania w zakresie stanu technicznego i eksploatacji urządzeń oczyszczających ścieki,
6. brak pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
7. brak urządzeń do pomiaru ilości odprowadzanych ścieków oczyszczonych ,
8. brak umów na dostawę wody i odbiór ścieków,
9. brak pozwolenia na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza,
10. nieuregulowanie stanu formalnoprawnego w zakresie unieszkodliwiania odpadów poprzez składowanie,
11. brak zgłoszenia wprowadzania na rynek produktów w opakowaniach,
12. brak sprawozdawczości z zakresu należnej opłaty produktowej,
13. brak zgłoszenia urządzeń do Urzędu Dozoru Technicznego,
14. przekroczenie norm akustycznych w środowisku.

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, że podstawowym problemem w przemyśle w zakresie ochrony środowiska jest niewystarczające przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych i zbyt wolne uzyskiwanie wymaganych zezwoleń.

3.5.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

- 1) Wspieranie powstawania małych i średnich podmiotów gospodarczych nieuciążliwych dla środowiska.**
- 2) Kontrola zakładów przemysłowych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych, których działalność ujemnie wpływa na środowisko.**

Zgodnie z obecnie panującą tendencją, na terenie powiatu powinny powstawać głównie podmioty gospodarcze zorientowane na obsługę rolnictwa szeroko rozumianego, leśnictwa, handel, obsługę i utrzymanie wód powierzchniowych i zbiorników wód, wydobywanie surowców mineralnych, usługi turystyczne i usługi inne.

Aktywność zakładów na rzecz ochrony środowiska

Zakłady przemysłowe w coraz większym stopniu ponoszą odpowiedzialność za ochronę środowiska. Zadania z tym związane nie ograniczają się do naprawy zaistniałych szkód i spełnienia wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale zmierzają do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku. Respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w przemyśle jest jednym z warunków skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa. Osiągnięcie celów polityki ekologicznej nie jest możliwe bez aktywnego włączenia się przedsiębiorstw przy jednoczesnym zewnętrznym wsparciu finansowym i merytorycznym w spełnianiu obligatoryjnych wymagań. Jednym z koniecznych działań będzie uzyskanie przez zakłady pozwoleń zintegrowanych, obejmujących wszystkie elementy środowiska (zgodnie z tzw. Dyrektywą IPPC).

Według Prawa ochrony środowiska (art. 201) prowadzenie instalacji, której funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości, wymaga **pozwolenia zintegrowanego**. Szczegółową klasyfikację zawiera rozporządzenie MŚ z dnia 26 lipca 2002 w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz.U. Nr 122/2002, poz. 1055). Dla nowych instalacji pozwolenie należy uzyskać przed rozpoczęciem użytkowania, czyli pozwolenie zintegrowane jest wymagane do pozwolenia na użytkowanie. Ustawodawca przewidział także późniejsze terminy uzyskania pozwolenia. Możliwość ta została wprowadzona ustawą z dnia 27.07.2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr 100, poz. 1085). Zgodnie z art. 19.2. późniejsze terminy wprowadzone zostały osobnym rozporządzeniem, nie mogą one jednak przekroczyć dnia **31 października 2007 r.** Właściwe rozporządzenie (z dnia 26.09.2003 r. Dz.U. Nr 177, poz. 1736) określa późniejsze terminy do uzyskania pozwolenia zintegrowanego.

Według uzyskanych informacji pozwolenia zintegrowanego wymagają następujące zakłady:

	Zakład	organ wydający	stan zaawansowania prac
1.	Ośrodek Hodowli Zarodowej w Garzynie sp. z o.o., ul. Leszczyńska 34, 64-120 Krzemieniewo	Wojewoda	pozwolenie uzyskano
2.	Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Pawłowicach, ul. Mielżyńskich, 64-122 Pawłowice, Centralny Ośrodek Hybrydyzacji (ferma trzody chlewnej)	Wojewoda	rozpoczęto procedurę
3.	Cegielnia Bojanice (gm. Krzemieniewo)	<u>Starosta</u>	opracowywany jest wniosek
4.	WERNER KENKEL sp. z o.o., ul. Mórkowska 3, 64-117 Krzycko Małe	Wojewoda	pozwolenie uzyskano
5.	MZO – składowisko w Trzebani (gm. Osieczna)	Wojewoda	b.d.

Tabela 3.7 Zakłady wymagające pozwolenia zintegrowanego

Istotne również jest podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz środowiska, jak również upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego.

W systemach zarządzania środowiskowego zwracana jest uwaga na:

- oszczędne korzystanie z surowców,
- stosowanie surowców ekologicznych,
- energochłonność i wodochłonność,
- technologie mało- i bezodpadowe,
- systemy rejestracji emisji i zużywanych surowców,
- efektywne procesy produkcyjne.

Restrukturyzacja istniejących zakładów

Zaostrzenie wymogów ekologicznych i wzrost konkurencyjności rynku stawia zakłady przed koniecznością restrukturyzacji. Z punktu ochrony środowiska ważne będą wszystkie działania zmierzające do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko.

Na terenie powiatu nie obserwuje się nadmiernej uciążliwości przemysłu i rolnictwa. W ciągu następnych lat nastąpi rozwój handlu i usług, głównie turystyczno-rekreacyjnych. Rozwój alternatywnych form działalności gospodarczej dotyczył będzie przemysłu spożywczego oraz usług o charakterze rekreacyjnym.

Dalszy rozwój przemysłu

W miarę rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa, jak również rolnictwa ekologicznego w powiecie istotny będzie rozwój przemysłu związanego z rolnictwem: przetwórstwo mięsa,

mleka, zbóż, wytwarzanie pasz. Rynkiem zbytu dla tej branży będzie przede wszystkim miasto Leszno oraz okoliczne miasta.

Potencjalnym źródłem rozwoju przemysłu w powiecie jest również baza surowców mineralnych.

Baza surowcowa w postaci lasów stanowi również element rozwoju. Istniejące profile działalności zakładów przemysłu drzewnego zaspokajają zapotrzebowanie na asortyment produktów drewnopochodnych, a jednocześnie stwarzają możliwości współpracy pomiędzy poszczególnymi placówkami na kolejnych etapach obróbki drewna. Daje to pełną możliwość dalszego rozwoju przemysłu drzewnego przy systematycznym zwiększaniu wydajności produkcji.

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących te zagrożenia

Główne zagrożenia środowiska:

- > emisja zanieczyszczeń do powietrza,
- > emisja hałasu,
- > awarie przemysłowe,
- > emisja ścieków,
- > powstawanie odpadów przemysłowych.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia (według hierarchii ważności):

1. większa aktywność zakładów na rzecz ochrony środowiska,
2. rozwój przemysłu przyjaznego środowisku,
3. restrukturyzacja przemysłu,
4. właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi;

3.5.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Przemysł					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Szkolenia bezrobotnych i wspieranie powstawania drobnej przedsiębiorczości			
	Jednostki realizujące	Starostwo, urzędy gmin			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatowego Urzędu Pracy			
2	Przedsięwzięcie	Wydanie informatora dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą			
	Jednostki realizujące	Powiatowy Urząd Pracy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Powiatowego Urzędu Pracy			
3	Przedsięwzięcie	Uzyskanie pozwoleń zintegrowanych dla wybranych instalacji			
	Jednostki realizujące	Właściciele zakładów			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	do 31.10.2007			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
			ok. 100		-
	Źródła finansowania	środki własne			

3.6 Awarie przemysłowe

3.6.1 Stan wyjściowy

Na szczeblu powiatu istnieje opracowany Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego [7]. Celem Planu jest zapewnienie systematycznego, skoordynowanego i efektywnego reagowania Powiatu na zdarzenia kryzysowe o skutkach wykraczających poza granice jednej gminy lub takie, które wymagają zaangażowania sił i środków przekraczających możliwości danej gminy.

Działania przewidziane w Planie w swoim ogólnym założeniu zmierzają do zapewnienia mieszkańcom powiatu leszczyńskiego podstawowych warunków ochrony przed niebezpieczeństwami związanymi z występowaniem:

- klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych,
- awarii technicznych, katastrof i wypadków wynikających z działalności człowieka,
- innych zdarzeń naruszających bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego jest zasadniczym dokumentem określającym zadania oraz zasady działania powiatowego Zespołu Reagowania Kryzysowego dla Powiatu Leszczyńskiego.

Te zadania to przede wszystkim:

- udzielanie pomocy gminom, w przypadku których niezbędne jest uruchomienie sił i środków będących w dyspozycji Starosty,
- jak również pozyskiwanie pomocy ze szczebla wyższego (województwa) w przypadku zdarzeń o bardzo dużej skali.

Zarządzanie kryzysowe obejmuje 4 fazy:

- **Zapobieganie** obejmuje działania eliminujące prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia (katastrofy). Działania te są długofalowe i mają na celu również redukcję do minimum skutków katastrof nieuniknionych.
- **Przygotowanie** obejmuje niezbędne działania rozszerzające zakres fazy zapobiegania. W tej fazie władze, organizacje, służby, inspekcje sporządzają plany na wypadek wystąpienia konieczności reagowania. W planach ujmują się programy, procedury, algorytmy postępowania oraz wszelkie zasoby.
- **Reagowanie** jest konsekwencją wystąpienia lub wykrycia nadciągającego zagrożenia, klęski czy katastrofy. Generalnie faza ta obejmuje udzielenie wszechstronnej pomocy ofiarom katastrofy.
- **Odbudowa** (krótka i długofalowa) jest przedłużeniem reagowania i powinna obejmować dwa etapy:
 - I etap – do czasu zapewnienia minimalnych standardów życia (realizowana jest jeszcze w czasie fazy reagowania),
 - II etap – do czasu przywrócenia sytuacji sprzed katastrofy.

Plan Reagowania Kryzysowego Powiatu Leszczyńskiego (PRKPL) został opracowany na podstawie:

- Art.12 Ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej oraz § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania;
- Zarządzenia nr 9/03 Starosty Leszczyńskiego z dnia 28 maja 2003 r. w sprawie powołania oraz określenia składu Powiatowego Zespołu Reagowania Kryzysowego;
- Porozumienia zawartego w dniu 26 maja 2003 r. pomiędzy Prezydentem m. Leszna oraz Starostą Leszczyńskim w sprawie utworzenia Wspólnego Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego dla m. Leszna i powiatu leszczyńskiego.

Z analizy zagrożeń przeprowadzonej dla obszaru powiatu leszczyńskiego wynika, że zdrowiu, życiu i mieniu oraz środowisku mieszkańcom powiatu zagraża 16 niebezpieczeństw. Wśród nich do kategorii awarii przemysłowych zaliczyć można: **zagrożenia chemiczne i ekologiczne.**

W kategorii zagrożenia chemiczne i ekologiczne :

Na terenie powiatu leszczyńskiego ziemskiego nie ma zakładów zakwalifikowanych do grupy dużego i zwiększonego ryzyka. Na *Liście potencjalnych sprawców awarii* znajduje się jeden zakład zaliczony do branży spożywczej stwarzający zagrożenie wystąpieniem awarii z udziałem toksycznych środków przemysłowych (TŚP). Zakład zakwalifikowany został na listę ze względu na posiadanie dużej instalacji chłodniczej amoniakalnej.

1) Zakład z TŚP

HIBSCH&HUBSCH w Rydzynie, ul. Rzeczpospolitej, tel. 520 35 38

1. Rodzaj materiału niebezpiecznego: amoniak
2. Max ilość w tonach: 17
3. Miejsce składowania: maszynownia wraz z instalacją w budynku chłodni
4. Zasięg strefy stężeń śmiertelnych: 169,5 m
5. Liczba osób mogących się znaleźć w strefie: 500

2) Źródła zagrożeń w transporcie⁵ – powiat ziemski [7]

L.p.	Trasa	Rodzaj materiału	Ilość roczna przewozów w tonach
Drogi			
1.	<u>Droga nr 5 Radomicko-Rojęczyn</u> (odcinek w granicach powiatu i m. Leszna)	Amoniak	0,5
		Chlor	20,0
		Siarkowodór	0,5
		Chlorowodór	0,5
		Alkohol etylowy (surówka)	100000
		Paliwa płynne (ON,Et)	50000
2.	<u>Droga nr 12 Kąkolewo-Długie Stare</u>	Paliwa gazowe (propan-butan)	25000
		Amoniak	0,5
		Chlor	20
		Siarkowodór	0,5
		Chlorowodór	0,5
		Alkohol etylowy (surówka)	100000
		Paliwa płynne(ON,Et)	50000
		Paliwa gazowe (propan-butan)	25000
Trasy kolejowe			
3.	<u>Wrocław-Poznań</u> (Rydzyna – Leszno – Lipno)	Amoniak	4100
		Chlor	3000
		Dwutlenek siarki	1100
		Kwas siarkowy	120
		Środki ochrony roślin	100
		Środki radioaktywne	1 wagon
4.	<u>Wschowa-Leszno-Krobia</u> (Lasocice-Leszno-Pawłowice)	j.w.	j.w.
5.	<u>Leszno-Wolsztyn</u> (Krzycko-Włoszakowice-Boszkowo)	j.w.	j.w.
6.	<u>Leszno-Jarocin</u> (Leszno-Krzemieniewo)	j.w.	j.w.

⁵ prognoza oparta na analizie ilości przewożonych materiałów

Na terenie powiatu WIOŚ prowadzi kontrole na stacjach paliw. Zgodnie z przekazanymi danymi (pismo LDM/0701/44/2626/2005 z dnia 19 lipca 2005 r.) dotychczas Delegatura w Lesznie skontrolowała następujące stacje:

L.p.	Właściciel, nazwa stacji, siedziba firmy	Lokalizacja stacji	Gmina
1	Skrzypczak Andrzej, z/s Brenno, ul. Powstańców Wielkopolskich 13, 64-150 Wijewo	ul. Wincentego Witosa	Wijewo
2	JESPOL, Jessa Henryk, ul. Osiecka 4, 64-100 Leszno	ul. Leszczyńska 12, trasa nr 5	Lipno
3	JESPOL, Jessa Henryk, ul. Osiecka 4, 64-100 Leszno	ul. Leszczyńska 36, trasa Leszno-Wolsztyn	Święciechowa
4	M. A. Połomscy, ul. Leszczyńska 1a, 64-121 Kąkolewo	ul. Leszczyńska 1a, Kąkolewo, trasa Leszno-Jarocin	Osieczna
5	EDEN s.jw., Rydzyna	trasa nr 5	Rydzyna
6	KAMIL s.jw., Ignacy Kamiński 64-120 Krzemieniewo	ul. Dworcowa 102,	Krzemieniewo
7	MH sp. z o.o. Krzycko	teren b. bazy POM-u w Krzycku Wielkim	Włoszakowice
8	HAPIN s.c. Józef Cieślik, Kłoda 5 64-130 Rydzyna	Kaczkowo, trasa nr 5	Rydzyna
9	GS SCh Lipno/ Mieszalnia Pasz, S. Markowski, Bielewo, z/s w Gostyniu ul. Starogostyńska 7, 63-800 Gostyń	ul. Leszczyńska 7, trasa nr 5	Lipno
10	BASPAL sp. jw., ul. Kościańska, 64-000 Kietczewo	ul. Dworcowa 40,	Krzemieniewo
11	JESPOL, Jessa Henryk, ul. Osiecka 4, 64-100 Leszno	ul. Śmigielska, trasa Święciechowa-Bukówiec	Święciechowa
12	GS SCh Wijewo, ul. Handlowa 8 67-403 Wijewo	ul. Handlowa, teren bazy GS-u	Wijewo
13	PHU Kępka, ul. Wschowska 19, 64-115 Święciechowa	ul. Wschowska 19, teren bazy SKR Święciechowa	Święciechowa
14	Firma Handlowa MIRO, ul. Zamenhofa, 64-100 Leszno	ul. Spółdzielcza 17, trasa Lipno-Górka Duchowna	Lipno
15	SKR Osieczna, Rynek 27/8, 64-113 Osieczna	ul. Krzywińska 1, trasa Leszno-Śrem	Osieczna
16	GS Włoszakowice, ul. Kurpińskiego 33, 64-140 Włoszakowice	ul. Kurpińskiego, trasa Leszno-Zaborowice-Wolsztyn	Włoszakowice
17	Chudak Zbigniew, ul. Powstańców Wielkopolskich 46, 64-140 Włoszakowice	ul. Powstańców Wielkopolskich, trasa Leszno-Boszkowo-Wolsztyn	Włoszakowice
18	PHU ŁAGROPAL, ul. Kościańska, 64-000 Kietczewo	b. baza SKR Włoszakowice trasa Włoszakowice-Wolsztyn	Włoszakowice
19	Stacja paliw Przeds. Wielobranżowego Mackowiak w Lipnie*	-	Lipno

* - dane wg [17]

Tabela 3.8 Stacje paliw skontrolowane przez WIOŚ

Dodatkowo, zgodnie z Powiatowym Planem Reagowania Kryzysowego [7], na terenie powiatu zlokalizowane są następujące stacje paliw⁶:

	Właściciel	Lokalizacja stacji	Gmina
1	GS „SCH” Krzemieniewo	Krzemieniewo, baza GS	Krzemieniewo
2	Rolip Lipno B. Stasiak	F-ma Rolip, trasa Poznań-Wrocław	Lipno
3	GS „SCH” Osieczna	Osieczna, trasa Osieczna-Leszno	Osieczna
4	PREEM, Jessa Henryk	Kąkolewo, trasa Leszno-Gostyń	Osieczna
5	GS „SCH” P. Walkowski	Święciechowa-Wilkowice	Święciechowa

⁶ Należy zwrócić uwagę, że ciągle zmiany w gospodarce przyczyniają się do powstawania nowych stacji, jak i również zamykania już istniejących

6	Mo&Ja Strzyżewice	Strzyżewice, trasa Leszno-Wschowa	Święciechowa
7	Stacja ORLEN	Rydzyzna, trasa Leszno-Wrocław	Rydzyzna
8	Polpetrol S.A.	Krzycko Wielkie, b. POM	Włoszakowice

Tabela 3.9 Stacje paliw* na terenie powiatu leszczyńskiego [7]

Na terenie powiatu brak jest wyznaczonych parkingów postojowych dla pojazdów przewożących TSP. Należy zaznaczyć, że drogi krajowe nr 5 i nr 12 oraz wojewódzkie nr 322, nr 323 i nr 432 wyszczególnione są przez Wojewodę jako drogi, po których może odbywać się transport materiałów niebezpiecznych. Również po trasach kolejowych (Poznań – Wrocław, Leszno-Wschowa i Leszno-Poniec-Krobia-Kobylin) odbywa się transport materiałów niebezpiecznych. Główne węzły rozrządowe i przeładunkowe znajdują się w Lesznie.

W przypadku przewozu TSP transportem samochodowym najbardziej zagrożonym miejscem są skrzyżowania dróg i ulic w miejscowościach przez które przebiega transport.

3.6.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe (według hierarchii ważności)

1) **Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych**

Generalnie obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska (Dział II, rozdz. 2, 3).

Awarie techniczne i chemiczne zwłaszcza w czasie transportu występując na dużą skalę mogą być przyczyną wprowadzenia stanu klęski żywiołowej.

Na szczeblu powiatu [7] przeprowadzono analizę zagrożeń na dwóch płaszczyznach:

- ocena skutków zagrożeń
- analiza pod kątem prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

Ocena skutków zagrożeń dla awarii chemicznych i ekologicznych z uwagi na **rodzaj zagrożenia** wygląda następująco:

1. Ludność zamieszkująca strefę oraz tereny przyległe do niej – *średnia*
2. Budynki mieszkalne, administracyjne, handlowe i usługowe – *mała*
3. Infrastruktura techniczna: np. wodociągi, urządzenia melioracyjne, drogi, – *mała*
4. Zasoby naturalne: lasy, zbiorniki wodne, grunty orne – *średnia*
5. Ekonomia: dochody, szkody materialne, utrata miejsc pracy - *mała*

Analiza zagrożeń pod kątem **prawdopodobieństwa ich wystąpienia** oraz skutków i konsekwencji prawnych:

1. Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia w ciągu następnych kilku lat – *małe*
2. Skutki zagrożenia dla ludzi, gospodarki i infrastruktury – *małe*
3. Czy może być powodem wprowadzenia stanu klęski żywiołowej – *raczej nie*
4. Instytucja wiodąca – *Państwowa Straż Pożarna*
5. Dokument wiodący – *Plan Ratowniczy KM PSP*

Według przeprowadzonej analizy [7] w ciągu ostatnich 10-20 lat na terenie powiatu leszczyńskiego nie występowały zagrożenia o skali powodującej wprowadzenie stanu klęski żywiołowej. Miały miejsce takie zdarzenia jak:

- pożary lasów oraz pól uprawnych,
- zjawiska atmosferyczne powodujące susze, trudności komunikacyjne z powodu nadmiernych opadów śniegu czy silnych wichur,
- zbiorowe zakłócenia porządku publicznego w wyniku protestów społecznych (blokady dróg przez rolników).

Wszystkie zdarzenia występowały lokalnie i nie nosiły znamion szczególnego zagrożenia. Akcje ratownicze w powyższych zdarzeniach przeprowadzane były przez siły i środki służb i inspekcji Starosty przy pomocy Ochotniczych Straży Pożarnych.

Według danych WIOŚ w Poznaniu [17] w 2003 roku nie odnotowano na terenie powiatu żadnych zdarzeń o znamionach poważnych awarii.

3.6.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Przeciwdziałanie awariom przemysłowym					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Kontrola zakładów pod kątem składowania i wykorzystywania TŚP (np. Zakład z TŚP HIBSCH & HUBSCH w Rydzynie)			
	Jednostki realizujące	PSP, PIS			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	Budżet państwa			
2	Przedsięwzięcie	Aktualizacja tras przewozu substancji niebezpiecznych			
	Jednostki realizujące	Policja, PSP			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	Budżet państwa			
3	Przedsięwzięcie	Systematyczna kontrola pojazdów przewożących TŚP			
	Jednostki realizujące	Policja			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	Budżet państwa			

3.7 Edukacja ekologiczna

3.7.1 Stan wyjściowy

Aby w sposób właściwy realizować politykę ochrony środowiska konieczne jest włączenie się do tego zadania społeczności lokalnych. Związane to będzie ze zmianą podejścia do spraw rozwoju gospodarczego, przewartościowaniem hierarchii potrzeb i zrozumienia czym jest dla człowieka przyroda i środowisko, w którym przebywa. Dlatego już wśród dzieci i młodzieży koniecznym staje się wprowadzanie edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna realizowana na terenie powiatu powinna obejmować również osoby dorosłe.

Działalność edukacyjna obejmuje następujące formy działania:

- Teoretyczno-praktyczne – szkolna edukacja ekologiczna,
- Poznawcze – czynny udział w kształtowaniu środowiska, wycieczki krajoznawcze,
- Popularyzacyjne – imprezy, festyny, konkursy.

3.7.2 Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniokresowe (według hierarchii ważności)

- 1) Zapewnienie maksymalnej ochrony środowiska, oszczędnego gospodarowania i korzystania z jego zasobów poprzez wykształcenie u mieszkańców postawy przyjaznej środowisku**

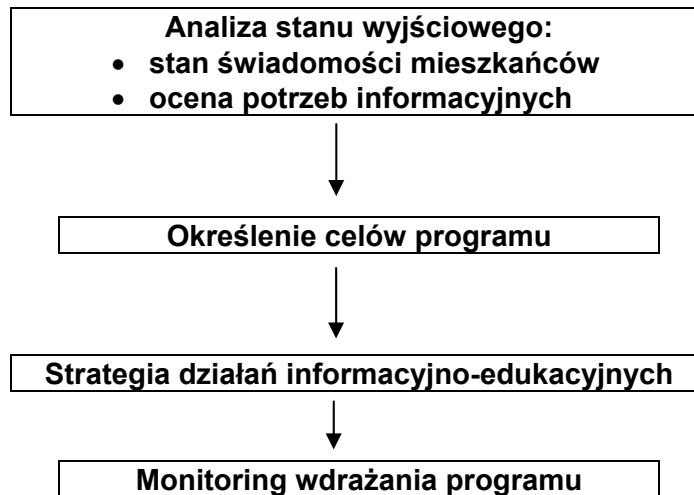
3.7.3 Założenia Programu Informacyjno-Edukacyjnego

Założenia Programu Informacyjno-Edukacyjnego określają potrzeby oraz formy i sposoby działań edukacyjnych dostosowane do potrzeb informacyjnych gmin, powiatu i całej społeczności oraz harmonogram działań współgrający z harmonogramem Programu Ochrony Środowiska. W dziedzinie gospodarki odpadami odpowiednie założenia programu informacyjno-edukacyjnego zawarte zostały w opracowanym Planie Gospodarki Odpadami dla powiatu leszczyńskiego.

Działania informacyjno-edukacyjne powinny być realizowane w celu:

- podniesienia wiedzy zwiększenia akceptacji społecznej dla planowanych rozwiązań w ochronie środowiska,
- integracji różnych partnerów wokół tworzenia wspólnych systemów gospodarki wodno-ściekowej,
- zwiększenia zrozumienia i akceptacji społecznej,
- wpłynięcia na udział mieszkańców w systemach gospodarki wodno-ściekowej, ochronie gleb powietrza i zasobów przyrodniczych,
- unikania konfliktów społecznych,
- tworzenia zasad dialogu i włączania społeczności w proces podejmowania decyzji.

Program działań powinien być podstawą do zagwarantowania środków finansowych przeznaczonych na informowanie i edukację z Powiatowego i Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska oraz z innych dostępnych źródeł finansowania (WFOŚ i GW, inne fundusze pomocowe).

Rysunek 3.1 Schemat tworzenia programu informacyjno-edukacyjnego

Cele programu Informacyjno – Edukacyjnego

Odbiorcami prowadzonych działań powinni być nie tylko mieszkańcy ale także szkoły, instytucje publiczne, podmioty gospodarcze, samorządy gminne.

Cele informacyjno – edukacyjne dla powiatu leszczyńskiego:

- Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami, ochrony wód, gleb, ochrony powietrza i ochrony zasobów przyrodniczych;
- Aktywny udział mieszkańców w systemie gospodarki odpadami (a szczególnie segregacji odpadów) oraz systemie gospodarki wodno – ściekowej;
- Integrowanie społeczności lokalnych samorządów gminnych i powiatu oraz innych partnerów wokół wspólnych rozwiązań w dziedzinie ochrony środowiska.

Wyznaczone cele edukacyjne powinny się koncentrować na następujących zagadnieniach:

- **w gospodarce wodno – ściekowej:**
 - 1) zwiększenie liczby mieszkańców obejmowanych systemem kanalizacyjnym oraz budową przydomowych oczyszczalni ścieków;
 - 2) użytkowanie szamb zgodnie z wymogami ochrony środowiska;
 - 3) stosowanie dobrych praktyk rolniczych na terenie gospodarstw rolnych i użytkach rolnych;
 - 4) zwiększenie udziału ludności w podnoszeniu jakości urządzeń melioracyjnych, małej retencji, stosowaniu właściwych zabiegów agrotechnicznych i zalesień.
- **w ochronie wód**
 - 5) prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych rolników w zakresie „obszarów azotanowych”;
- **w ochronie powietrza i ochronie przed hałasem:**
 - 6) zwiększaniu liczby mieszkańców wprowadzających termomodernizację oraz wykorzystanie w budynkach jednorodzinnych gazu i oleju jako źródeł energii cieplnej.
 - 7) stosowanie przez mieszkańców racjonalnego zużycia energii w gospodarstwach domowych,
 - 8) zwiększeniu zastosowania energii ze źródeł odnawialnych,
 - 9) zmniejszanie emisji spalin przez użytkowników pojazdów indywidualnych, promowanie transportu rowerowego wśród mieszkańców i turystów,
 - 10) zwiększenie udziału mieszkańców w zakresie wprowadzenia pasów zieleni izolacyjnej i ekranów akustycznych.

- **w ochronie zasobów przyrody i zasobów leśnych:**
 - 11) wzrost wiedzy mieszkańców o zasobach przyrodniczych powiatu,
 - 12) akceptacja mieszkańców dla istniejących i wprowadzanych form ochrony przyrody,
 - 13) eliminowanie takich sposobów użytkowania zasobów przyrodniczych, które powodują ich degradację i zanik.
 - 14) promocja właściwego użytkowania zasobów leśnych wśród właścicieli prywatnych
- **w ochronie gleb i kopalin:**
 - 15) zwiększenie udziału gospodarstw rolnych stosujących Dobrą Praktykę Rolniczą,
 - 16) ochrona biologicznego potencjału gleb poprzez stosowanie działań rolnośrodowiskowych i rolnictwa ekologicznego,
 - 17) zapobieganie dzikiej eksploatacji kopalin przez mieszkańców na obszarach nieudokumentowanych.

Za realizację wyżej wymienionych celów powinny być odpowiedzialne Samorządy gminne i samorząd powiatowy.

Partnerami wprowadzonych działań powinny być:

- szkoły;
- inne placówki oświatowe i kulturowe;
- organizacje pozarządowe;
- liderzy lokalni (radni, sołtysi, działacze społeczni);
- organizacje wiejskie, w tym kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne.

Zapisane cele zostaną zrealizowane pod warunkiem:

- ✓ pełnego zaangażowania przedstawicieli samorządu terytorialnego,
- ✓ faktycznego włączenia do zadań edukacyjnych i informacyjnych innych istotnych partnerów – szkół, organizacji pozarządowych, rad sołeckich, firm, ośrodków kultury;
- ✓ realizowania tych działań systematycznie i profesjonalnie biorąc pod uwagę potrzeby społeczności, dostępne kanały informacyjne, specyfikę danego terenu;
- ✓ wykorzystania sprawdzonych form kierowania informacją (biuletyny gminne, prasa regionalna, lokalna, informacje w formie ulotek, plakatów, broszur, zebrania gminne, szkolenia i warsztaty dla określonych grup, wykłady, prelekcje, konkursy, wystawy itd.);
- ✓ zapewnienia udziału mieszkańców w procesie planowania i lokalizowania inwestycji ochrony środowiska; szczególnie inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej, ochronie powietrza, ochronie przed hałasem;
- ✓ wykorzystania różnych form przekonywania mieszkańców do dbałości o stan najbliższego środowiska, w tym „miękkiej perswazji” i twardej egzekucji prawnej.

Współpraca z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w rozwoju przedsiębiorczości na wsi spełnia rolę znaczącą. ARiMR bierze udział we wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej poprzez:

- dopłaty do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji produkcji mięsa
- wspieranie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych tworzących nowe, stałe miejsca pracy w działalnościach pozarolniczych w gminach wiejskich oraz gminach miejsko-wiejskich gwarantujących zatrudnienie ludności wiejskiej

- wspieranie rozwoju usług mechanizacyjnych w ramach realizacji branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn rolniczych
- udzielanie rolnikom zainteresowanym prowadzeniem działalności agroturystycznej w gospodarstwie rolnym pomocy finansowej w formie dopłat do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- pożyczki na tworzenie nowych miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych
- dofinansowanie działalności związanej z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych

Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi (POE)

Organizacje pozarządowe coraz częściej biorą udział w pracach nad programami ochrony środowiska, a przede wszystkim w działaniach związanych z edukacją i informacją ekologiczną.

Z punktu widzenia władz lokalnych, pozarządowe organizacje ekologiczne mogą spełniać następujące zadania:

- wyjaśniać znaczenie działań, mających na celu ochronę przyrody i środowiska,
- reprezentować opinie społeczeństwa szczególnie w przypadku, gdy cieszą się szerokim poparciem społecznym
- brać udział w komunikacji środowiskowej, edukacji ekologicznej i promowaniu zrównoważonego rozwoju,
- zabiegać o coraz to większe poparcie opinii publicznej dla polityki władz w zakresie ochrony środowiska,
- stanowić przeciwwagę dla interesów, które brane są pod uwagę w procesie podejmowania decyzji dotyczących środowiska naturalnego,
- brać udział w opracowywaniu i wdrażaniu programu ochrony środowiska,
- wnosić wiedzę oraz dostarczać alternatywne ekspertyzy przydatne w procesie opracowywania polityki ochrony środowiska i podejmowania decyzji

Oczekuje się, że organizacje ekologiczne, w oparciu o własne siły, wykażą inicjatywę ukierunkowaną na mieszkańców i placówki edukacyjne, takie jak szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne, aby rozszerzyć edukację ekologiczną nastawioną na podniesienie świadomości ekologicznej oraz wdrożyć projekty pilotażowe i specjalne programy realizowane w ścisłej współpracy z samorządem wojewódzkim i samorządami gminnymi.

Edukacja ekologiczna w Nadleśnictwach

Nadleśnictwa w oparciu o „Kierunki rozwoju edukacji leśnej w Lasach Państwowych” przyjętych Zarządzeniem Nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 r. opracowały własne programy edukacji leśnej społeczeństwa.

W ramach realizacji POŚ zakłada się współpracę z organizacjami pozarządowymi, które mogą wesprzeć działania promocyjne i zachęcające do aktywności na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu leszczyńskiego. Poniżej wymienione są organizacje o zasięgu powiatowym i krajowym:

1. Centrum Edukacji Ekologicznej i Leśnej – Nadleśnictwo Karczmia Borowa,
2. Centrum promocji i Rozwoju Inicjatyw Lokalnych PISOP ul. Żwirki i Wigury 24 a, 64-100 Leszno,
3. Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu ul. Żwirki i Wigury 24 a, 64-100 Leszno,
4. Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Specjalnej troski im Janusza Korczaka ul. Wolności 15, 64-140 Włoszakowice,

5. Towarzystwo przyjaciół Dzieci przy Specjalnym ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Rydzynie, Plac Zamkowy 2, 64-130 Rydzyna,
6. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „Salamandra”, ul. Szamarzewskiego 11/6, 60-514 Poznań,
7. Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”, ul. Wrocławska 41, 59-220 Legnica,
8. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, ul. Bracka 6/6, 31-005 Kraków,
9. Klub Przyrodników, ul. 1 Maja 22, Świebodzin,
10. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP), ul. Hallera 4/2, 80-958 Gdańsk, Grupa Leszczyńska – Paweł Sieradzki, Sokołowice, gm. Przemęt;
11. Polskie Towarzystwo przyjaciół przyrody „proNatura”, ul. Podwale 75, 50-499 Wrocław,
12. Północnopodlaskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, ul. Ciepła 17, 15-471 Białystok,
13. Stowarzyszenie GREENWORKS, ul. Limanowskiego 7, 33-300 Nowy Sącz,
14. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, ul. Jagiełły 10, 08-110 Siedlce,
15. Zachodniosudeckie Towarzystwo Przyrodnicze, ul. Wolności 268, 58-560 Jelenia Góra.
16. PTTK Oddział w Kościanie, Wały Żegockiego 2, 64-000 Kościan, tel. (65) 512-16-96 (czw. 17-19); <http://koscian.pttk.pl>;

3.7.4 Komunikacja społeczna

Czynnikami decydującymi o sukcesie realizowanej edukacji ekologicznej są rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność *komunikowania się ze społeczeństwem*. Komunikacja społeczna coraz częściej nabiera form zinstytucjonalizowanych. Z jednej strony jest to tworzenie biur komunikacji społecznej w urzędach, z drugiej strony - podpisywanie formalnych deklaracji współpracy z organizacjami społecznymi i wspieranie ich działań poprzez np. wprowadzanie przedstawicieli organizacji do różnego rodzaju ciał opiniotwórczo-doradczych, organizowanie regularnych spotkań z organizacjami, itp.

Im szerszy jest zakres programu i związanych z nim działań, tym więcej jest grup i osób, które mogą wpłynąć na proces opracowywania i wdrażania tego programu: od sposobu i jakości komunikowania się z nimi zależą wspólnie wypracowane cele i ich realizacja.

W nowym podziale kompetencji ustawodawca nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska. Mniej jasno wygląda wymiana informacji ze społeczeństwem. Konstytucja RP zapewnia wprawdzie każdemu obywatelowi pełny dostęp do informacji, ale brak wystarczających narzędzi egzekwowania utrudnia korzystanie z tego prawa.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska, nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Szeroko pojęta komunikacja może służyć:

- wymianie informacji roboczej z innymi osobami pracującymi nad tym samym tematem,
- wspieraniu procesu, np. przekazywaniu określonych informacji politykom, sponsorom czy decydentom,

- wciąganiu stron do współpracy, np. budowaniu zainteresowania dzięki rzetelnej i ciekawie podanej informacji, wymiana zdań z osobami o postawie (początkowo) krytycznej, wyjaśnianie stanowisk,
- zapobieganiu zakłóceniom procesu (np. blokowaniu realizacji) poprzez wciągnięcie wszystkich zainteresowanych stron "otwartego planowania" w proces opracowywania programu
- promocji programu (m.in. promocja sukcesu)

Wciągnięcie potencjalnych oponentów w szukanie rozwiązań we wczesnym stadium procesu planowania znacznie zmniejsza ryzyko odwołań i protestów w fazie realizacji, gdy każdy dzień zwłoki jest znacznie droższy, a odwołania na drodze sądowej powodują zwłokę trudną do oszacowania. Profesjonalna wymiana informacji to okazja do zaprezentowania pozytywnej postawy grupy zarządzającej procesem, a otwartość w komunikacji wskazuje na mocną pozycję tego, kto ją prowadzi. Wymiana informacji działa jak system "wczesnego ostrzegania" i zmniejsza ryzyko wystąpienia nieoczekiwanych zakłóceń, o których nie dowiemy się na czas, gdy poszczególne strony będą milczeć. Intensywna wymiana informacji, wciąganie do dyskusji sprzymierzeńców i oponentów, organizowanie akcji informacyjnych, itp. opóźnia wprawdzie działania w początkach procesu, ale w ostatecznym rozrachunku chroni przed opóźnieniami i nieoczekiwanymi problemami w fazie realizacji projektu.

Władze samorządowe zdają sobie sprawę z faktu, że dobra komunikacja z różnymi partnerami włączonymi w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego (grupami zadaniowymi) jest podstawą dobrej ich współpracy, prowadzącej do większego zaangażowania w realizację programu ochrony środowiska.

Współdziałanie jest niezbędnym instrumentem w przypadku konieczności uczestniczenia kilku podmiotów w finansowaniu przedsięwzięcia objętego programem ochrony środowiska. Jest to jednocześnie najlepszy przykład partnerstwa, także publiczno-prywatnego w celu np. wykonania tzw. montażu finansowego. Uczestnictwo prywatnych właścicieli działek (np. w przypadku budowy systemu kanalizacji) wymaga zastosowania rozwiązań prawnych umożliwiających uczestnictwo grupy prywatnych podmiotów fizycznych jako partnera dla innych podmiotów prawnych. Takie rozwiązania w postaci np. utworzenia komitetu budowy, mogą także umożliwić formalne przekazywanie dofinansowania grupie prywatnych właścicieli ze strony podmiotu dysponującego środkami na realizację przedsięwzięcia np. w rodzaju przydomowych oczyszczalni ścieków.

Podobne rozwiązanie może być przyjęte w przypadku wspomagania przedsięwzięć związanych ze zmianą nośnika energii w systemach ogrzewania w domach mieszkalnych. Powiat i gmina mogą wspomagać mieszkańców, którzy podejmują działania w zakresie modernizacji systemów ogrzewania (przechodzenie na gaz lub olej) uczestnicząc jako gwarantujący kredyt lub wspomagający inwestora w spłaceniu kredytu. Przyjęcie rozwiązania w tym zakresie powinno być dokonane w uzgodnieniu z bankiem.

Współdziałanie z władzami powiatu będzie polegało na uzgodnieniach dotyczących finansowania i organizacji działań. Szczególnie istotne będzie działanie w porozumieniu w przypadku współfinansowania przedsięwzięć oraz korzystania z funduszy strukturalnych.

Władze powiatu czy gminy oczekują współpracy ze strony zakładów przemysłowych i organizacji publicznych dla osiągnięcia lepszego poziomu ochrony środowiska. Konwencjonalne podejście do kształtowania polityki ochrony środowiska (system nakazowo-kontrolny z wykorzystaniem instrumentów regulacyjnych i bodźców ekonomicznych) jest wciąż dominujące; przemysł musi spełniać normy i uiszczać opłaty ustanowione przez rząd, a przeważającymi technikami ochronnymi są technologie "końca rury", np. utylizacja odpadów.

Korzystne uzupełnienie stanu obecnego w zakresie efektywnego zarządzania środowiskiem powinno stanowić komplementarne podejście bazujące na współpracy, z zaangażowaniem "grup zadaniowych / docelowych". Kooperatywne kształtowanie polityki ochrony środowiska jest efektywniejsze dla np. zrównoważonego rozwoju przemysłu, niż tradycyjne regulacje nakazowo-kontrolne. Wynika to z lepszego wykorzystania potencjału zaangażowanej tu strony przemysłowej.

3.7.5 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Edukacja ekologiczna i komunikacja społeczna					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie (wg LPR dla powiatu [6])	Rozbudowa sieci komputerowej SP umożliwiająca dostępność usługową mieszkańców			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2005 - 2006			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		100	60	-	-
	Źródła finansowania	budżet powiatu, środki UE			
2	Przedsięwzięcie	Promocja Programu Ochrony Środowiska wśród społeczności Powiatu Leszczyńskiego			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe we współpracy z gminami			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	Zadanie stałe			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.
	Źródła finansowania	-			
3	Przedsięwzięcie	Konsultacje społeczne w ramach aktualizacji programu ochrony środowiska			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe we współpracy z gminami			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	Co 4 lata			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		-	-	-	b.k.d.
	Źródła finansowania	-			
4	Przedsięwzięcie	Organizacja co dwa lata konferencji wymiany doświadczeń i informacji w zakresie działań edukacyjnych			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe we współpracy z Nadleśnictwem, Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli (ODN), POE			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	Zadanie okresowe			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		-	3	-	3
	Źródła finansowania	budżet Powiatu			

5	Przedsięwzięcie	Wspieranie podnoszenia kwalifikacji osób prowadzących edukację ekologiczną poprzez system szkoleń, warsztatów, seminariów, zakupu literatury.			
	Jednostki realizujące	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (ODN)			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	Zadanie stałe			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet ODN			
6	Przedsięwzięcie	Wsparcie inicjatyw i działań z zakresu edukacji ekologicznej (konkursy, wystawy, olimpiady itd.) podejmowanych przez szkoły i organizacje pozarządowe z terenu powiatu Leszczyńskiego.			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe we współpracy ze Szkołami powiatu			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	Zadanie stałe			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		10	10	10	10
	Źródła finansowania	budżet Powiatu			
7	Przedsięwzięcie	Prowadzenie działań informacyjnych, edukacyjnych i doradczych w związku z „obszarami azotanowymi”			
	Jednostki realizujące	Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (WODR) Oddział w Lesznie			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	Zadanie stałe			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet WODR			

4. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY

4.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Ochrona i zrównoważone użytkowanie przyrody i krajobrazu to bardzo ważne działanie wpływające w decydującym stopniu na środowisko i jakość życia mieszkańców. Realizacja zadań z tego zakresu wynika z szeregu unormowań krajowych jak również podpisanych przez Polskę umów i konwencji międzynarodowych:

- **Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego** (Konwencja Paryska z 1972 roku);
- **Konwencja o obszarach wodno-błotnych** (Konwencja Ramsarska z 1975 roku);
- **Konwencja o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt** (Konwencja Bońska z 1979 roku);
- **Konwencja o ochronie europejskiej dzikiej flory i fauny oraz siedlisk przyrodniczych** (Konwencja Berneńska z 1979 roku);
- **Konwencja o różnorodności biologicznej** (Konwencja z Rio z 1992 roku);

Polska od momentu wstąpienia do Unii Europejskiej zobowiązana jest to podjęcia działań wynikających z celów Wspólnoty zawartych między innymi w dokumencie „Zrównoważona Europa dla lepszego świata: Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej”. W lipcu 2002 roku przyjęty został przez Parlament Europejski i Radę UE **VI Program Działań Wspólnoty Europejskiej** w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010. Celem programu jest polepszenie stanu środowiska i jakości życia mieszkańców. Polska uznała, że podstawowymi działaniami dla osiągnięcia tego celu będą:

- Zwiększenie lesistości do 30% w 2020 rok, a docelowo do 32 – 33%.
- Włączenie wyznaczonych obszarów do europejskiej sieci NATURA 2000.
- Ochrona terenów wodno-błotnych.
- Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych.

4.1.1 Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cel główny: **Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego**

Cele średniokresowe (według hierarchii ważności)

- 1) **Należyta i stabilna ochrona obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo;**
- 2) **Zachowanie i rewitalizacja charakterystycznego dla regionu krajobrazu wiejskiego z właściwą dla niego naturalną bioróżnorodnością;**
- 3) **Tworzenie środowiska na terenach zurbanizowanych wzmacniających zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka oraz umożliwiającego rozwój bioróżnorodności;**
- 4) **Aktywne i świadome wspieranie ochrony przyrody i krajobrazu przez społeczeństwo powiatu i turystów;**

Należyta i stabilna ochrona obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo.

Znaczna część obszaru powiatu – 48,2 %, jest chroniona. Najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowo obszary powiatu są objęte różnymi formami ochrony. Są to: Przemęcki Park Krajobrazowy obejmujący swym zasięgiem około 50 % powierzchni gmin Wijewo i

Włoszakowice, dwa rezerваты przyrody, w tym rezerwat „Ostoja Żółwia Błotnego” w gminie Osieczna, dla ochrony jedyne go w Wielkopolsce i jedne go z nielicznych w Polsce stanowisk żółwia błotne go – jedne go z najrzadszych, zagrożone go wyginięciem gatunku gadów, trzy użytki ekologiczne oraz kilkadziesiąt pomników przyrody. Poszczególne formy ochrony są powiązane przestrzennie obszarami chronione go krajobrazu, tworząc sieć i korytarze ekologiczne.

Podstawowymi aktami w Unii Europejskiej dotyczącymi ochrony przyrody są Dyrektywa Siedliskowa (dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikie go fauny i flory) i Dyrektywa Ptasia (dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków). Mają one na celu utrzymanie różnorodności biologicznej państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Realizacja celów zawartych w Dyrektywach jest realizowana poprzez utworzenie spójne go Europejskiej sieci ekologicznej pod nazwą Natura 2000, złożone go z tzw. Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), wytypowane go na podstawie Dyrektywy Siedliskowe go i Obszarów Specjalne go Ochrony (OSO) wytypowane go na podstawie Dyrektywy Ptasie go. Polska została również zobowiązana do wyznaczenia takich obszarów.

Dyrektywa Ptasia jest konsekwencją działań ochroniarskich zaproponowane go w Konwencji Bońskiej i Ramsarskiej, które zostały ratyfikowane przez poszczególne kraje UE. Dyrektywa Siedliskowa została utworzona na podstawie konwencji Berneńskiej i Konwencji o Różnorodności Biologicznej. Artykuły obu dyrektyw precyzyjnie określają zasady zrównoważone go gospodarowanie go, ściśle określają zasady ochrony, zakładają utworzenie ogólne go systemu ochrony gatunków (Dyrektywa Ptasia Art. 2 i 5, Dyrektywa Siedliskowa Art. 12-16 i 22, zał IV, V i VI).

W celu skuteczne go ochrony walorów przyrodniczych krajów UE określono następujące typy obszarów:

- Obszary Specjalne go Ochrony (OSO) – (*Special Protection Areas – SPA*) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Ptasie go w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków. Dyrektywa Ptasia obejmuje ochroną wszystkie gatunki ptaków występujące dziko w Europie, zabraniając w szczególności:
 - (a) umyślne go chwytania i zabijania ptaków,
 - (b) umyślne go uszkodzanie i niszczenie gniazd i jaj,
 - (c) wybieranie jaj z gniazd i ich kolekcjonowanie,
 - (d) umyślne go niepokoje nia ptaków, szczególnie podczas wysiadywania jaj i opieki nad młodymi oraz przetrzymywanie tych gatunków ptaków, które nie są na liście ptaków łownych.

Największym zagrożeniem dla ptaków jest utrata siedlisk życiowych, toteż Dyrektywa dużo uwagi poświęca zagadnieniom zachowanie go i ochrony różnorodności siedlisk oraz odpowiednie go ich powierzchni, poprzez tworzenie terenów chronionych, a w razie potrzeby także odtwarzanie siedlisk zniszczone go.

Załącznik I Dyrektywy Ptasie go zawiera listę gatunków, dla których państwa członkowskie Unii zobowiązane są utworzyć obszary specjalne go ochrony.

- Specjalne Obszary Ochrony (SOO) – (*Special Areas of Conservation – SAC*) tworzone na podstawie Dyrektywy Siedliskowe go z 1992 r. Dyrektywa Siedliskowa zawiera wykazy wymagające go ochrony obszarowe go siedlisk (załącznik I) oraz gatunków roślin i zwierząt (załącznik II).

Kierunki działań (według hierarchie ważności):

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodnicze go we wszystkich gminach powiatu
2. Na tej podstawie przeprowadzenie waloryzacji środowiska przyrodnicze go i krajobrazu powiatu
3. Wspieranie wdrożenia systemu obszarów chronionych Natura 2000
4. Objęcie czynną i prawną ochroną najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów powiatu
5. Przyspieszenie prac nad powołaniem projektowane go rezerwatów przyrody i użytku ekologiczne go

6. Prowadzenie stałego monitoringu środowiska naturalnego
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, samorządami gminnymi i innymi partnerami w realizacji zrównoważonego rozwoju, ochrony przyrody i krajobrazu powiatu jako elementu ściśle powiązanego z regionem
8. Organizacja ruchu turystycznego i rekreacyjnego oraz rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej uwzględniająca potrzebę ochrony przyrody

Realizacja powyższego celu prowadzona jest między innymi poprzez tworzenie nowych obszarów objętych ochroną. Na terenie powiatu planowane jest ustanowienie następujących nowych obszarów ochronnych:

1) Obszary w ramach Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.Nr 229/2004, poz. 2313) do sieci Natura 2000 zaproponowano z powiatu leszczyńskiego ostoję ptaków (OSO) o randze europejskiej „Zbiornik Wonieść” (kod obszaru PLB 300005). Zgodnie z propozycją rządową, umieszczoną na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska proponowany jest do wyznaczenia także specjalny obszar ochrony (SOO) siedlisk **Zachodnie Pojezierze Krzywińskie** (kod obszaru PLB 300014).

2) Rezerваты przyrody

Obszar rezerwatu to jedna z najwyższych form prawnej ochrony przyrody obejmujący ekosystemy zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, z siedliskami przyrodniczymi i określonymi gatunkami fauny i flory oraz elementami przyrody nieożywionej. Rezerwat może utworzyć Minister Środowiska lub Wojewoda. W opracowaniach i dokumentacjach dla byłego województwa leszczyńskiego wskazano w powiecie leszczyńskim następujące obszary, które planowano jako rezerwaty:

a) Jaworowy Jar koło Osiecznej (gmina Osieczna, nadleśnictwo Karczma Borowa, leśn. Kąkolewo, oddz. 82a, b) - rezerwat leśny o powierzchni 11,14 ha. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie urozmaiconej rzeźby polodowcowej, zróżnicowanych zespołów leśnych i stanowisk rzadkich oraz chronionych gatunków roślin. Na terenie projektowanego rezerwatu występują płyty 5 zespołów leśnych:

1. Grąd środkowoeuropejski *Galio silvatici-Carpinetum*,
2. las klonowo-lipowy *Aceri-Tilietum*
3. zboczowy łąg wiązowy *Violo odoratae-Ulmetum*
4. łąg wiązowo-jesionowy *Ficario-Ulmetum campestre*
5. łąg jesionowo-olszowy *Circaeo-Alnetum*.

W granicach projektowanego rezerwatu udokumentowano obecność 142 gatunków roślin naczyniowych, w tym szereg rzadkich i chronionych. Z roślin chronionych występuje lilia złotogłów. Stwierdzono także obecność podlegającego całkowitej ochronie grzyba sromotnika bezwstydnego *Phallus impudicus*.

b) Lipy leszczyńskie w Przybyszewie (gmina Święciechowa, nadleśnictwo Karczma Borowa, leśn. Przybyszewo, oddz. 203, 204 i 205) – rezerwat leśny o powierzchni 35 ha. Projektowany rezerwat ma chronić drzewostan na siedlisku olsu jesionowego oraz lasu wilgotnego i świeżego, a przede wszystkim unikalny las lipowy, w którym dominuje lipa drobnolistna *Tilia cordata*, często w postaci pięknych, gonnych okazów. Rośnie też tu lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos* – jeden z rzadszych gatunków rodzimej flory drzew. Jest to jedno z najdalej wysuniętych na północ stanowisk tego gatunku w Polsce.

c) **Las lipowy w Długich Starych** (gmina Święciechowa, nadleśnictwo Karczma Borowa, leśn. Długie Stare, oddz. 225 i 226) – rezerwat leśny o powierzchni 58 ha. Celem utworzenia rezerwatu jest, podobnie jak poprzednio, ochrona jednego z najdalej na północ wysuniętych stanowisk lipy w Polsce.

W obydwu projektowanych rezerwach poza zróżnicowanym składem drzew liściastych (jesion wyniosły, wiąz szypułkowy, wiąz polny, dąb szypułkowy, grab, , olsza czarna, brzoza brodawkowata) rośnie również szereg roślin podlegających ochronie gatunkowej, jak m.in. wawrzynek wilcze tyko, podkolan biały, kruszczyk szerokolistny.

d) **Kwaśna dąbrowa w Lasach Włoszakowickich** (gmina Włoszakowice, nadleśnictwo Włoszakowice, leśn. Mścigniew, oddz. 99-101 i 109-111) – rezerwat leśny o powierzchni 189,86 ha, a wraz z projektowaną otuliną 627, 71 ha. Projektowany rezerwat ma na celu ochronę bardzo interesującego z punktu widzenia fitosocjologii zbiorowiska leśnego, którym jest acidofilna dąbrowa typu *Calamagrostio-Quercetum*, scharmonizowana z siedliskiem. Lasy acidofilne występują w Polsce na swych kresowych stanowiskach wschodnich. Zgodnie z pismem Nadleśnictwa z dnia 22.04.2005 r. rezerwat ten został wycofany z planowania na podstawie postanowień Komisji Techniczno-Gospodarczej do Planu Urządzania Lasu na okres 2005-2014 dla Nadleśnictwa Włoszakowice, która odbyła się 30.03.2004 r. we Włoszakowicach.

e) Istniejący rezerwat faunistyczny „**Ostoja żółwia błotnego**”. Badania prowadzone przez pracowników Katedry Zoologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, potwierdzają występowanie żółwia na tym terenie oraz sugerują powiększenie rezerwatu o dalsze wydzielenia w oddziale 13, wraz z gruntami przyległymi do terenów leśnych [37].

3) Użytki ekologiczne

Planuje się utworzenie użytku ekologicznego miejsc występowania żółwia błotnego na terenie gruntów kościelnych we wsi Drzeczkowo w gminie Osieczna. Aktualnie prowadzone są w tej sprawie uzgodnienia z właścicielem gruntów.

Zachowanie i rewitalizacja charakterystycznego dla regionu krajobrazu wiejskiego z właściwą dla niego naturalną bioróżnorodnością.

Zadrzewienia przydrożne, aleje, miedze, drogi polne z szerokimi pasami, pasy zieleni i zadrzewień przy ciekach wodnych, rowach melioracyjnych i nad zbiornikami wodnymi stanowią lokalne korytarze ekologiczne oraz także ważny czynnik zmniejszający erozję wietrzną gleb, wpływając również korzystnie na lokalny mikroklimat, zwiększają również naturalną retencję wody, co w okresie stepowienia kraju ma duże znaczenie. Osobnym zagadnieniem jest jakość i ilość trwałych użytków zielonych – łąk i pastwisk. Obecnie są to najbardziej zagrożone siedliska przyrodnicze w Polsce i wymagające szczególnej troski i uwagi. W powiecie użytki rolne zajmują 62.6 %, z tego grunty orne 53.8 %, a łąki i pastwiska – 8.5 % ogólnej powierzchni. Istotny jest również sposób prowadzenia gospodarki rolnej. Krajobraz z licznymi miedzami, mniejszymi, mozaikowo rozmieszczonymi i różnorodnymi uprawami jest o wiele cenniejszy niż bardzo duże monokulturowe plantacje kukurydzy i zbóż. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej daje dodatkowe narzędzie do utrzymania charakterystycznego i bioróżnorodnego krajobrazu i sprzyjającej temu gospodarce rolnej.

Zgodnie z Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) [43] wprowadzono pomoc finansową dla rolników, którzy przystąpią do **Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego (KPR)** realizującego Działanie 4: *Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych oraz poprawy dobrostanu zwierząt*. Jego zadaniem jest utrwalenie wzorców trwałej i zrównoważonej gospodarki rolnej, zwłaszcza na obszarach chronionych i zagrożonych degradacją. KPR obejmuje 7 przedsięwzięć rolnośrodowiskowych, zwanych dalej pakietami rolnośrodowiskowymi:

- rolnictwo zrównoważone (kod: S01) - polega na ograniczeniu nawożenia, zbilansowaniu gospodarki nawozami i przestrzeganiu odpowiedniego następstwa roślin;
- rolnictwo ekologiczne (kod: S02) - polega na stosowaniu metod rolnictwa ekologicznego w rozumieniu rozporządzenia Rady nr (WE) 2092/91 i 1804/99 oraz ustawy o rolnictwie ekologicznym;
- utrzymanie łąk ekstensywnych (kod: P01) - wiąże się z przywróceniem lub kontynuacją wykaszania traw, w terminie od dnia 1 lipca włącznie, na łąkach jednokośnych o wysokich walorach przyrodniczych, zagrożonych degradacją;
- utrzymanie pastwisk ekstensywnych (kod: P02) - zakłada przywrócenie lub zachowanie ekstensywnych wypasów na półnaturalnych pastwiskach w sposób gwarantujący utrzymanie walorów florystycznych i miejsc przebywania gatunków zagrożonych wyginięciem;
- ochrona gleb i wód (kod: K01) - polega na stosowaniu międzyplonów w celu zwiększenia udziału gleb z okrywą roślinną w okresie jesienno-zimowym;
- strefy buforowe (kod: K02) - polega na tworzeniu nowych 2 lub 5 metrowych pasów zadarnionych na granicy gruntów rolnych z wodami powierzchniowymi, lub terenami intensywnie użytkowanymi rolniczo, w celu ograniczania negatywnego oddziaływania rolnictwa i ochrony siedlisk wrażliwych;
- zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich (kod: G01) - polega na utrzymywaniu hodowli ras bydła, koni i owiec zagrożonych wyginięciem.

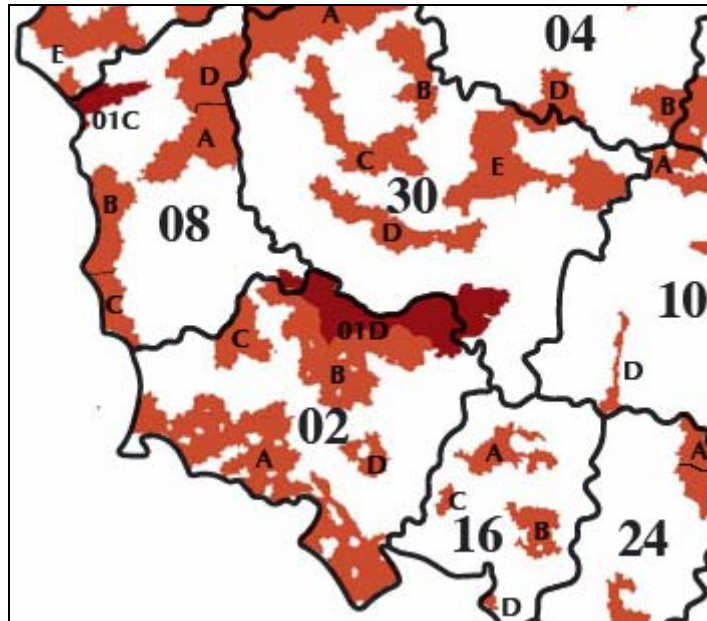
Program Rolnośrodowiskowy jest jednym z wielu działań umożliwiających uzyskiwanie dodatkowych dochodów przez rolników z Unii Europejskiej. Celem Programu jest wspomaganie gospodarstw rolnych, które są prowadzone w sposób chroniący środowisko przyrodnicze i krajobraz. Dzięki niemu rolnicy mogą uzyskiwać dodatkowe dochody uprawiając ziemię i użytkując swoje łąki i pastwiska zgodnie z określonymi w Programie zasadami. Co ważne płatności nie są związane z urodzajem i sprzedają plonów a tylko z wykonaniem określonych prac polowych.

Warunkiem uczestnictwa w programie jest jednak przestrzeganie minimum rolnośrodowiskowego polegającego między innymi na:

- Uporządkowaniu gospodarki ściekami bytowymi i odchodami zwierząt.
- Usuwaniu odpadów stałych (śmieci) zgodnie z obowiązującymi w kraju zasadami
- Używaniu atestowanych opryskiwaczy, dozwolonych w kraju nawozów i środków ochrony roślin.
- Właściwej gospodarce nawozami organicznymi
- Nie wypaleniu żadnej roślinności na polach, łąkach, miedzach, nieużytkach itp.
- Stosowaniu nawożenia nie większego niż 150 kg N/ha/rok.
- Utrzymaniu czystości i porządku w gospodarstwie.

Pakiety rolnośrodowiskowe KPR będą wdrażane zarówno horyzontalnie, jak i w 69 wydzielonych geograficznie strefach priorytetowych. **Wdrożenie bez ograniczeń przestrzennych w całym kraju przewidziano dla rolnictwa ekologicznego (S02), ochrony gleb i wód (K01), stref buforowych (K02) i ochrony lokalnych ras zwierząt gospodarskich (G01).** Pozostałe pakiety programu będą dostępne tylko w strefach priorytetowych, w których występują określone problemy środowiskowe lub posiadają wysokie walory przyrodnicze. Strefy zostały wydzielone przez Wojewódzkie zespoły robocze ds. programu rolnośrodowiskowego.

Szczegółowy wykaz stref priorytetowych wraz z gminami i obrębami geodezyjnymi wchodzącymi w ich skład znajduje się w załączniku nr 3 do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie *szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich* (Dz. U. Nr 174/2004, poz. 1809 z póź. zm.). **Zgodnie z załącznikiem strefy priorytetowe nie obejmują powiatu leszczyńskiego.** Poniżej przedstawiono natomiast mapę stref [44].

Rysunek 4.1 Mapa stref priorytetowych [44]

Rolnik, który chce uczestniczyć w programie, musi złożyć wniosek o przystąpienie do programu rolnośrodowiskowego wraz z wnioskiem o płatność i odpowiednimi załącznikami. Przygotowanie wniosku będzie wymagało udziału doradcy rolnośrodowiskowego. Wnioski będą przyjmowane przez właściwe, w stosunku do położenia siedziby gospodarstwa, biura powiatowe ARiMR przez cały rok i rozpatrywane dwa razy w roku.

Udział w programie jest dobrowolny a płatności stanowią dodatkowy dochód nie eliminujący dopłat bezpośrednich. Celowe jest więc wspieranie i zachęcanie rolników do skorzystania z możliwości tego programu. Należy również podjąć działania umożliwiające wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich z uwagi na duże bezrobocie na wsi oraz konieczność zatrudnienia w sektorze usług dla ludności dzisiaj jeszcze pozostających w sektorze rolnictwa. Wiele programów UE wspiera takie działania i za celowe należy uznać wykorzystanie tych możliwości.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Wspieranie wdrożenia w powiecie Programu Rolnośrodowiskowego
2. Wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich uwzględniającego zrównoważone użytkowanie przyrody i krajobrazu (np.: eko- i agroturystyka, produkt lokalny)
3. Tworzenie dobrych warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego, zrównoważonego sprzyjającego ochronie przyrody i środowiska
4. Prowadzenie działań zachowujących trwałe użytki zielone, zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, tereny podmokłe, miedze i mozaikowaty układ pól
5. Analiza terenów przeznaczanych pod zalesienie lub zamianę trwałych użytków zielonych na grunty orne lub plantacje energetyczne, czy nie ma na nich cennych ekosystemów i możliwości ich ochrony

Tworzenie środowiska na terenach zurbanizowanych wzmacniającego zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka oraz umożliwiającego rozwój bioróżnorodności.

Ważnymi elementami krajobrazu miast i wsi jak również istotnymi fragmentami umożliwiającymi przetrwanie i przeżycie wielu organizmów w przekształconym przez człowieka środowisku zurbanizowanym są tereny zielone istniejące w otoczeniu obszarów użytkowanych gospodarczo lub siedliskowo. Parki, zieleńce, sady, aleje i zadrzewienia urozmaicają krajobraz miast i wsi, wprowadzają elementy harmonii i poprawiają warunki

życiowe człowieka. Stanowią też ekosystemy zastępcze dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Od pewnego czasu obserwuje się zasiedlanie osiedli ludzkich przez gatunki zwierząt dotąd stroniące od człowieka. Istniejący system zieleni w terenach zurbanizowanych powinien zapewniać dobre warunki do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców jak również spełniać rolę korytarzy ekologicznych i ostoi dla gatunków związanych z osiedlami ludzkimi.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Odbudowa istniejącej zieleni miejskiej i wiejskiej, a także uzupełnienie o nowe obszary, dobrze powiązane funkcjonalnie, krajobrazowo i ekologicznie z otoczeniem
2. Dobre wykorzystanie przestrzeni pod inwestycje i zabudowę uwzględniając ochronę krajobrazu i cennych ekosystemów naturalnych
3. Analiza układów urbanistycznych i istniejącej zieleni miejskiej w powiązaniu z krajobrazem, istniejącymi ekosystemami i korytarzami ekologicznymi
4. Prowadzenie remontów i inwestycji uwzględniając potrzeby gatunków towarzyszących człowiekowi (np.: nietoperze, pustułki, bociany, kawki, jerzyki, wróble, jaskółki), oraz ochronę i zmniejszenie zagrożenia dla miejsc ich rozrodu i przebywania
5. Analiza powierzchni utwardzanych zmniejszających grunty „otwarte” i opracowanie metody zmniejszenia obszaru „zabetonowanego”.

Aktywne i świadome wspieranie ochrony przyrody i krajobrazu przez społeczeństwo powiatu i turystów.

Wiedza mieszkańców dotycząca problemów ekologicznych w powiecie nie jest dostateczna i ma to znaczący wpływ na ochronę środowiska i przyrody. Mieszkańcy są słabo uświadomieni, co do wpływu ich sposobu życia i działalności na otaczający, stanowiący istotny element ich życia, krajobraz i przyrodę. Obecnie przyjmuje się, że nie można skutecznie chronić przyrody bez zaangażowanie w ten proces jej użytkowników poprzez tworzenie powiązań emocjonalnych i ekonomicznych z dbałością o dobry stan krajobrazu i środowiska, wykorzystanie walorów, jakie daje bogata bioróżnorodność i występowanie wielu rzadkich gatunków fauny i flory, czy wyjątkowo cennych ekosystemów do rozwoju gospodarczego. Takie działania stwarzają szansę na trwały i zrównoważony rozwój w niektórych rejonach powiatu w oparciu o zasoby przyrodnicze i krajobrazowe (w szczególności gminy Osieczna, Wijewo i Włoszakowice).

Wysoka świadomość ekologiczna całego społeczeństwa, bez względu na wykształcenie i wiek, jest podstawą rozwoju powiatu bez degradacji środowiska przyrodniczego.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Wspieranie i prowadzenie edukacji dotyczącej zrównoważonego rozwoju, ekologii i przyrody wśród mieszkańców powiatu i turystów ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz lokalnych liderów
2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspólne działania z zakresu edukacji, zrównoważonego użytkowania i czynnej ochrony krajobrazu i przyrody
3. Opracowanie i urządzenie systemu ścieżek edukacyjnych z zakresu ekologii, ochrony przyrody i krajobrazu
4. Oznakowanie i umieszczenie informacji o obiektach i obszarach chronionych uwzględniając potrzebę edukacji i należytej ich ochrony

Jedną z przyczyn degradacji środowiska przyrodniczego jest dzielenie przestrzeni na izolowane obszary. Chcąc zapobiec temu zjawisku stworzono koncepcję łączenia najlepiej zachowanych ekosystemów korytarzami ekologicznymi w Ekologiczny System Obszarów Chronionych. Główną funkcją tych korytarzy było umożliwienie przejścia organizmów żywych z jednego ekosystemu do drugiego.

Aby ujednoczyć kryteria wyróżniania poszczególnych elementów sieci opracowano projekt Krajowej Sieci Ekologicznej, która wchodzi w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej (ECONET). W skład Krajowej Sieci Ekologicznej wchodzi [4]:

- Obszary węzłowe – tereny charakteryzujące się bogatymi ekosystemami zbliżonymi do naturalnych.
- Korytarze ekologiczne – są to przestrzenie umożliwiające migracje zwierząt pomiędzy obszarami węzłowymi a terenami do nich przylegającymi.

Korytarze ekologiczne mogą być tworzone w skali regionalnej i lokalnej. Takim korytarzem o znaczeniu lokalnym jest Rów Polski, który powiązany jest z innymi strukturami Krajowej Sieci Ekologicznej. Dolina Rowu Polskiego łączy się z doliną Baryczy, a ta z kolei z doliną Odry tworząc korytarz o znaczeniu międzynarodowym. Dolina Baryczy wraz ze stawami milickimi tworzy obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym, który łączy się z doliną Prosną i Warty. Powiat leszczyński poprzez Dolinę Rowu Polskiego, Baryczy i Odry jest połączony z obszarem węzłowym o znaczeniu międzynarodowym, a poprzez dolinę Obrzycy z krajowym obszarem węzłowym – Obszarem Borów Dolnośląskich oraz Obszarem Pojezierza Leszczyńskiego.

4.1.2 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

PRZEDSIĘWZIĘCIA POZAINWESTYCYJNE						
1	Przedsięwzięcie	Wykonanie waloryzacji środowiska przyrodniczego i krajobrazu powiatu				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne				
	Lata realizacji	2006 - 2007				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	-	ok. 15	-	-	15
2	Przedsięwzięcie	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspólne działania z zakresu edukacji i informacji o zrównoważonym użytkowaniu i ochronie przyrody				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne				
	Lata realizacji	corocznie				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	-
3	Przedsięwzięcie	Wykonanie inwentaryzacji środowiska przyrodniczego gmin: Krzemieniewo, Lipno, Osieczna, Rydzyna, Świąciechowa, Wijewo, Włoszakowice,				
	Jednostki realizujące	Gminy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2006				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	ok. 15 (na gminę)	-	-	-	105
4	Przedsięwzięcie	Wspieranie wdrożenia systemu obszarów chronionych Natura 2000 na terenie powiatu – zbiornik Wonieść, Zachodnie Pojezierze Krzywińskie				
	Jednostki realizujące	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2006				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	Razem
	Źródła finansowania	b.d.	b.d.	-	-	b.d.
		budżet państwa				

5.	Przedsięwzięcie	Objęcie czynną i prawną ochroną najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów powiatu – Utworzenie rezerwatów przyrody i użytków ekologicznych				
	Jednostki realizujące	Wojewódzki Konserwator Przyrody				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2008				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	Budżet wojewody				
5.	Przedsięwzięcie wg Nadleśnictwa [37]	Powiększenie rezerwatu faunistycznego „Ostoja żółwia błotnego”				
	Jednostki realizujące	Wojewódzki Konserwator Przyrody				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005 - 2008				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	Budżet wojewody				
6	Przedsięwzięcie	Wspieranie wdrożenia w powiecie Programu Rolnośrodowiskowego – Prowadzenie działań informacyjno-educacyjnych				
	Jednostki realizujące	Gminy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	corocznie				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	Środki własne gmin				
7	Przedsięwzięcie	Uwzględnienie działań dot. ochrony krajobrazu rolniczego w planach zagospodarowania przestrzennego				
	Jednostki realizujące	gminy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	corocznie				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	Brak kosztów dodatkowych Budżety gmin				
8.	Przedsięwzięcie	Wspieranie i prowadzenie edukacji dotyczącej zrównoważonego rozwoju, ekologii i przyrody wśród mieszkańców powiatu i turystów z szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz lokalnych liderów				
	Jednostki realizujące	Gminy wspierane przez NGO				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2015				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	Budżety gmin, środki pozabudżetowe				
9.	Przedsięwzięcie	Opracowanie i urządzenie systemu ścieżek edukacyjnych z zakresu ekologii, ochrony przyrody i krajobrazu				
	Jednostki realizujące	Gminy wspierane przez NGO				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2015				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
	Źródła finansowania	Budżety gmin, środki pozabudżetowe				
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE						
10	Przedsięwzięcie	Odbudowa istniejącej zieleni miejskiej i wiejskiej, a także uzupełnienie o nowe obszary, dobrze powiązane funkcjonalnie, krajobrazowo i ekologicznie z otoczeniem				
	Jednostki realizujące	Gminy				

	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2015				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-
	Źródła finansowania	Budżety gmin i UE				
11.	Przedsięwzięcie	Prowadzenie remontów i inwestycji uwzględniając potrzeby gatunków towarzyszących człowiekowi (np.: nietoperze, pustułki, bociany, kawki, jerzyki, wróble, jaskółki), oraz ochronę i zmniejszenie zagrożenia dla miejsc ich rozrodu i przebywania				
	Jednostki realizujące	właściciele przy współpracy Starostwa i NGO				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2015				
	Koszty w latach 2005 - 2008 (w tys. PLN)	2005	2006	2007	2008	razem
		Bd	Bd	Bd	Bd	-
	Źródła finansowania	Środki inwestorów i pomocowe				

4.2 Ochrona lasów

4.2.1 Wprowadzenie

Ustawa o Lasach z dnia 28 września 1991 r. z późniejszymi zmianami i Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej określają zasady zalesiania terenów nieprzydatnych rolniczo. Grunty przeznaczone do zalesiania określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – opracowywane i wydawane przez wójta/burmistrza gminy. Obowiązek zalesiania gruntów ciąży na nadleśniczych w odniesieniu do gruntów w zarządzie Lasów Państwowych i właścicielach lub użytkownikach wieczystych – w odniesieniu do innych gruntów. Właściciele lub użytkownicy wieczystości mogą otrzymać dotacje z budżetu państwa na ten cel, na podstawie stosownego wniosku zaopiniowanego przez wójta/ burmistrza gminy. Decyzję w tej sprawie wydaje Starosta Leszczyński.

4.2.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe (według hierarchii ważności)

- 1) **Zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych**
- 2) **Wzrost różnorodności biologicznej systemów leśnych**
- 3) **Poprawa stanu zdrowotnego lasów**

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Przebudowa lasów w kierunku zgodnym z siedliskiem;
2. Zwiększenie powierzchni leśnej w powiecie, bez zajmowania cennych ekosystemów nieleśnych;
3. Zwiększanie naturalnej i właściwej dla siedliska bioróżnorodności;
4. Ochrona cennych lasów łęgowych i stwarzanie warunków do ich regeneracji;
5. Współpraca z leśnikami przy opracowywaniu programów i prowadzeniu działań związanych z turystyką i rekreacją, oraz innymi ważnymi przedsięwzięciami mającymi wpływ na ochronę przyrody i krajobrazu;

Nadleśnictwa czynią wysiłki w celu poprawy stanu środowiska leśnego w tym:

- o prace glebowo-siedliskowe, na podstawie których zostanie przeprowadzona nowoczesna inwentaryzacja urządzeniowa badająca stan lasu i stopień zgodności biocenozy z biotopem,
- o budowę zbiorników małej retencji dzięki czemu nastąpi podniesienie wody gruntowej zgodnie z siedliskowym typem lasu i ograniczenie procesów erozyjnych,
- o przebudowę litych drzewostanów sosnowych występujących na żyzniejszych siedliskach BMśw na drzewostany mieszane,
- o udoskonaloną ogniskowo-kompleksową metodę biologicznej ochrony lasu poprzez wprowadzenie punktowego urozmaicenia struktury sztucznych ekosystemów,
- o zakładanie stref ekotonowych w celu utworzenia strefy przejściowej, łagodzącej skutki wzajemnego oddziaływania, na granicy las-pole.

Należy wprowadzać dolesienia i zwiększać powierzchnię istniejących kompleksów leśnych w obszarach rolnych o najniższej wartości rolniczej. Zasadne są zalesienia ze względów ekologicznych: poprawa struktury gatunkowej, funkcje ochronne, powiązania kompleksów, ograniczające uciążliwe oddziaływania. Konieczność zwiększenia lesistości wynika z nierównomiernego rozmieszczenia lasów w powiecie jak również z dużych obszarów bezleśnych na terenach intensywnego rolnictwa (szczególnie gminy Krzemieniewo, Lipno i Rydzyna). Stwarza to zagrożenie erozyjne dla gruntów ornych. Zalesienia w obszarach łąk śródpolnych i nieużytków stanowiących bazę dla różnorodności biologicznej nie są wskazane. Celowe jest stopniowe nadawanie statusów ochronnych lasom w korytarzach ekologicznych.

W tabelach zamieszczonych poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące powierzchni gruntów proponowanych do zalesienia [35]. Biorąc pod uwagę funkcję ochronną zadrzewień przedstawiono ranking potrzeb zadrzewieniowych w powiecie leszczyńskim.

Tabela 4.1 Zestawienie gruntów kwalifikujących się do zalesienia według podmiotów na terenie powiatu leszczyńskiego [35]

Grunty proponowane do zalesienia (ha)					Łącznie proponowany obszar zalesienia (w ha)
indywidualne gospodarstwa rolne	AWRSP	spółdzielnie produkcyjne	nadleśnictwa	inne	
150	1265	0	144	0	1559

Tabela 4.2 Zestawienie gruntów kwalifikujących się do zalesienia na terenie pow. leszczyńskiego [35]

Dane ewidencyjne (ha) ¹⁾			Procent gruntów leśnych w pow. powiatu	Grunty proponowane do zalesienia (ha)				Łącznie proponowany obszar do zalesienia (w ha)
powierzchnia powiatu	powierzchnia użytków rolnych	lasy		użytki rolne	nieużytki	grunty zadrzewione i zakrzewione	grunty zdewastowane i zdegradowane	
80 465	54 073	20 110	25,0	1510	41	8	0	1559

¹⁾ - wg SP, stan na 01.01.2005 r.

Tabela 4.3 Ranking potrzeb zadrzewieniowych w powiecie leszczyńskim, według głównych funkcji ochronnych zadrzewień ¹⁾ [35]

Lesistość	Gleby zdegradowane	Erozja – wskaźnik ogólny	Jakość wody w studniach wiejskich	Udział gruntów V-VII klasy bonitacyjne	Syntetyczny wskaźnik waloryzacji rolniczej	Zadrzewienia śródpolne	Wskaźnik potrzeb zadrzewieniowych
4	1	1	4	2	2	4	18

Klasyfikacja punktowa: 1 – potrzeby małe, 4 – potrzeby największe

¹⁾ wg podziału administracyjnego kraju sprzed 1999 r.

Źródło: Opracowanie ZBŚRIL PAN.

Podstawowymi celami zrównoważonego rozwoju gospodarki leśnej są [37]:

1. zachowanie naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowanie ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego z uwzględnieniem ewolucji w przyrodzie poprzez indywidualizowanie zasad postępowania gospodarczego,
2. dbałość o zachowanie w dolinach rzek, strumyków, cieków wodnych, naturalnych zbiorowisk jako ostoji rzadkich gatunków roślin i zwierząt,
3. pozostawienie w stanie nie naruszonym śródleśnych nieużytków,
4. odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych; restytucja metodami hodowli i ochrony lasu zbiorowisk przyrodniczych zdegradowanych i zniekształconych w celu zapewnienia szybszego niż w procesach naturalnych tempa przywracania zgodności biocenozy z biotypem, przy wykorzystaniu sukcesji naturalnej, w tym przebudowy drzewostanów rębnych, bliskorębnych oraz młodszych poprzez: odnowienia podokapowe i odślanianie wartościowych podrostów buka, świerka;
5. ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin, zwierząt i mikroorganizmów poprzez: popieranie mechanizmów samoregulacji w przyrodzie oraz zwiększenie udziału starych drzew w lasach oraz związanych z nim roślin zwierząt i mikroorganizmów,
6. zachowanie w stanie naturalnym różnych typów biocenon biotypów leśnych i nieleśnych,
7. kształtowanie stref ekotonowych, nie stosowanie środków chemicznych z wyjątkiem sytuacji zagrażających istnieniu lasu,
8. wzmaganie korzystnego wpływu na środowisko przyrodnicze oraz harmonizowanie społeczno – gospodarczego rozwoju regionu poprzez: racjonalne użytkowanie i odnawianie zasobów leśnych
9. zagospodarowanie lasów w sposób zapewniający maksymalizację, korzystnego ich wpływu na klimat, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą, stałe utrzymanie zapasu produkcyjnego na poziomie zapewniającym odnawianie i kulminację zasobów

4.2.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Ochrona lasów					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie (zgodnie z ustawą o lasach)	Wydawanie decyzji w sprawie dotacji z budżetu państwa na zalesianie gruntów			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			

2	Przedsięwzięcie (zgodnie z ustawą o lasach)	Współpraca z leśnikami przy opracowywaniu programów i prowadzeniu działań związanych z turystyką i rekreacją, oraz innymi ważnymi przedsięwzięciami mającymi wpływ na ochronę przyrody i krajobrazu			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe i gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	Brak kosztów dodatkowych budżet Starostwa			
3	Przedsięwzięcie (zgodnie z ustawą o lasach)	Opiniowanie wniosków właścicieli gruntów o dotacje na materiał sadzeniowy			
	Jednostki realizujące	Gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	b.d.k. b.d.k. b.d.k. b.d.k. (budżet na funkcjonowanie gminy)			
4	Przedsięwzięcie	Kontrola ilości pozyskiwanego drewna przez właścicieli prywatnych			
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	b.d.k. b.d.k. b.d.k. b.d.k. budżet Nadleśnictwa			
5	Przedsięwzięcie	Przebudowa lasów w kierunku zgodnym z siedliskiem			
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	b.d.k. b.d.k. b.d.k. b.d.k. budżet Nadleśnictwa			
6	Przedsięwzięcie	Ochrona terenów leśnych i zwiększanie naturalnej i właściwej dla siedliska bioróżnorodności uwzględniając ekotony np.: drogi leśne, okrajki, polany, łąki śródleśne, tereny wyłączone z produkcji			
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	b.d.k. b.d.k. b.d.k. b.d.k. budżet Nadleśnictwa, budżety gmin i pozabudżetowe			
7	Przedsięwzięcie	Zwiększenie powierzchni leśnej w powiecie, bez zajmowania cennych ekosystemów nieleśnych			
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	b.d.k. b.d.k. b.d.k. b.d.k. budżet Nadleśnictwa, budżet państwa i UE			
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE					
8	Przedsięwzięcie	Sporządzanie planów zalesiania gruntów rolnych (realizacja ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej)			
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo,			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			

	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	budżet Nadleśnictwa			
9	Przedsięwzięcie	Zalesianie gruntów porolnych i nieprzydatnych rolniczo			
	Jednostki realizujące	Właściciele Gruntów, Agencja Nieruchomości Rolnych			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej			
10	Przedsięwzięcie	Zabezpieczenie przeciwpożarowe lasów			
	Jednostki realizujące	Właściciele Gruntów, Agencja Nieruchomości Rolnych			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej			
11	Przedsięwzięcie	Umacnianie ochronnych funkcji lasów (glebochronnych, wodochronnych)			
	Jednostki realizujące	Nadleśnictwo, Gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet Nadleśnictwa, budżety gmin			

4.3 Ochrona gleb

4.3.1 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe

1) Właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych, ich ochrona i rekultywacja

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji.

Istotnym kierunkiem działań w ramach ochrony gleb będzie wdrażanie i upowszechnianie **Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR)**. Znaczącej poprawie ulegnie świadomość ekologiczna mieszkańców, co wiązać się będzie ze zmniejszeniem ilości dzikich wysypisk, wypalania łąk i ściernisk, wprowadzania ścieków do gruntów, wyrzucania odpadów. Stopniowo odstępować się będzie od bezściółkowej hodowli bydła, propagując hodowlę ściółkową, dostarczającą obornika, ważnego składnika strukturotwórczego gleby. Preferowane będzie:

- wprowadzanie racjonalnego nawożenia, uwzględniającego konieczność przeciwdziałania stratom materii organicznej gleb przez możliwe szerokie zastosowanie obornika i humusotwórczych upraw,

- wprowadzanie urozmaiconych płodozmianów, poplonów i międzyplonów,
- stosowanie maszyn nie powodujących nadmiernego ugniatania i wytwarzania tzw. „podeszwy glebowej”, która zmienia niekorzystnie właściwości gleb i przyspiesza odpływ wody oraz substancji biogennych z pól uprawnych.

Dla utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania konieczne będzie utrzymanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie. Eksploatacja tych systemów powinna polegać na regulacji odpływu wód i możliwie długim utrzymaniu wody w profilu glebowym.

Polityka ochrony gleb będzie również uwzględniać działania zapobiegające procesom erozji. Wg danych WIOŚ w Poznaniu w ciągu ostatnich 6 miesięcy zaobserwowano częste wycinanie przydrożnych drzew oraz wzdłuż cieków wodnych bez jednoczesnego sadzenia nowych drzew. Wycinanie drzew a uzasadnienie w przypadku drzew starych i spróchniałych powodujących zagrożenie na drogach, ale wówczas należy je zastąpić nasadzeniami w odpowiednich miejscach. Brak drzew i zadrzewień śródpolnych powoduje ułatwienie cyrkulacji powietrza zwiększając siłę i prędkość wiatru, co powoduje wzrost erozji wietrznej. Erozja wietrzna jest zatem typowa dla otwartych przestrzeni rolnych, dlatego niezbędne będzie stosowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz podobnie, jak przy zapobieganiu erozji wodnej stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną. Również koncepcja rolnictwa ekologicznego obejmuje szereg działań w zakresie kształtowania struktury krajobrazu rolniczego, w tym zwłaszcza tworzenie barier biogeochemicznych przeciwdziałających procesom erozji wietrznej i wodnej, wzmagających retencję i stymulujących małe obiegi wody w agrosystemach, jak również eliminujących zanieczyszczenia chemiczne z wód gruntowych oraz wzbogacających zasoby biologiczne obszarów rolniczych.

Grunty wyłączone z użytkowania rolniczego i gleby zdegradowane na obszarach rolniczych będą zalesiane lub zagospodarowywane poprzez przeznaczenie ich na plantacje choinek, szkółki roślin ozdobnych, itp.

Wg art. 109 ust. 2 Prawa Ochrony Środowiska, w zakresie obowiązków Starosty leży prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi. Natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań może określić Minister właściwy ds. środowiska w drodze rozporządzenia.

Starosta prowadzi także corocznie aktualizowany rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę (Art. 110 POŚ). Kolejność realizowania przez starostę zadań w zakresie rekultywacji powierzchni ziemi określają powiatowe programy ochrony środowiska (art. 112 POŚ). Poniżej wstępnie wytypowano potencjalne ogniska zanieczyszczeń gleb i powierzchni ziemi na terenie powiatu leszczyńskiego:

- 1) Rejon czynnego składowiska odpadów w Trzebani, (gmina Osieczna), pow. ok. 7,5 ha, Zarządzający: MZO Leszno, rok budowy 1986, planowany rok zamknięcia 2010-2012;
- 2) Rejon zrehabilitowanego (zasypanego ziemią) składowiska w Lasocicach wraz z mogilnikiem środków ochrony roślin, (gmina Święciechowa), działka nr 664 Lasocice, powierzchnia ok. 3 ha;
- 3) Rejon czynnego składowiska odpadów w Krzemieniewie (gmina Święciechowa), powierzchnia ok. 1,2 ha, Zarządzający: Spółdzielnia Kółek Rolniczych Belęciny Nowy, rok budowy 1998 r., planowany rok zamknięcia 2012;
- 4) Rejon czynnego składowiska odpadów w Moraczewie (gmina Rydzyna), pow. ok. 2,8 ha, Zarządzający: ZGKiM Rydzyna, rok budowy 1994, planowany rok zamknięcia 2012;
- 5) Rejon czynnego składowiska odpadów w Brennie, (gmina Wijewo), działka nr 809/4, ok. 1,5 ha, Zarządzający: Gmina Wijewo, rok budowy 1996, planowany rok zamknięcia po 2012 r.

- 6) Rejon nieczynnego składowiska odpadów w Długich Nowych, gm. Święciechowa Zarządzający- Urząd Gminy Święciechowa- składowisko jest nie zrehabilitowane (do 31.12.2006 r.)-powierzchnia ok.2,5 ha
- 7) Rejon nieczynnego składowiska odpadów w Goniembicach, (gmina Lipno), powierzchnia ok.2,8 ha (zrehabilitowane);
- 8) Rejon nieczynnego składowiska odpadów w Krzycku Wielkim (gmina Włoszakowice), Zarządzający: Gminny Zakład Komunalny Włoszakowice; pow. ok. 1 ha (zrehabilitowane);
- 9) Rejon nieczynnych składowisk odpadów Bełęcin-Lubonia-Mierzejewo, (gmina Krzemieniewo), pow. (łącznie) ok. 2,5 ha (zrehabilitowane);
- 10) Rejon nieczynnego byłego gminnego wylewiska ścieków w Dłużynie (gmina Włoszakowice).

Kolejność rekultywacji wytypowanych obszarów powinna być uzależniona od stopnia ich zagrożenia dla środowiska. W tym celu konieczne jest przeprowadzenie oceny stanu środowiska gruntowo – wodnego poszczególnych obszarów.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych
2. Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych
3. Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów
4. Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki (działanie połączone z zagadnieniem „Turystyka i rekreacja”)

4.3.2 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Ochrona gleb					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie (wg art. 110 Prawa ochrony środow.)	Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			
1	Przedsięwzięcie	Szkolenie rolników w zakresie stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych			
	Jednostki realizujące	Gminy, WODR			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet gminy, budżet WODR			
2	Przedsięwzięcie	Zebranie informacji o potencjalnych obszarach gleb zdegradowanych na potrzeby powiatowego rejestru			
	Jednostki realizujące	Gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005 - 2006			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	-	-
	Źródła finansowania	budżet gminy			
3	Przedsięwzięcie (wg art. 112 Prawa ochrony środow.)	Opracowanie powiatowego programu rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo wyłonionych w ramach rejestru			

	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2006-2007			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		-	ok. 30		-
	Źródła finansowania	budżet powiatu, WFOŚiGW,			
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE					
4	Przedsięwzięcie	Realizacja powiatowego programu rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2007-2010			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		(koszty wg wcześniejszych opracowań studialnych)			
	Źródła finansowania	budżet powiatu, WFOŚiGW, środki pomocowe			

4.4 Ochrona zasobów kopalin

4.4.1 Wprowadzenie

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. „Prawo geologiczne i górnicze” reguluje zasady poszukiwania, dokumentowania oraz wykorzystania kopalin. W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” regulacje dotyczące ochrony kopalin zapewniają ochronę złóż kopalin polegającą na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz zapewnieniu kompleksowego ich wykorzystania, w tym kopali towarzyszących. Dla prawidłowego gospodarowania zasobami kopalin ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy.

Występujące na terenie powiatu złoża, jak również aktualny stan ich zagospodarowania opisano w ocenie stanu aktualnego.

4.4.2 Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniokresowe

1) Minimalizacja presji wywieranych na środowisko w procesie eksploatacji złóż i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Ochronę złóż kopalin poprzez racjonalne gospodarowanie ich zasobami i kompleksowe wykorzystanie, w tym kopalin towarzyszących oraz regulacje dotyczące ochrony kopalin, zawarte są w ustawie Prawo ochrony środowiska (z dnia 21 kwietnia 2001 r.).

Minister Środowiska, wojewodowie i starostowie odpowiedzialni są za kształtowanie polityki ochrony złóż kopalin i gospodarowanie zasobami surowców. W przypadku złóż eksploatowanych istotne jest maksymalne wykorzystanie zasobów w granicach udokumentowania, a następnie skuteczna i właściwa, z punktu widzenia gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska, rekultywacja wyrobiska. Obowiązki te głównie ciążyą na użytkowniku złoża, natomiast rolą administracji publicznej jest określenie warunków prowadzenia eksploatacji, jej zakończenia i rozliczenia.

W przypadku złóż nie eksploatowanych, jedynym sposobem zabezpieczenia zasobów udokumentowanych złóż przed ich utratą jest ochrona obszarów, na których występują przed zainwestowaniem uniemożliwiającym późniejszą eksploatację.

Wydobywanie kopalin wiąże się z powstawaniem szkód w środowisku. Wydobywanie kopalin systemem odkrywkowym powoduje degradację powierzchni terenu i praktycznie

prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji w niewielkim stopniu łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopalin.

Nagannym zjawiskiem była prowadzona bez zezwolenia eksploatacja kopalin na obszarach nieudokumentowanych, co miało miejsce na terenie powiatu. Skala tych działań nie była duża, lecz pozostawione wyrobiska zamieniały się często w nielegalne składowiska odpadów, które dziś wymagają likwidacji.

Kierunki działań:

1. ograniczenie negatywnego oddziaływania eksploatacji surowców,
2. rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
3. likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk oraz zapobieganie powstawaniu dzikich wyrobisk.

4.4.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Ochrona zasobów kopalin					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Nadzór nad prowadzeniem sukcesywnej rekultywacji wyrobisk przez użytkowników			
	Jednostki realizujące	Gminy, Starostwo			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			
2	Przedsięwzięcie	Prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych (wg art. 110 Prawa Ochrony Środowiska)			
	Jednostki realizujące	Starosta (Urząd Gminy)			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	na bieżąco			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			
3	Przedsięwzięcie	Opracowanie projektów rekultywacji terenów poeksploatacyjnych			
	Jednostki realizujące	Użytkownicy złóż			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	corocznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	Środki własne			
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE					
4	Przedsięwzięcie	Rekultywacja terenów zdegradowanych (poeksploatacyjnych)			
	Jednostki realizujące	Właściciel terenu, Starosta			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	na bieżąco			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne władającego terenem (Starosta w przypadku nie podejmowania działań przez właściciela)			

5. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE

Jakość środowiska jest jednym z istotnych czynników decydujących o zdrowiu człowieka.

Zasady prozdrowotnej polityki ekologicznej uwzględniającej związku środowiska ze zdrowiem wyrażone są w:

- o „Europejskiej karcie środowiska i zdrowia”, przyjętej podczas Pierwszej Europejskiej Konferencji nt. „Środowisko i Zdrowie” we Frankfurcie n. Menem w 1989 roku,
- o Deklaracji Drugiej Europejskiej Konferencji Ministrów Środowiska i Zdrowia w Helsinkach w 1994 roku, w której Polska wyraziła potrzebę i gotowość ustanowienia i realizacji narodowego projektu zdrowia środowiskowego,
- o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 68 ust.4 zobowiązuje władze publiczne do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.
- o Programie Działań UE w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010, gdzie wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienione jest „Środowisko i zdrowie”. Cel strategiczny sformułowano jako „osiągnięcie takiej jakości środowiska, w którym poziomy zanieczyszczeń spowodowanych przez człowieka nie prowadzą do znaczącego wpływu na zdrowie człowieka lub jego zagrożenia”.

Do najważniejszych elementów środowiska mających wpływ na zdrowie należą:

- o wody,
- o powietrze atmosferyczne,
- o gleby.

Wśród uciążliwości środowiskowych należy wymienić:

- o hałas,
- o odpady komunalne i przemysłowe.

Większość unijnych standardów, którym Polska musi sprostać w Unii Europejskiej, dotyczy jakości środowiska. Zadania z tego zakresu należą do najistotniejszych i najbardziej kosztownych, ponieważ obejmują tak ważne dziedziny jak ochrona zasobów wodnych, ochrona powietrza atmosferycznego, gospodarowanie odpadami. Do nich odnosi się również wiele przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych wynikających z podpisanych konwencji i protokołów do konwencji oraz ustaw i rozporządzeń przyjętych w ostatnich latach dostosowujących polskie prawo do wymogów UE.

5.1 Ochrona jakości wód podziemnych

5.1.1 Wprowadzenie

Zwiększenie skuteczności **ochrony wód podziemnych** ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. Duże znaczenie będzie mieć zapewnienie właściwej ochrony wód w strefach szczególnie wrażliwych, a więc tam, gdzie podatność na ich zanieczyszczenie jest największa. Do osiągnięcia tego celu konieczne jest uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego gmin wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływania na środowisko wodne projektowanej zabudowy i wszelkich obiektów, a także obszarów funkcjonalnych na terenie powiatu. Sporządzenie na ich podstawie projektów stref ochronnych, a następnie odpowiednie ich wdrożenie da możliwość sprawowania dostatecznej kontroli nad procesami migracji zanieczyszczeń i tym samym ograniczy degradację wód. Głównymi czynnikami, które powinny być brane pod uwagę są parametry hydrogeologiczne, takie jak głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych, litologia i zdolności filtracyjne warstwy

wodonośnej, rodzaj i miąższość warstwy glebowej, topografia, a także dane na temat istniejących już obiektów mogących zagrażać jakości wód (magazyny substancji niebezpiecznych i trasy ich przewozu, składowiska odpadów, stacje paliw) oraz urządzeń lub miejsc związanych z pozyskiwaniem wody (ujęcia), a także zbiorników i cieków powierzchniowych.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia zwłaszcza wód podziemnych są spływy obszarowe oraz przedostawanie się zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb, ścieki przedostające się z nieszczelnej kanalizacji, bądź zanieczyszczenia migrujące ze składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych oraz jako skutki zdarzeń awaryjnych.

Ograniczanie zanieczyszczeń z tytułu spływów powierzchniowych będzie realizowane poprzez systematyczne wdrażanie zasad prowadzenia gospodarki rolnej zgodnych z założeniami ochrony środowiska. Silnym oparciem dla tego typu działań jest odpowiednia edukacja i promocja w zakresie ekologicznych praktyk rolniczych.

5.1.2 Cele średniookresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe

- 1) Zapewnienie wszystkim mieszkańcom powiatu i turystom odpowiedniej jakości wody do picia**
- 2) Poprawa jakości wody do picia**

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

Ad cel 1):

1. Rozbudowa i modernizacja systemów dystrybucji wody (sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej; wymiana istniejącej sieci wodociągowej zbudowanej z rur azbestowo-cementowych na rury PCV);
2. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody do picia do standardów UE;
3. Połączenie (tzw. spięcie) istniejących gminnych (rejonowych) ujęć wody w celu wykorzystania dyspozycyjnych rezerw zasobów wody i poprawy jakości i równomierności dostaw wody;
4. Ustalenie normatywnych wskaźników zużycia wody w gospodarce komunalnej, stymulujących jej oszczędzanie;
5. Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych;
6. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej.

Ad cel 2):

1. Wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi na obszarze powiatu;
2. Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego ujęć wodnych;
3. Inwentaryzacja i kontrola stanu formalno prawnego ujęć;
4. Opracowanie dokumentacji hydrogeologicznych GZWP w aspekcie ich ochrony;
5. Monitoring studni gospodarskich (wykorzystywanych często po wybudowaniu sieci wodociągowej jako szamba) i ich prawidłowa likwidacja;
6. Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed zainwestowaniem.

Zgodnie z uwagami przekazanymi przez WIOŚ Delegatura w Lesznie ⁷ w zakresie ochrony wód podziemnych ważnym zagadnieniem jest **wpływ likwidowanego mogilnika w Lasocicach**. Prace likwidacyjne powodują często istotne zmiany stosunków wodnych i może się zdarzyć, iż pozostawione w gruncie chemiczne pozostałości mogilnika zaczną wraz z wodami gruntowymi migrować i wtórnie zanieczyszczać środowisko. W związku z tym WIOŚ wskazuje, że założenie sieci monitoringowej (piezometrów) i prowadzenie regularnych badań jakości wód gruntowych pod względem obecności środków chemicznych w gruncie i wodach jest konieczne dla pełnej weryfikacji uzyskanego efektu ekologicznego. Dodatkowe uzasadnienie dla monitoringu ma fakt, iż całkowita ilość zdeponowanych w ziemi odpadów nie jest znana.

Poprawa jakości wody do picia

Działania podejmowane w ramach kierunków wskazanych powyżej, zwłaszcza w części dotyczącej ochrony wód podziemnych, będą skutkowały poprawą jakości wody ujmowanej do celów pitnych. Udostępnienie wody dobrej jakości mieszkańcom zależy będzie od stanu technicznego istniejącej sieci wodociągowej i wydajności, jak też sprawności stacji uzdatniania wody.

5.1.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji

Ochrona jakości wód podziemnych					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Uzgodnienie z Urzędem Wojewódzkim możliwości wykorzystania istniejącego „Bilansu wód” na potrzeby Starostwa			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2006			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		-	b.d.k.	-	-
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			
2	Przedsięwzięcie	Prowadzenie bieżącego rejestru ujęć (np. elektronicznego) pozwalającego na śledzenie aktualnego gospodarowania wodami podziemnymi			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	od 2007			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		-	-	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			
3	Przedsięwzięcie	Wystąpienie do właścicieli ujęć o potwierdzenie stanu faktycznego ujęcia			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	od 2007			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		-	-	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	budżet Starostwa			

⁷ pismo LDM/0701/44/2626/2005 z dnia 19 lipca 2005 r.

Wśród zadań Gminnych Planów Rozwoju Lokalnego znaczną część stanowią zamierzenia dotyczące planowanych inwestycji w infrastrukturze ochrony środowiska. Dotyczą one głównie modernizacji sieci wodociągowych. Modernizacja ta polega m.in. na:

- zwiększeniu wydajności sieci,
- poprawie parametrów technicznych,
- wymianie rur AC na rury PCV,
- w razie potrzeby na wybudowaniu hydroforni,
- połączeniu sieci wodociągowych pracujących w kilku hydroforniach,
- połączeniu rozproszonych fragmentów sieci w jeden system zasilany z różnych źródeł stacji uzdatniania wody.

Oczekiwane rezultaty modernizacji sieci wodociągowej to:

- dostęp do lepszej jakości wody pitnej i wody przeznaczonej do celów gospodarczych,
- pozytywny wpływ na zdrowie,
- pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze,
- zwiększenie atrakcyjności terenów dla rozwoju turystyki.
- wzrost liczby turystów na obszarze oddziaływania w sezonie letnim,
- szanse na nowe inwestycje w rejonie oddziaływania,
- szanse na nowe miejsca pracy.

Planowane zadania inwestycyjne w poszczególnych gminach⁸:

<u>Krzemieniewo</u> ⁹
<u>Lipno</u> [23]
lata 2004-2007 1. Budowa sieci wodociągowej w Nowym Mórkwie, lata: 2004–2005, koszt łącznie: 68 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;
<u>Osieczna</u> [25]
lata 2004-2007 1. Budowa sieci wodociągowej na osiedlu „Za Ogrodami”, długość sieci – 1,5 km, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 280 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE; 2. Budowa sieci wodociągowej we wsi Wolkowo, długość sieci – 0,1 km, lata: 2004–2006, koszt łącznie: 130 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE, Wojewoda Wielkopolski;
<u>Rydzyzna</u> [26]
lata 2004-2007 1. Wymiana instalacji wodno – kanalizacyjnej w Zamku w Rydzynie I etap, lata: 2004–2006, koszt łącznie: b.d., finansowanie: środki zewnętrzne;
lata 2007-2013 2. Modernizacja ujęcia wody w m. Kłoda, lata: 2007-2013; koszt łącznie: b.d., finansowanie: środki zewnętrzne; 3. Modernizacja hydroforni w miejscowości Dąbcze, lata: 2007-2013; koszt łącznie: b.d., finansowanie: środki zewnętrzne; 4. Budowa sieci wodociągowej w Jabłonie, lata: 2007-2013; koszt łącznie: b.d., finansowanie: środki zewnętrzne; 5. Zwodociągowanie Junoszyna, lata: 2007-2013; koszt łącznie: b.d., finansowanie: środki zewnętrzne; 6. Wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej w Zamku w Rydzynie – II etap; lata: 2006-2008; koszt łącznie: b.d., finansowanie: środki zewnętrzne;

⁸ Wykaz opracowany został na podstawie materiałów uzyskanych w poszczególnych gminach. Zestawienie to należy traktować jako otwarte. W zależności od ustaleń gminnych może podlegać modyfikacjom.

⁹ Materiałów nie otrzymano

Święciechowa [27]**lata 2007-2013**

1. Modernizacja sieci wodociągowych – wymiana rur azbestowych na PCV na terenie całej gminy, lata: 2008-2013, koszt łącznie: b.d.,

Wijewo [28]**lata 2004-2007**

1. Budowa zbiornika wyrównawczego $V=80 \text{ m}^3$ z pompownią podwyższającą ciśnienie w m. Radomyśl, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 300 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;
2. Wymiana sieci wodociągowej w m. Wijewo ul. Piaski, Długość sieci (km) – 1,2 km, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 234 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;

lata 2007-2013

3. Budowa sieci wodociągowej w m. Radomyśl o dł. 3000 m, lata: 2007-2008;
4. Budowa sieci wodociągowej w m. Wijewo, ul. Kalek – Siedmiórki, o długości 2000 m, lata: 2007-2009, koszt łącznie: 390 tys. zł;
5. Budowa infrastruktury wodociągowej w m. Wijewo, lata: 2007-2009, budowa sieci wodociągowej – ul. Kalek 1000 m; ul. Siedmiórki 2000 m; ul. Młyńska 500 m; ul. Chłapowskiego 800 m;
6. Budowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej w m. Brenno, lata: 2007-2009; budowa zbiornika wyrównawczego $V = 100 \text{ m}^3$ z pompownią, wymiana sieci wodociągowej ul. Rzemieślnicza 300 m, budowa sieci wodociągowej – ul. Niwka 500 m;
7. Budowa sieci wodociągowej Brenno – ul. Kargowska, Wijewo ul. Lipowa 1500 m, lata: 2010-2011;
8. Budowa sieci wodociągowej w m. Zaborówiec – Letnisko 2000 m; lata: 2010-2011;
9. Wymiana sieci wodociągowej azbestocementowej na sieć z rur PCV w m. Brenno i Wijewo o długości 15000 m; lata: 2010-2012;
10. Budowa sieci wodociągowej w m. Wijewo – ul. Słoneczna, lata: 2010-2012;
11. Budowa sieci wodociągowej w m. Przylesie; lata: 2010-2012;

Włoszakowice [29]**lata 2004-2007**

1. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i stacji uzdatniania – wieś Boszkowo, Długość sieci (km) – 25 km, lata: 2004–2007, koszt łącznie: 2800 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE (SAPARD);
2. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i stacji uzdatniania – wieś Jezierzycze Kościelne, lata: 2005, koszt łącznie: 200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE (SAPARD);
3. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i stacji uzdatniania – rozbudowa wodociągu we Włoszakowicach, lata: 2005–2007, koszt łącznie: 200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE (SAPARD);
4. Modernizacja sieci wodociągowej – modernizacja stacji wodociągowej w Bukówcu Górnym, lata: 2005, koszt łącznie: 700 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE (SAPARD);

lata 2007-2013

5. Budowa wodociągu we wsi Dominice, lata: 2007-2008; koszt łącznie: 800 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne UE;
6. Budowa wodociągu we wsi letnisko Boszkowo, lata: 2008-2010. koszt łącznie: 1200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne UE;
7. Modernizacja sieci wodociągowej we Włoszakowicach, lata: 2004-2010. koszt łącznie: 600 tys. zł, finansowanie: Gminny Zakład Komunalny;
8. Budowa stacji wodociągowej w Dominicach. finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne UE, pozostałe: b.d.

5.2 Ochrona jakości wód powierzchniowych

5.2.1 Wprowadzenie

Na jakość **wód powierzchniowych** w powiecie leszczyńskim mają wpływ czynniki wewnętrzne i zewnętrzne. W przypadku Rowu Polskiego mamy do czynienia również ze źródłami zanieczyszczeń leżącymi poza terenem powiatu, w górnych częściach zlewni tej rzeki. W przypadku czynników wewnętrznych szczególną rolę odgrywają punktowe zrzuty zanieczyszczeń. Wśród nich największe znaczenie mają zrzuty ścieków komunalnych i pochodowlanych nie oczyszczonych i oczyszczonych niedostatecznie. Uporządkowanie gospodarki ściekowej w powiecie jest podstawowym elementem warunkującym poprawę jakości wód. Najważniejszymi zagadnieniami w zakresie ochrony wód powierzchniowych jest: porządkowanie gospodarki ściekowej i wdrożenie wymogów względem „obszarów azotanowych”.

Zgodnie z informacją Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (WODR) Oddział w Lesznie [42] w powiecie leszczyńskim **niewłaściwa gospodarka odchodami zwierzęcymi** stanowi większe zagrożenie ekologiczne niż stosowane w rolnictwie chemiczne środki plonotwórcze.

Mówiąc o jakości użytkowej wód powierzchniowych powiatu należy mieć na uwadze wykorzystywanie ich do celów rekreacyjnych i bytowania ryb ponieważ nie są one źródłem wody do picia.

5.2.2 Cele średniokresowe i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniokresowe

- 1) **Poprawa jakości wód powierzchniowych poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej;**
- 2) **Ograniczenie spływu do wód powierzchniowych i podziemnych azotanów pochodzenia rolniczego;**

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Budowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków (oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej);
2. Optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni;
3. Realizacja „Programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych”;
4. Promowanie pro środowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji;
5. Modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE;
6. Zintensyfikowanie kontroli miejsc nielegalnych odprowadzeń ścieków do wód powierzchniowych (w tym kontrola stanu technicznego szamb);
7. Usprawnienie systemów asenizacji indywidualnej w miejscach nie objętych zasięgiem sieci kanalizacyjnej - budowa oczyszczalni przyzagrodowych w tych miejscach,
8. Budowa sieci kanalizacji deszczowej w miejscowościach, w których jest jej brak;
9. Racjonalne dawkowanie i przestrzeganie agrometeorologicznych terminów stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (Dz.U. Nr 115 poz. 1229, art. 43 zobowiązała Ministra Środowiska do sporządzenia „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”. Program ten został opracowany w grudniu 2003 roku. Prawo wodne – art. 208 oraz ustawa o samorządzie gminnym (Dz.U. 142/2001) zobowiązuje gminy do

realizacji zadania własnego gmin w zakresie usuwania i oczyszczania ścieków na obszarach aglomeracji wyznaczonych na ich terenie. Określone terminy wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji sanitarnej są transpozycją ustaleń negocjacji z Unią Europejską w sektorze „Środowisko”, przeniesionych następnie do traktatu o Akcesji Polski do Unii Europejskiej. W trakcie negocjacji sektora „Środowisko” Polska uzyskała zgodę państw członkowskich Unii na okres dostosowawczy w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków sięgający 2015 roku.

Załącznik nr 4 Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych p.t. „Program wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków w dostosowaniu do wymogów Prawa wodnego i Traktatu Akcesyjnego – lata 2014-2015” określa potrzeby budowy i rozbudowy systemów kanalizacyjnych w aglomeracjach. Dla powiatu leszczyńskiego wyznaczono 4 oczyszczalnie, w gminach Osieczna, Rydzyna i Włoszakowice. Należy podkreślić, że Program wyposażenia w systemy kanalizacji może ulec zmianie i podlegać modyfikacjom. Według danych z grudnia 2003 r. przedstawia się następująco:

Tabela 5.1 Potrzeby inwestycyjne określone w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (według danych z grudnia 2003 r.)

	Gmina	Aglomeracja	Oczyszczalnia	POŚ*	DRO*	PI*	TR*	BS*	KW*
1.	Osieczna	Kąkolewo	Kąkolewo	-	B	BN	2015	13	6287
2.	Osieczna	Osieczna	Osieczna	457	B	M	2015	4	3425
3.	Rydzyna	Rydzyna	Rydzyna	780	B	M	2015	7	5819
4.	Włoszakowice	Włoszakowice	Włoszakowice	4	B	BN	2015	15	7276

* POŚ - średnia przepustowość oczyszczalni, DRO - docelowy rodzaj oczyszczalni (B – biologiczna); PI - potrzeby inwestycyjne w zakresie oczyszczalni (BN - budowa nowej oczyszczalni; M – modernizacja); TR - termin realizacji inwestycji oczyszczalni ścieków; BS - przewidywana budowa sieci w km; KW - koszty wyposażenia aglomeracji w sieć kanalizacyjną i oczyszczalnię dostosowaną do wymogów UE w tys. zł do końca roku określonego parametrem TR.

Związek Gmin Nadobrzeńskich

Związek działa w ramach Stowarzyszenia Gmin Nadobrzeńskich. Podstawowym celem Stowarzyszenia są działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego obszaru nad Obrą i jej dorzeczami. Stowarzyszenie działa w zakresie gospodarczym, oświatowym, kulturalnym, sportowo-turystycznym oraz w zakresie promocji gmin stowarzyszonych. Stowarzyszenie Gmin Nadobrzeńskich, z którego inicjatywy powołano Związek Gmin Nadobrzeńskich jest organizacją zrzeszającą 32 gminy z województw lubuskiego i wielkopolskiego.

Związek Gmin Nadobrzeńskich przygotowuje się do inwestycji, mającej kompleksowo rozwiązać gospodarkę wodno-ściekową w dorzeczu Obry. Gminy zrzeszone w tej organizacji mają nadzieję na pozyskanie środków finansowych na realizację tej megainwestycji z Europejskiego Funduszu Spójności. Inwestycja pod nazwą „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni rzeki Obry” znalazła się na liście zasadniczej Ministerstwa Środowiska do realizacji z Funduszu Spójności w latach 2004-2006. Do ZGN z terenu powiatu leszczyńskiego należy gmina Lipno i gmina Wijewo.

Oczekiwania związane z budową kanalizacji sanitarnej to przede wszystkim:

- zmniejszenie zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, podziemnych oraz do gleb,
- zwiększenie redukcji zanieczyszczeń,
- obniżenie kosztów i oszczędność czasu dla mieszkańców korzystających z wywozu ścieków,
- zapobieżenie różnego rodzaju chorobom,
- zwiększenie atrakcyjności terenów dla rozwoju turystyki.

Systemy kanalizacji w poszczególnych gminach:

Gmina Lipno - planuje się do roku 2015 [6] wykonanie 86,1 km sieci sanitarnej. Ścieki z terenu gminy planuje się odprowadzać na oczyszczalnię ścieków w Henrykowie znajdującej się w gminie Święciechowa.

Gmina Osieczna

W planach gminy znajduje się zapis o modernizacji oczyszczalni w Osiecznej i zwiększeniu jej przepustowości. Jako jedyna ma obsługiwać teren całej gminy

Gmina Rydzyna

Zgodnie z analizą stanu gospodarki ściekowej gminy Rydzyna zawartej w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Rydzyna [26] oraz informacji telefonicznej uzyskanej z Urzędu Miasta i Gminy Rydzyna (czerwiec 2005 r.) pełne uregulowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy może nastąpić przez modernizację istniejącej oczyszczalni i jej dociążenie poprzez dołączenie kanalizowanych miejscowości. Zaznacza się, że obecna oczyszczalnia po rozbudowie może w pełni zabezpieczyć gospodarkę ściekową na terenie gminy.

Gmina Święciechowa

- przewiduje się rozbudowę oczyszczalni w Henrykowie o obiekty gospodarki osadowej i odzysku biogazu. Oczyszczalnia Henrykowo posiada rezerwę przepustowości umożliwiającą przyjmowanie ścieków nie tylko z miasta Leszno, lecz również z gminy Święciechowa i innych okolicznych gmin – m.in. z gminy Lipno.

W roku 2004 gmina Święciechowa wraz z miastem Leszno, z gminami Lipno, Rydzyna, Góra, Śmigiel i Niechlów utworzyły tzw. „aglomerację leszczyńską”. W skład aglomeracji wchodzi gminy odprowadzające ścieki do oczyszczalni w Henrykowie. W planach aglomeracji jest założenie, że 100% ścieków z terenu m. Leszno, gminy Święciechowa i gminy Lipno będzie oczyszczane w Henrykowie. Natomiast w pozostałych gminach tylko niektóre jednostki osadnicze zostały włączone w ten system.

- Do roku 2015 w Święciechowie planuje się wykonać 7,16 km sieci oraz ok. 40 km sieci we wsiach: Gołanice, Krzycko Małe, Przybyszewo, Lasocice, Długie Stare, Długie Nowe.

Gmina Wijewo

Dla oczyszczania ścieków rozważa się dwa warianty [28]:

- budowę oczyszczalni ścieków w Wijewie o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 1200 \text{ m}^3/\text{d}$ względnie
- współdziałanie w rozbudowie oczyszczalni ścieków w Wieleniu Zaobrzańskim.

Ze względu na ochronę obszarów Przemęckiego Parku Krajobrazowego wskazane jest [28] w pierwszym rzędzie wykonanie kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Brenno, Wijewo, Miastko, Zaborówiec obejmując tereny zabudowy lotniskowej w tych wsiach.

Na obszarach, gdzie budowa kanalizacji sanitarnej jest z przyczyn ekonomicznych lub wynikających z ukształtowania terenu nieopłacalna, należy dążyć do rozwoju alternatywnych sposobów utylizacji ścieków budując przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Gmina Włoszakowice

Gmina realizuje inwestycję jaką jest budowa kanalizacji. Skanalizowane będą w pierwszym etapie Włoszakowice, Bukowiec Górny i obrzeża jeziora Dominickiego.

„Obszary azotanowe”

W konsekwencji ustanowienia obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych dla całej zlewni Orli (w obrębie gminy Rydzyna) oraz dla całej zlewni Rowu Polskiego (w obrębie gmin: Krzemieniewo, Lipno, Osieczna, Rydzyna, Święciechowa) Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu wydał odpowiednie rozporządzenia w sprawie wprowadzenia **programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych** (rozp. z dnia 26.04.2004 Dz.Urz. Nr 61, poz. 1381 i poz. 1382). Celem programów jest poprawa naruszonych standardów jakości środowiska i przywracanie wymaganych standardów jakości wód powierzchniowych, szczególnie tych, które są wykorzystywane dla zaopatrzenia ludności. Programy realizowane będą w terminie 4 lat i obejmują następujące kierunki:

- 1) Identyfikacja gospodarstw o największym zagrożeniu zanieczyszczenia wód związkami azotu;
- 2) Poprawa praktyki rolniczej, obejmująca środki zaradcze związane z poprawą procesów nawożenia, gospodarki nawozami i gospodarki gruntami w gospodarstwach rolnych
- 3) Edukacja i doradztwo dla rolników, obejmujące działania związane ze szkoleniem rolników, doradztwem dla gospodarstw rolnych w zakresie diagnozowania faktycznych źródeł zanieczyszczenia w gospodarstwach oraz dobrych praktyk rolniczych;
- 4) Kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczeń, obejmująca działania związane z kontrolą wypełniania przez rolników obowiązków wynikających z programów;
- 5) Monitoring skuteczności realizacji programów, obejmujący działania związane z monitoringiem wód na obszarze Zlewni Orli i Rowu Polskiego;
- 6) Działania wspomagające, związane z realizacją obowiązkowych środków zaradczych stosowanych przez rolników oraz działalności szkoleniowej i doradczej.

Działania wymagane przez programy to obowiązkowe działania obciążające rolników wynikające z przepisów. Obowiązujące w Unii Europejskiej zasady pomocy publicznej udzielanej przez państwo uniemożliwiają stosowanie bezpośrednich dotacji. Istnieje jednak system państwowy umożliwiający udzielania grantów w zakresie gospodarki odchodami zwierzęcymi, tj. na budowę lub modernizację urządzeń do przechowywania gnojowicy lub gnojówki. Maksymalna wielkość grantu wynosi 40% wielkości inwestycji, co nie jest sprzeczne z unijnymi zasadami pomocy publicznej państwa (zasady te umożliwiają dofinansowanie do 50% wielkości inwestycji na terenach mniej uprzywilejowanych).

Zadania wynikające z programów, stojące przed Starostwem Powiatowym (dotyczy powiatowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z art. 406 ustawy Prawo ochrony środowiska) związane są z działaniami wspomagającymi. Należy między innymi:

- 1) Wspierać organizacyjnie i finansowo szkolenia rolników;
- 2) Udzielać priorytetowej pomocy finansowej na warunkach preferencyjnych:
 - a) rolnikom w zakresie przedsięwzięć związanych z realizacją wymagań programów;
 - b) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za edukację i doradztwo dla rolników (wójtowie i burmistrzowie, Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich Oddział w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, właściwe terytorialnie Ośrodki Doradztwa Rolniczego)
 - c) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za monitoring skuteczności programów (WIOŚ i właściwe terytorialnie Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne);
 - d) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za kontrolę rolniczych źródeł zanieczyszczeń (Dyrektor RZGW we Wrocławiu);
 - e) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za przeprowadzenie identyfikacji gospodarstw o największym zagrożeniu zanieczyszczenia wód związkami azotu (wójtowie i burmistrzowie, Ośrodki Doradztwa Rolniczego).

Ponadto Starosta Powiatu (zgodnie z art. 376 i 379 Prawa ochrony środowiska) realizuje następujące zadania:

- a) udostępnia niezbędne dane do przeprowadzenia identyfikacji gospodarstw;
- b) przekazuje Dyrektorowi RZGW we Wrocławiu rejestr złożonych zawiadomień i wydanych pozwoleń na budowę obiektów służących magazynowaniu płynnych i stałych odchodów zwierzęcych oraz pasz soczystych – informacje roczne (w terminie do końca lutego za każdy ubiegły rok obowiązywania programów).

Instytucją biorącą udział w programie dla „obszarów azotanowych” jest także Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (WODR) Oddział w Lesznie. WODR w Lesznie w i w ostatnim roku przeprowadził 12 szkoleń z udziałem 165 rolników w związku z programem poprawy stanu wód. Działania związane z tym programem obejmują:

- a) plany nawozowe dla poszczególnych gospodarstw,
- b) pomoc w ubieganiu się o środki finansowe; pracownicy Oddziału, w tym także terenowi, opracowali ponad 200 wniosków dla rolników na płyty obornikowe i zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę,
- c) wydanie broszurki „Gospodarka nawozami” w nakładzie 1400 egz.

5.2.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Ochrona jakości wód powierzchniowych poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Realizacja zadań wynikających z Programu dla „Obszarów azotanowych” (patrz tekst powyżej)			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2004-2007			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	-
	Źródła finansowania	budżety Starostwa			
2	Przedsięwzięcie	Wsparcie finansowe rolników w zakresie budowy płyt obornikowych, zbiorników na gnojówkę i gnojowicę (w związku z programem „Obszarów azotanowych”)			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		(w zakresie posiadanych środków)			
	Źródła finansowania	PFOŚiGW			
3	Przedsięwzięcie	Prowadzenie edukacji w ramach programu dla „Obszarów azotanowych”			
	Jednostki realizujące	WODR Oddział w Lesznie			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	budżet WODR			

Planowane zadania inwestycyjne w poszczególnych gminach¹⁰:

<u>Krzemieniewo</u>	
lata 2007-2013	
1. budowa oczyszczalni w miejscowościach Garzyn, Drobnin, Pawłowice;	
2. docelowo planuje się budowę ok. 30 km kanalizacji sanitarnej Drobnin-Krzemieniowo, Pawłowice, Oporowo-Oporówko;	
<u>Lipno [23]</u>	
lata 2004-2007	
1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w Wilkowicach – etap I, część I lata: 2004–2005, koszt łącznie: 1242 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, pożyczka;	
2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w Wilkowicach – etap I, część II, lata: 2004–2005, koszt łącznie: 2536 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, pożyczka;	

¹⁰ Wykaz opracowany został na podstawie materiałów uzyskanych w poszczególnych gminach. Zestawienie to należy traktować jako otwarte. W zależności od ustaleń gminnych może podlegać modyfikacjom.

3. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w Wilkowicach – etap II, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 2120 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, pożyczka;
4. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w Wilkowicach – etap III, lata: 2007, koszt łącznie: 2000 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, pożyczka;
5. Bezobsługowa kontenerowa stacja wlewna ścieków w Wilkowicach, lata: 2004, koszt łącznie: 216 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, pożyczka;
6. Budowa sieci kanalizacyjnej w Mórkowie – podkłady geodezyjne, lata: 2004, koszt łącznie: 42 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;

lata 2007-2013

7. wykonanie 86,1 km sieci sanitarnej z doprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Henrykowie, do roku 2015, Inwestycję budowy sieci kanalizacyjnej w gminie podzielono na kilkanaście etapów do roku 2025. Część zadań finansowana będzie z Funduszy strukturalnych UE poprzez Stowarzyszenie Gmin Nadobrzezańskich;
8. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Mórkowie, lata: 2008-2009; koszt łącznie: 2994 tys.zł; finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne;
9. Budowa kanalizacji sanitarnej w Lipnie, lata: 2008-2012; koszt łącznie: 7882 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne;
10. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gronówku, lata: 2013; koszt łącznie: 2362 tys. zł; finansowanie: budżet gminy, fundusze strukturalne;

Osieczna [25]**lata 2004-2007**

1. Budowa kolektora kanalizacji sanitarnej z Kąkolewa do Osiecznej, długość sieci – 4 km, lata: 2004–2005, koszt łącznie: 650 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE;
2. Budowa kanalizacji sanitarnej na Osiedlu Za Ogrodami, długość sieci – 1,4 km, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 439 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE;
3. Budowa kanalizacji sanitarnej Osieczna, Zlewnia C, długość sieci – 4,4 km, lata: 2005, koszt łącznie: 2400 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE;
4. Budowa kanalizacji deszczowej na Osiedlu za Ogrodami, długość sieci – 1,5 km, lata: 2005–2006, koszt łącznie: 549 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE;

lata 2007-2013

5. Dokończenie kanalizacji sanitarnej w mieście Osieczna, długość 800 m, lata: 2007-2008; koszt łącznie: 400 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, fundusze strukturalne;
6. Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Osiecznej, lata: 2007-2010; koszt łącznie: b.d.
7. Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Kąkolewo, lata: 2007-2013; koszt łącznie: b.d.

Rydzyzna [26]**lata 2004-2007**

1. Budowa kanalizacji deszczowej ul. Kościuszki i Poniatowskiego w Rydzynie, lata: 2005 – 2006, koszt łącznie: b.d., finansowanie: budżet gminy, budżet powiatu;
2. Budowa zlewni ścieków przy drodze z Dąbcza do Robczyńska, lata: 2006, koszt łącznie: b.d.;

lata 2007-2013

3. Doprowadzenie kanalizacji do stacji paliw i restauracji w Dąbczu; lata: 2007-2013;
4. Budowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Henrykowie; lata: 2007-2013;
5. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Kłoda, lata: 2013;
6. Modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków; lata: 2007-2013;
7. Kanalizacja wsi Kaczkowo, Junoszyn, Lasotki; lata: 2007-2013;

Święciechowa [27]**lata 2004-2007**

1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Święciechowa – zlewnia I, II, III, długość sieci – 9 km, lata: 2005 – 2006, koszt łącznie: 6655 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, budżet państwa, UE;

lata 2007-2013

2. Budowa kolektora kanalizacji sanitarnej Długie Stare – Henrykowo i budowa sieci kanalizacji sanitarnej Przybyszewo – Lasocice i Długie Nowe, Długie Stare, lata: 2008-2010;
3. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Krzycko Małe – Gołanice, lata: 2011-2012;
4. Budowa sieci kanalizacji deszczowej w Gołanicach, lata: 2010-2011;

Wijewo [28]**lata 2004-2007**

1. Budowa kanalizacji sanitarnej Wijewo – Brenno, I etap; długość sieci – 5 km, lata: 2004 – 2006, koszt łącznie: 2950 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, inne;
2. Oczyszczalnia ścieków dla Wijewa - wariant I: budowa oczyszczalni ścieków w Wijewie, lata: 2004 – 2006, koszt łącznie: 4000 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, inne;
3. Oczyszczalnia ścieków dla Wijewa - wariant II: rozbudowa oczyszczalni ścieków w Wieleniu, lata: 2004 – 2006, koszt łącznie: 2200 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE, inne;
4. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarze Brenno – Wijewo, I etap – 17 oczyszczalni, lata: 2004 – 2006, koszt łącznie: 204 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, inne;

lata 2007-2013

5. Budowa kanalizacji sanitarnej Wijewo-Brenno II etap: 5000 m sieci kanalizacji grawitacyjnej, 5800 m sieci kanalizacji tłocznej, 4 przepompownie ścieków; lata: 2007-2008, koszt łącznie: b.d.
6. Budowa kanalizacji sanitarnej Brenno-Miastko, Brenno-Zaborówiec, Wijewo-Radomyśl, Wijewo-Potrzebowo II etap, 9000 m sieci kan. grawitac., 12700 m sieci kan. tłocznej, 7 przepompowni ścieków; lata: 2008-2009, koszt łącznie: b.d.
7. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (łącznie 22) na obszarze Brenno-Wijewo, II etap, lata: 2010-2011. koszt łącznie: b.d.
8. Budowa kanalizacji deszczowej w m. Zaborówiec, lata: 2008-2009;
9. Budowa kanalizacji deszczowej w m. Radomyśl, lata: 2008-2009;

Włoszakowice [29]**lata 2004-2007**

1. Kontynuacja budowy kanalizacji we Włoszakowicach, lata: 2004 – 2005, koszt łącznie: 2087 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
2. Kontynuacja budowy kanalizacji w Bukówcu Górnym, długość sieci - 4 km, lata: 2005 – 2006, koszt łącznie: 2671 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
3. Rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków lata: 2006, koszt łącznie: 700 tys. zł, finansowanie: budżet gminy, UE;
4. Koncepcja rozwiązania gospodarki ściekowej dla pozostałych miejscowości gminy, lata: 2005, koszt łącznie: 20 tys. zł, finansowanie: budżet gminy;

lata 2007-2013

5. Budowa kanalizacji sanitarnej w Sądzi i Krzycku Wielkim; lata: 2007-2008; koszt łącznie: b.d.; finansowanie: budżet gminy, WFOŚiGW, z funduszy strukturalnych UE;
6. Budowa systemu przydomowych oczyszczalni ścieków; lata: 2007-2009; koszt łącznie: b.d.; finansowanie: budżet gminy, WFOŚiGW, z funduszy strukturalnych UE;

5.3 Gospodarka odpadami

Częścią niniejszego "Programu ochrony środowiska ..." jest "Plan gospodarki odpadami dla Powiatu Leszczyńskiego" [8], stanowiący osobny dokument. Plan [...] opracowany został w grudniu 2003 roku i przyjęty do realizacji zgodnie z uchwałą nr XII/82/04 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 15 czerwca 2004 roku.

Szczegółowe informacje dotyczące stanu aktualnego jak i planowanych działań w zakresie gospodarki odpadami zawarte są w powyższym Planie i nie będą przytaczane w niniejszym Programie ochrony środowiska.

Poniżej przedstawione zostaną jedynie dodatkowe informacje dotyczące gospodarowania odpadami zawierającymi **azbest**.

Przepisy dotyczące usuwania azbestu

Zagadnienia związane z inwentaryzacją miejsc występowania azbestu znajdują się równolegle w dwóch ustawach i w wynikających z nich szeregu rozporządzeniach:

- 1) ustawa **o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** z dnia 19 czerwca 1997 r. (Dz.U. nr 3/2004, poz. 20, tekst jednolity);
- 2) ustawa **Prawo ochrony środowiska** z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 62/2001 poz. 627, z późn. zm.);

I. W ustawie o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest określono sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, a w szczególności (art. 4.1.):

- 1) obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- 2) sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest, z uwzględnieniem zabezpieczeń przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 3) warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania z uwzględnieniem zabezpieczeń przed przenikaniem azbestu do środowiska;
- 4) wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Dokładne zasady podane zostały w rozporządzeniu z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U nr 71/2004, poz. 649). Zgodnie z rozporządzeniem:

- a) właściciel, użytkownik lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów (§ 4.1.);
- b) z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (wzór oceny określa załącznik do rozp.) (§ 4.2.);
- c) ocenę podmiot przekazuje właściwemu organowi nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny (§ 4.3.);
- d) wykonawca prac (polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest) obowiązany jest do zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy (§ 6.2.);

II. W ustawie Prawo ochrony środowiska azbest zaliczony został do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Zgodnie z art. 162 i 163:

- 1) Wykorzystujący substancje [...] powinien okresowo przedkładać wojewodzie informacje o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorstwami przedkładają informacje w formie uproszczonej. Informacje w formie uproszczonej przedkłada się wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi;
Szczegółowo zasady te określa rozporządzenie z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz.U. nr 192/2003, poz. 1876):
 - a) właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc [...] poddaje je przeglądowi w celu stwierdzenia obecności azbestu i oznakowania, w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia (§ 6.1.);
 - b) właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc [...] dokonyuje inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury, w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia (§ 7.1.);
 - c) wynik inwentaryzacji ujmuje się w informacji, według załączonego wzoru (wzór nie określa uproszczonej formy informacji przeznaczonej dla osób fizycznych);
 - d) informacja podlega corocznej aktualizacji w terminie do 31 stycznia każdego roku (§ 7.6.).
- 2) Wójt, burmistrz lub prezydent okresowo przedkłada wojewodzie informacje (zebrane wcześniej w formie uproszczonej).

Szczegółowo zasady określa rozporządzenie z dnia 9 października 2002 r w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U. nr 175/2002, poz. 1439):

- a) formularz informacji zawarty jest w załączniku do rozporządzenia;
 - b) informację wójt, burmistrz lub prezydent przedkłada wojewodzie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, począwszy od danych za rok 2003 (§ 2).
- 3) Wojewoda prowadzi rejestr rodzaju, ilości oraz miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;

Z powyższego wynika, że w zakresie gospodarowania odpadami azbestowymi do zadań Starostwa Powiatowego może należeć informowanie i wskazywanie właścicielom [...] o nałożonym na nich obowiązku.

5.4 Jakość powietrza atmosferycznego

5.4.1 Wprowadzenie

Zgodnie z przeprowadzoną przez WIOŚ w Poznaniu oceną poziomu substancji w powietrzu i klasyfikacją stref [17], w oparciu o wyniki badań za rok 2003, powiat leszczyński znajduje się w strefie należącej do **klasy A**. Wyniki klasyfikacji wskazują, że na terenie strefy powiatu leszczyńskiego nie były przekraczane wartości dopuszczalne poziomów substancji w powietrzu w 2003 roku. W związku z czym wymagane działania mają polegać jedynie na utrzymaniu jakości powietrza w strefie na tym samym lub lepszym poziomie. Tym samym na terenie tej strefy nie stwierdzono potrzeby opracowywania programów ochrony powietrza. Strefa powiatu leszczyńskiego nie została również wytypowana do przeprowadzenia dalszych badań.

Głównym problemem w powiecie pozostaje nadal ograniczenie tzw. niskiej emisji poprzez rozbudowę (w miarę możliwości) i modernizację systemów ciepłowniczych oraz poprzez wprowadzenie czystych nośników energii, takich jak gaz ziemny lub olej.

W zakresie emisji z zakładów przemysłowych podstawowym problemem jest nadal niewystarczające przestrzeganie obowiązujących przepisów i uchylanie się od uzyskiwania stosownych zezwoleń.

5.4.2 Cel średniookresowy i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe (według hierarchii ważności)

1) Spełnienie wymagań ustawodawstwa UE w zakresie jakości powietrza na terenie całego powiatu oraz utrzymanie obecnej jakości powietrza

W krajach Unii Europejskiej kompleksową regulację w tej dziedzinie stanowi tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu - 96/62/EC. Określa ona podstawowe ramy prawne, w tym ujednoczone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniana licznymi pochodnymi aktami prawnymi. Z kolei „utrzymanie obecnej jakości powietrza” jest zgodna z celem zdefiniowanym w dokumencie "Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010" (*poprawa stanu zanieczyszczenia powietrza oraz uzyskanie norm emisyjnych, wymaganych przez przepisy Unii Europejskiej*).

Emisja niska

Na terenach wiejskich, gdzie względy ekonomiczne ograniczają rozwój gazyfikacji i sieci ciepłowniczej, w znaczącym stopniu wykorzystywane powinny być lokalne zasoby energii odnawialnej (uprawa wierzby energetycznej) i wprowadzane takie źródła energii jak gaz i olej.

Poza emisją zanieczyszczeń typowych przy spalaniu tradycyjnych paliw, duży problem stanowi spalanie w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach materiałów

takich jak opakowania z powłoką aluminiową, butelki PET, powodujących emisję substancji specyficznych do powietrza.

Docelowo system zaopatrzenia ludności gminy w ciepło ma być oparty o centralizację systemu ciepłowniczego, wykorzystanie lokalnych źródeł i zasobów paliw (w tym biopaliw) oraz podłączenie jak największej liczby mieszkańców do sieci ciepłowniczej.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Utrzymanie lub poprawa dotychczasowej jakości powietrza;
2. Wprowadzanie w budynkach jednorodzinnych gazu i oleju jako źródeł energii cieplnej,
3. Edukacja społeczeństwa między innymi w zakresie zagrożeń wynikających ze spalania odpadów, racjonalnego wykorzystania energii;
4. Dalsza modernizacja i budowa lokalnych systemów ciepłych celem przyłączenia do sieci c.o. nowych odbiorców;
5. Propagowanie wykorzystania w energetyce lokalnej paliw ekologicznych (odnawialnych źródeł energii) np. wierzby energetycznej,
6. Termomodernizacja budynków i wprowadzanie ekonomicznych regulacji zużycia energii cieplnej;
7. Docelowa gazyfikacja poszczególnych miejscowości powiatu;

Emisja komunikacyjna

Emisja ze źródeł komunikacyjnych stanowi rosnące zagrożenie zwłaszcza w rejonach gdzie drogi wojewódzkie (lub krajowe) przebiegają przez centra miejscowości.

Zmniejszenie emisji komunikacyjnej będzie następować poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów miast, zmniejszenie ruchu samochodowego lokalnego i działania dotyczące zmniejszenia emisji zanieczyszczeń wraz ze spalinami.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Ograniczenie ruchu docelowego na terenie największych miejscowości oraz na obszarach najcenniejszych przyrodniczo (również ochrona korytarzy ekologicznych)
2. Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez użytkowników pojazdów
3. Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. proekologicznych zachowań w zakresie korzystania ze środków transportu

Emisja przemysłowa

Zasady dążenia do zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia powietrza spowodowanego emisją z zakładów przemysłowych zostały określone w dyrektywie Rady 84/360/EWG. Dyrektywa ta realizuje zasadę prewencji i regułę ostrożności, uzupełniając ją koncepcją BATNEEC (*najlepsza dająca się zastosować technologia nie wymagająca nadmiernych kosztów*). Najnowszy sposób rozumienia tej koncepcji jest zawarty w dyrektywie Rady nr 96/61/EWG z dnia 24 września 1996 r. w sprawie *zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń (IPPC)*.

W prawie wspólnotowym wymagania dotyczące jakości urządzeń ochronnych powiązane są ściśle z problematyką dopuszczalnej emisji – emisja jest dopuszczalna, gdy nie można jej zlikwidować lub ograniczyć mimo zastosowania najlepszej dostępnej techniki (BAT / Best Available Techniques.)

Według danych WIOŚ w Poznaniu [17] w zakresie ochrony powietrza w powiecie leszczyńskim skontrolowano w roku 2003 głównie gospodarstwa ogrodnicze. Są to obiekty małe, o powierzchni upraw nie przekraczającej 2000 m². Wielkość produkcji poszczególnego gospodarstwa sięga 30-50 Mg pomidorów na sezon uprawowy. Najczęściej gospodarstwa ogrodnicze wyposażone są w instalacje grzewcze z kotłowni WCO-80 o mocy około 1 MW, których eksploatacja wymaga zgłoszenia. W drodze zarządzeń pokontrolnych WIOŚ skontrolowane obiekty ogrodnicze zostały zobligowane do dokonania zgłoszenia instalacji.

Ponadto kontrolami w zakresie ochrony powietrza w roku 2003 WIOŚ objęło [17]:

- 1) Przedsiębiorstwo PHU „Langner” Andrzej Langner m. Gronówko (gm. Lipno)
W wyniku kontroli stwierdzono brak pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla wszystkich źródeł emisji. Zarządzeniem pokontrolnym zakład został zobowiązany do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.
- 2) Astromal sp. z o.o. m. Wilkowice (gm. Lipno)
W wyniku kontroli stwierdzono, że zakład utworzył nowe źródła emisji, które nie zostały ujęte w pozwoleniu na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń;
2. Ograniczenie wpływu emisji odorów;
3. Wypełnianie przez podmioty obowiązków wynikających w przepisów prawnych;
4. Wprowadzanie i wdrożenie zintegrowanych pozwoleń w zakładach znajdujących się na liście instalacji IPPC;
5. Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT)
6. Modernizacja procesów technologicznych (hermetyzacja i automatyzacja);
7. Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14000)
8. Podejmowanie dobrowolnych działań na rzecz „czystszej” i bardziej przyjaznej środowisku produkcji;

5.4.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Ochrona jakości powietrza atmosferycznego					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Wprowadzenie obowiązku dla nowobudowanych budynków zakładania ogrzewania „ekologicznego” (np. gazowego i olejowego) – zapisy w MPZP			
	Jednostki realizujące	Gminy,			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	(przy realizacji planów)			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.
	Źródła finansowania	(w ramach finansowania wykonania planów)			
2	Przedsięwzięcie	Opracowanie „Projektu założeń do planu zaopatrzenia gmin w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”;			
	Jednostki realizujące	Gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2006-2007			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
			ok. 30		-
	Źródła finansowania	budżety gmin oraz środki pomocowe			
3	Przedsięwzięcie	Dokonanie zgłoszenia instalacji w związku z emisją do powietrza (dotyczy np. kotłowni szklarniowych)			
	Jednostki realizujące	Podmioty gospodarcze			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	systematycznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne podmiotów			
4	Przedsięwzięcie	Uzyskanie przez zakłady pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza (np. podmioty ze stwierdzonymi nieprawidłowościami)			
	Jednostki realizujące	Podmioty gospodarcze			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			

Lata realizacji	systematycznie			
	2005	2006	2007	2008
Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Źródła finansowania	środki własne podmiotów			

5.5 Hałas

5.5.1 Stan aktualny

Podstawowym wskaźnikiem oceny klimatu akustycznego jest poziom równoważny A hałasu L_{Aeq} , stanowiący średnią w czasie wartość poziomu hałasu, wyznaczoną w sposób określony polską normą. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu jest przyporządkowanie danego terenu do określonej kategorii wg sposobu zagospodarowania [1].

Wartości poziomów progowych równoważnego poziomu hałasu L_{Apr} w środowisku, których przekroczenie powoduje zaliczenie obszaru do kategorii terenu zagrożonego hałasem, na którym poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, zawiera Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 09.01.2002 r. w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. 8/02, poz. 81).

Hałas komunikacyjny

Dominującym źródłem hałasu w środowisku jest ruch drogowy, przede wszystkim ze względu na powszechność jego występowania. O wielkości poziomu hałasu komunikacyjnego decydują: natężenie ruchu, prędkość pojazdów, ich stan techniczny, stan nawierzchni dróg, płynność ruchu, nachylenie jezdnii, a także kultura jazdy kierowców. Hałas komunikacyjny w bezpośredniej odległości od źródła zawiera się w granicach 75 – 80 dB. Skumulowane gęstości rozkładów poziomów hałasu drogowego w ciągu doby wykazują, że w 50 % przypadków, poziom hałasu drogowego przekracza 70 dB, a w ponad 10 % przypadków poziom hałasu drogowego jest mniejszy niż 60 dB. Niektóre z chwilowych maksymalnych poziomów hałasu osiągają wartości zbliżone do 100 dB. Powyższe dane wskazują, że klimat akustyczny przy każdym odcinku drogi jest niekorzystny dla ludzi zamieszkujących w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

W roku 2003 pomiary hałasów komunikacyjnych prowadzone były przez WIOŚ w Poznaniu w ramach monitoringu szczególnych uciążliwości, zgodnie z programem i metodyką badań Instytutu Ochrony Środowiska w Warszawie. W ramach monitoringu szczególnych uciążliwości wykonano pomiary akustyczne w Lesznie, gdzie stwierdzono przekroczenie poziomu progowego szczególnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego. **Na terenie powiatu leszczyńskiego nie zlokalizowano stanowisk pomiaru poziomu hałasu** [17]. Brak pomiarów hałasu drogowego na terenie powiatu leszczyńskiego uniemożliwia jednoznaczne określenie przekroczeń wartości dopuszczalnych i wyznaczenie terenów najbardziej zagrożonych. Generalnie jednak można stwierdzić, że obciążenie komunikacyjne w powiecie nie jest duże, jednak wzrastająca systematycznie liczba pojazdów oraz pogarszający się stan techniczny dróg pociąga za sobą wzrost natężenia hałasu, zwłaszcza w miejscowościach położonych przy głównych szlakach komunikacyjnych. Najbardziej uciążliwymi pod względem hałasu drogowego mogą być tereny zlokalizowane w najbliższym otoczeniu przebiegających przez powiat dróg krajowych oraz wojewódzkich (nr 5 i 34). Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost hałasu ulicznego w porze nocnej ze względu na ruch tranzytowy.

W latach 1997-1998 wykonano badania hałasów drogowych na terenie Leszna. Przez miasto przebiegają dwa ważne szlaki komunikacji drogowej: międzynarodowa droga E-261 i droga krajowa nr 34 oraz linia kolejowa łącząca region Dolnego Śląska z Wielkopolską. Wyniki pomiarów poziomu równoważnego hałasu mieszczą się w przedziale 56,3-75,8 dB. Globalny wskaźnik hałasu miasta wynosi 66,8 dB. Jedynie wzdłuż 28,6 % długości przebadanych ulic poziom ekwiwalentny hałasu nie przekracza 65 dB – najwyższej możliwej wartości dopuszczalnej. Dominują poziomy hałasu zawarte w przedziale 65–70 dB – 42,6% ogólnej długości przebadanych ulic [1]

Rysunek 5.1 Pomiarowe rozpoznanie uciążliwości hałasów komunikacyjnych w Lesznie [17]

Tabela 5.2 Średnie wartości równoważnego poziomu hałasu dla badań wykonanych w mieście Lesznie w poszczególnych zakresach L_{Aeq} [1]

Zakres L_{Aeq}	Długość ulic [m]	Wskaźnik W [%]
LESZNO (1998)		
55,1-60,0 dB	2660	7,0
60,1-65,0 dB	8230	21,6
65,1-70,0 dB	16250	42,6
70,1-75,0 dB	9280	24,3
75,1-80,0 dB	1720	4,5
Łącznie	38140	100

Generalnie rozszerza się obszar objęty oddziaływaniem hałasu o wysokim poziomie, pogarszają się warunki terenów do niedawna stosunkowo cichych, równocześnie jednak degradacja akustyczna środowiska postępuje wolniej, niż sugerowałby to dynamiczny wzrost natężenia ruchu, a nawet maksymalne rejestrowane wartości poziomu ekwiwalentnego hałasu w pewnych miejscach maleją. Ma to związek ze zmniejszeniem uciążliwości pojedynczych źródeł hałasu, np. lokalnym zmniejszeniem się udziału pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu, ogólnej poprawie stanu pojazdów, eliminowaniem bruku i miejscową poprawą stanu nawierzchni, itp.

Hałas przemysłowy i inny

Według danych WIOŚ w Poznaniu w zakresie ochrony środowiska przed hałasem w roku 2003 skontrolowanych zostało łącznie w województwie 130 zakładów. Zakładów z przekroczeniami z tego stwierdzono 37. Według WIOŚ inwestycje przeciwhałasowe prowadzi 11 zakładów (brak zakładów zlokalizowanych na terenie powiatu leszczyńskiego). Dominującymi źródłami są: instalacje wentylacji ogólnej, odpylania i odwiórowania, sprężarki, chłodnie, czerpnie, klimatyzatory, maszyny stolarskie, maszyny i urządzenia ślusarskie, maszyny do wytwarzania konstrukcji metalowych, transport wewnętrzny [17].

Na terenie powiatu leszczyńskiego WIOŚ w 2003 roku przeprowadził kontrolę w zakresie ochrony przed hałasem w zakładach [17]:

- 1) „Hermes” sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej we Włoszakowicach,
Przeprowadzone badania hałasu potwierdziły naruszenie norm akustycznych w środowisku. W postępowaniu pokontrolnym Delegatura w Lesznie wystąpiła do Starostwa Powiatowego w Lesznie o wydanie pozwolenia na emisję hałasu. W dniu 29.07.2005 r. wydano decyzję nr OS.I.7647-1/05 określającą dopuszczalny poziom hałasu.
- 2) Zakład Stolarski Karol Krzysztof Wojtkowiak w Rydzynie,
Badania hałasu przenikającego do środowiska wykazały, że zakład emituje hałas o poziomie przekraczającym dopuszczalne poziomy w środowisku. Istotne źródła hałasu stanowią maszyny stolarskie oraz cyklon odpylający procesy obróbki drewna. W wyniku przeprowadzonych pomiarów Delegatura w Lesznie wystąpiła do Starostwa Powiatowego w Lesznie o wydanie pozwolenia na emisję hałasu. W dniu 07.09.2004 r. wydano decyzję nr OS.I.7647-5/04 umarzającą postępowanie w sprawie wydania pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska.

Według informacji uzyskanych w ramach przygotowywania niniejszego Programu, w niektórych miejscowościach problemem może być hałas związany ze zbyt głośnym nagłośnieniem. Problem ten dotyczyć może miejscowości letniskowych takich jak Boszkowo (gm. Włoszakowice). Niejednokrotnie okoliczni mieszkańcy skarżą się na głośną muzykę emitowaną w dyskotekach, szczególnie w porze nocnej.

5.5.2 Cel średniookresowy i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe (według hierarchii ważności)

1) Zmniejszenie uciążliwości hałasu, zwłaszcza na terenach zabudowanych

Ochrona przed hałasem komunikacyjnym

Celem ograniczenia natężenia ruchu na drogach należy podjąć praktycznie identyczne działania jak dla zmniejszenia emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza ze źródeł komunikacji liniowej. Stąd budowa obwodnic, modernizacja dróg zwiększenie udziału transportu rowerowego i zbiorowego. Ponadto konieczna jest budowa ekranów akustycznych nie tylko przy istniejących drogach ale również przy projektowanych. Pomocne w tym względzie będą wytyczne co do sporządzania programów operacyjnych w zakresie budowy ekranów akustycznych, które będą opracowane pod nadzorem Ministerstwa Środowiska (termin realizacji: 2006) oraz wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej naważnych punktach (zwłaszcza w zwartej zabudowie miejskiej).

Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Programy ochrony przed hałasem

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska zadania pozainwestycyjne w dziedzinie ochrony przed hałasem mają obejmować sporządzenie programów ochrony przed hałasem. Programy te muszą zostać wykonane dla aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców - do 2013 roku.

Wcześniej muszą zostać jednak opracowane mapy akustyczne a za ich przygotowanie (wraz z programami naprawczymi) dla aglomeracji odpowiedzialni są prezydenci miast. Z kolei za opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg, linii kolejowych i lotnisk odpowiedzialny jest Wojewoda (do 2007 r.).

Powiatowy program ochrony środowiska może określić inne niż podane wyżej obszary dla których dokonywane będzie przez Starostę ocena stanu akustycznego. W trakcie prac nad Programem ustalono że na terenie powiatu nie ma potrzeby określania tego typu dodatkowych obszarów.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Szczegółowa inwentaryzacja miejsc o największym natężeniu ruchu drogowego;
2. Monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach, dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc;
3. Ograniczenie hałasu przemysłowego
4. Budowa ekranów akustycznych i zieleni izolacyjnej
5. Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów
6. Preferowanie lokalizacji niskokonfliktowych dla środowiska przy opiniowaniu raportów oddziaływania na środowisko

5.5.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Ograniczenie hałasu					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Wytypowanie miejsc do przeprowadzenia pomiarów hałasu komunikacyjnego- współpraca z WIOŚ			
	Jednostki realizujące	Gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005 - 2006			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	(budżet na funkcjonowanie Urzędu)			
2	Przedsięwzięcie	Uzyskanie pozwoleń na emisję hałasu przez zakłady wskazane przez WIOŚ			
	Jednostki realizujące	Podmioty gospodarcze			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	systematycznie			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	środki własne podmiotów			

Jednym z planowanych przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia hałasu na terenach zabudowanych jest budowa obejścia Święciechowy. Zadanie to zostało opisane w rozdziale dot. dróg.

5.6 Promieniowanie elektromagnetyczne i radiacyjne

Brak pomiarów pola elektromagnetycznego w szerokim zakresie uniemożliwia dokładne opisanie tych „zanieczyszczeń” na terenie województwa wielkopolskiego. Ciągły wzrost postępu technicznego, rosnący zakres zastosowań energii elektromagnetycznej, wprowadzenie nowych urządzeń do eksploatacji powoduje, iż w ciągu ostatnich lat znacznie wzrosła liczba urządzeń emitujących elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące – powodując tym samym wzrost „zanieczyszczeń elektromagnetycznych”. W celu dokładnego określenia wielkości problemu zanieczyszczenia środowiska elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym oraz dynamiki jego wzrostu, niezbędna jest przede wszystkim dokładna inwentaryzacja źródeł pól elektromagnetycznych, a także prowadzenie w ramach monitoringu szerokopasmowych pomiarów widma pól elektromagnetycznych

5.6.1 Cel średniookresowy i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe

1) **Bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego i radiacyjnego**

Głównym działaniem z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem (WIOŚ). Kolejnym ważnym zadaniem służącym do realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem (II PEP). Zapisy te będą podstawą do wprowadzenia stref ograniczonego użytkowania wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych gdzie rejestruje się przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego. W przypadku nowych urządzeń należy poszukiwać niskokonfliktowych lokalizacji.

Kierunki działań (według hierarchii ważności):

1. Prowadzenie badań poziomów pól elektromagnetycznych;
2. Wprowadzenie (w przypadku stwierdzenia zagrożeń) do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem.

6. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII

Stale rosnący udział kosztów pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody w kosztach produkcyjnych wpływa niekorzystnie na konkurencyjność gospodarki. Na poziomie zakładu przemysłowego uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest uzależnione od wprowadzania najlepszych technologii (BAT) oraz skutecznego zarządzania środowiskowego (normy ISO serii 14000, EMAS, programy „Czystej produkcji”, itp.).

6.1 Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

6.1.1 Wprowadzenie

Na terenie powiatu zagrożenia powodziowe mogą wynikać przede wszystkim z opadów, roztopów i zatorów zimowych. Zagrożeniem objęte są tereny znajdujące się w pobliżu miejscowości Rydzyna - szczególnie łąki położone w sąsiedztwie Rowu Polskiego. Nie przewiduje się ewakuacji ludzi i zwierząt. Według informacji WZMiUW w Poznaniu RO w Lesznie na terenie powiatu nie ma mostów szczególnie zagrożonych zjawiskami powodziowymi.

Zagrożenia powodziowe mogą wynikać w przypadku ewentualnych uszkodzeń zapór Zbiornika Wonieść (określane jako awarie mało prawdopodobne [7], lecz nie można ich całkowicie wykluczyć). Na terenie powiatu leszczyńskiego występuje jedynie górna część zbiornika. Tu ewentualnej awarii mogą ulec zapory boczne, wskutek czego zalane zostałyby przyległe użytki rolne.

Podsumowując zebrany materiał, należy stwierdzić, że teren powiatu nie należy do obszarów szczególnie zagrożonych powodzią, co wynika z ukształtowania terenu (wyniesienia), sieci hydrograficznej i dość niskich rocznych opadów atmosferycznych. Jednak na wypadek wystąpienia zagrożeń powodziowych został opracowany w ramach Planu Reagowania Kryzysowego – „Plan operacyjny bezpośredniej ochrony przeciwpowodziowej powiatu leszczyńskiego” [7].

6.1.2 Cel średnioterminowy i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe

- 1) **Zmniejszenie zagrożenia powodziowego na obszarze powiatu**
- 2) **Kontrola stanu wałów i urządzeń wodnych wraz z wytypowaniem odcinków do rekonstrukcji i modernizacji**
- 3) **Odbudowa zdewastowanych obiektów małej retencji**
- 4) **Racjonalne wykorzystanie i zwiększenie zasobów wodnych w zlewniach**

Kierunki działań :

1. Ocena stanu urządzeń melioracyjnych,
2. Opracowanie programu monitoringu i naprawy wałów,
3. Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych i urządzeń hydrotechnicznych,
4. Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne,
5. Współpraca z instytucjami wyższych szczebli w zakresie stworzenia systemu informacji o gospodarce wodnej województwa wielkopolskiego.

Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (WZMiUW) w Poznaniu Rejonowy Oddział w Lesznie posiada opracowany „**Program działań do 2015 r. w zakresie inwestycji melioracyjnych na terenie administrowanym przez Rejonowy Oddział w Lesznie**” [5].

Program ten opisuje niezbędne potrzeby w zakresie inwestycji melioracyjnych na obszarze administrowanym przez Rejonowy Oddział w Lesznie obejmujący teren powiatów Gostyń, Kościan, Leszno, Rawicz i gminę Przemęt w powiecie Wolsztyn. Opracowany program nie obejmuje jednak wszystkich potrzeb w zakresie odbudowy i modernizacji, wynikających z oceny stanu technicznego urządzeń melioracyjnych. Zadania mniej pilne planowane są do wykonania po 2015 roku.

Proponowane kierunki inwestowania zawarte w Programie mają na celu intensyfikację działań na rzecz powiększenia zasobów wodnych w rejonie, podniesienia produktywności gleb i ochronę przeciwpowodziową dolin rzecznych. Generalnie są to inwestycje o charakterze modernizacyjnym i odtworzeniowym, gdyż obszar objęty programem charakteryzuje się wysokim stopniem zmeliorowania, lecz urządzenia te są stare i wyeksploatowane. Niesprawne urządzenia na rzekach i brak zbiorników małej retencji powodowały występowanie wylewów i szkody w gospodarce rolnej oraz podtapianie miejscowości. W latach 2001 i 2002 wystąpiły lokalne zagrożenia, np. w zlewni Rowu Polskiego i Kanałów Obry. W regionach tych poprawa funkcjonowania systemów melioracyjnych jest najpilniejsza.

Zamierzenia inwestycyjne na obszarze powiatu leszczyńskiego przewidują odbudowę i regulację cieków, przebudowę lub budowę obwałowań, budowę i przebudowę jazów, zastawek, remont i modernizację wyeksploatowanych przepompowni. Inwestycje te mają na celu umożliwienie swobodnego przepływu fali powodziowej, gromadzenie wody w korycie rzeki w zbiornikach i umożliwienie pozyskania wody do nawodnień. Zamierzenia te wymagają wysokich nakładów finansowych, zachodzi więc konieczność zaangażowania środków finansowych z różnych źródeł w tym w szczególności budżetu państwa, gdyż wielkość tych środków rzutuje na wysokość dotacji z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Rejonowy Oddział w Lesznie czyni przygotowania m.in. do rozpoczęcia przedsięwzięcia „Rów Polski”. Opracowana została dokumentacja techniczna na odcinek od ujścia do km 8+100, uzyskano decyzję o lokalizacji tej inwestycji oraz uzyskano pozwolenie wodnoprawne. Zamierzenia z zakresu inwestycji melioracyjnych umożliwią poprawę funkcjonowania najbardziej zdegradowanych długoletnią eksploatacją systemów melioracyjnych, intensyfikację działań na rzecz powiększenia zasobów wodnych w rejonie, ochronę przeciwpowodziową dolin rzecznych.

Poniżej przedstawiono wykaz **zadań inwestycyjnych** („Program i potrzeby inwestycji melioracyjnych”) **do roku 2015** w powiecie leszczyńskim [5]:

Zakres: Odbudowa i regulacja rzek

Zadanie inwestycyjne 1

Lokalizacja – **Rów Polski 1** (km 0+000 – 8+100) – Tarnowałaka, Kłoda; gm. Rydzyna. Rodzaj robót – odbudowa rzeki, obwałowania. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 8,1 km; 13,7 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 7300. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2005 – 2006. Przewidywana realizacja w latach 2004 – 2006

Zadanie inwestycyjne 2

Lokalizacja – **Rów Polski 2** (km 8+100 – 16+600) – Rydzyna, Moraczewo, Tworzanki, Przybiń; gm. Rydzyna. Rodzaj robót – odbudowa rzeki, obwałowania, budowle piętrzące. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 8,5 km; 1 szt.; 17,0 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 11 600. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2007 – 2008. Przewidywana realizacja w latach 2007 – 2009.

Zadanie inwestycyjne 3

Lokalizacja – **Rów Rydzyński** – Rydzyna, Tworzanki; gm. Rydzyna. Rodzaj robót – odbudowa rzeki. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 7,7 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 2 500. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2011 – 2012. Przewidywana realizacja w latach 2010 – 2012.

Zadanie inwestycyjne 4

Lokalizacja – **Rzeka Kopanica** – Długie Stare, Henrykowo; gm. Święciechowa. Rodzaj robót – odbudowa rzeki. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 9,8 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 4 000. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2013 – 2014. Przewidywana realizacja w latach 2013 – 2015.

Zadanie inwestycyjne 5

Lokalizacja – **Kanał Breński** – Brenno, Radomyśl, Potrzebowo; gm. Wijewo. Rodzaj robót – odbudowa rzeki. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 13,2 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 4 000. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2007 – 2008. Przewidywana realizacja w latach 2007 – 2009.

Zadanie inwestycyjne 6

Lokalizacja – **Rów Strzyżewicki** – Strzyżewice, Leszno; gm. Święciechowa, Leszno. Rodzaj robót – odbudowa rzeki. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 8,7 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 2 000. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2004 – 2015. Przewidywana realizacja w latach 2013 – 2015.

Zadanie inwestycyjne 7

Lokalizacja – **Rów Bojanicki** – Bojanica, Karchowo, Belęcin Nowy; gm. Krzemieniewo. Rodzaj robót – odbudowa rzeki. Rozmiar rzeczowy inwestycji km/ha/szt. – 7,8 km. Niezbędne nakłady w latach 2001 – 2015 w poziomie cen 2004 r. w tys. zł – 2 300. Planowane rozpoczęcie i zakończenie inwestycji – 2014 – 2015. Przewidywana realizacja w latach 2013 – 2015.

Program WZMiUW [5] w zakresie inwestycji melioracyjnych nie przewiduje na terenie powiatu leszczyńskiego do roku 2015 zadań inwestycyjnych z zakresu budowli wodnych, budowy stacji pomp, zbiorników małej retencji.

W załącznikach nr 1-4 do Programu WZMiUW [5] zestawiono zadania wymagające odbudowy, modernizacji lub remontów. Przewidziane są one do realizacji w następujących etapach (po 2015 r.). Z wykazów przedstawionych w wyżej wymienionych załącznikach wybrano zadania dotyczące powiatu leszczyńskiego. Poniżej przedstawiono wykaz **potrzeb inwestycyjnych** („Program i potrzeby inwestycji melioracyjnych”) **po roku 2015** w powiecie leszczyńskim [5]:

Zakres: Rzeki dla potrzeb rolnictwa, kanały**Zadanie 1**

Lokalizacja – **Kanał Boszkowski**. Zlewnia – Południowy Kanał Obry. Kilometraż ciek – 0+000 – 1+500. Długość ciek – 1,5 km. Wymagany remont – 0+000 – 1+1500; 1,5 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 2

Lokalizacja – **Kanał Breński**. Zlewnia – Południowy Kanał Obry. Kilometraż ciek – 0+000 – 13+250. Długość ciek – 13,2 km. Wymagana modernizacja – 0+000 – 13+250; 13,2 km. Przyczyny dekapitalizacji – zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zadanie 3

Lokalizacja – **Kanał Przerzutowy**. Zlewnia – Kościański Kanał Obry. Kilometraż ciek – 0+000 – 8+026. Długość ciek – 8,0 km. Wymagany remont – 0+000 – 8+026; 8,0 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 4

Lokalizacja – **Kanały Łączące**. Zlewnia – Południowy Kanał Obry. Kilometraż ciek – 0+000 – 3+200. Długość ciek – 3,2 km. Wymagany remont – 0+000 – 3+200; 3,2 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 5

Lokalizacja – **Kopanica**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 9+600 – 22+300; (na terenie powiatu leszczyńskiego – kilometraż 19+400 – 22+300 = 2,9 km). Długość ciek – 12,7 km (na terenie powiatu leszczyńskiego – 2,9 km). Wymagana modernizacja – na odcinku 9+600-22+300; 12,7 km. Przyczyny dekapitalizacji – zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zadanie 6

Lokalizacja – **Rów Krzycki**. Zlewnia – Rów Krzycki. Kilometraż ciek – 58+022 – 67+425. Długość ciek – 9,4 km. Wymagany remont – 58+022 – 67+425; 9,4 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 7

Lokalizacja – **Rów Luboński**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 0+000 – 14+300 (na terenie powiatu leszczyńskiego – kilometraż 0+000 – 1+200 = 1,2 km). Długość ciek – 14,3 km (na terenie powiatu leszczyńskiego – 1,2 km). Wymagana modernizacja – na odcinku 0+000 – 14+300; 14,3 km. Przyczyny dekapitalizacji – zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zadanie 8

Lokalizacja – **Rów nr 1**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 0+000 – 1+440. Długość ciek – 1,4 km. Wymagany remont – 0+000 – 1+440; 1,4 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 9

Lokalizacja – **Rów nr 2**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 0+000 – 1+500. Długość ciek – 1,5 km. Wymagany remont – 0+000 – 1+500; 1,5 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 10

Lokalizacja – **Rów nr 3**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 0+000 – 0+460. Długość ciek – 0,5 km. Wymagany remont – 0+000 – 0+460; 0,5 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 11

Lokalizacja – **Rów Polski**. Zlewnia – Rów Śląski. Kilometraż ciek – 0+000 – 38+628 (na terenie powiatu leszczyńskiego – kilometraż 26+650 – 41+000 = 14,35 km). Długość ciek – 38,6 km (na terenie powiatu leszczyńskiego – 14,35 km). Wymagana modernizacja – na odcinku 0+000 – 38+628; 38,6 km. Przyczyny dekapitalizacji – zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zadanie 12

Lokalizacja – **Rów Robczyski**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 0+000 – 2+740. Długość ciek – 2,7 km. Wymagany remont 0+000 – 2+740; 2,7 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 13

Lokalizacja – **Rów Rydzyski**. Zlewnia – Rów Polski. Kilometraż ciek – 0+000 – 7+680. Długość ciek – 7,7 km. Wymagana modernizacja 0+000 – 7+680; 7,7 km. Przyczyny dekapitalizacji – zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zadanie 14

Lokalizacja – **Rów Strzyżewicki**. Zlewnia – Rów Śląski. Kilometraż ciek – 0+000 – 8+750. Długość ciek – 8,7 km. Wymagana modernizacja – 0+000 – 8+750; 8,7 km. Przyczyny dekapitalizacji – Zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zadanie 15

Lokalizacja – **Rów Ściekowy**. Zlewnia – Rów Śląski. Kilometraż ciek – 0+000 – 6+520. Długość ciek – 6,5 km. Wymagany remont – 0+000 – 6+520; 6,5 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 16

Lokalizacja – **Rów Święciechowski**. Zlewnia – Rów Śląski. Kilometraż ciek – 0+000 – 10+310. Długość ciek – 10,3 km. Wymagana modernizacja – 0+000 – 10+310; 10,3 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 17

Lokalizacja – **Samica-Osieczna**. Zlewnia – Kościański Kanał Obry. Kilometraż ciek – 0+000 – 7+988. Długość ciek – 8,0 km. Wymagany remont – 0+000 – 7+988; 8,0 km. Przyczyny dekapitalizacji – zamulenie dna ciek, porost trzciny, lokalne wyrwy w skarpach.

Zadanie 18

Lokalizacja – **Wonieść-Olszewo**. Zlewnia – Kościański Kanał Obry. Kilometraż ciek – 0+000 – 12+900 (na terenie powiatu leszczyńskiego – kilometraż 12+150 – 12+900 = 0,75 km). Długość ciek – 12,9 km (na terenie powiatu leszczyńskiego – 0,75 km). Wymagana modernizacja – na odcinku 0+000 – 12+900; 12,9 km. Przyczyny dekapitalizacji – zawężenie koryta, lokalne oberwiska, wyeksploatowane umocnienia koryta.

Zakres: Wały przeciwpowodziowe**Zadanie 1**

Rzeka – **Kanał Przerzutowy**. Wiek (lat) – 23. Długość wału w km – 6,0. Wymagany remont od-do – L 4+400 – 4+630, L 0+300 – 2+600, km - 2,5. Przyczyny dekapitalizacji – obniżenie korony wału.

Zadanie 2

Rzeka – **Rów Luboński**. Wiek (lat) – bd. Długość wału w km – 2,3. Wymagana modernizacja od-do – L+P 0+000 – 1+170, km - 2,3. Przyczyny dekapitalizacji – przesiąki, obniżenie korony, za mały rozstaw, utrata stateczności.

Zakres: Pompownie odwadniające**Zadanie 1**

Lokalizacja i nr ewidencyjny obiektu – **Ratowice (6)**. Wiek (lat) – 41. Wymagana modernizacja. Przyczyny dekapitalizacji - ponad 30-letni okres eksploatacji, energochłonne i wyeksploatowane urządzenia mechaniczne.

Zadanie 2

Lokalizacja i nr ewidencyjny obiektu – **Tarnowałaka (7)**. Wiek (lat) – 17. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji - ponad 15-letni okres eksploatacji, wyeksploatowane elementy mechaniczne urządzeń i instalacji. Wymiana pokryć dachowych.

Zadanie 3

Lokalizacja i nr ewidencyjny obiektu – **Wojnowice (9)**. Wiek (lat) – 25. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji - ponad 25-letni okres eksploatacji, wyeksploatowane elementy mechaniczne urządzeń i instalacji. Wymiana pokryć dachowych.

Zadanie 4

Lokalizacja i nr ewidencyjny obiektu – **Drzeczkowo (1)**. Wiek (lat) – 22. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji - ponad 20-letni okres eksploatacji, wyeksploatowane elementy mechaniczne urządzeń i instalacji. Wymiana pokryć dachowych.

Zadanie 5

Lokalizacja i nr ewidencyjny obiektu – **Kąty (4)**. Wiek (lat) – 26. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji - ponad 20-letni okres eksploatacji, wyeksploatowane elementy mechaniczne urządzeń i instalacji. Wymiana pokryć dachowych.

Zakres: Budowle hydrotechniczne stale piętrzące wodę o kl. techn. IV oraz pozostałe o piętrzeniu powyżej 1,0 m

Zadanie 1

Nazwa lokalizacja – **Kanał Przerzutowy** – Jaz Teklimyśl – w km 8+026. Wiek - 23, Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji – ubytki betonu.

Zadanie 2

Nazwa lokalizacja – **Rów Luboński** – Zastawka Lubonia – w km 4+132. Wiek- 70. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji – uszkodzenia umocnień.

Zadanie 3

Nazwa lokalizacja – **Rów Luboński** – Zastawka Lubonia – w km 4+536. Wiek- 30. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji – uszkodzenia umocnień.

Zadanie 4

Nazwa lokalizacja – **Rów Polski** – Zastawka Rokosowo – w km 28+090. Wiek- 30. Wymagana modernizacja. Przyczyny dekapitalizacji – za małe parametry, uszkodzenia ubezpieczenia.

Zadanie 5

Nazwa lokalizacja – **Rów Rydzyński** – Przepust z zastawką Tworzanki – w km 5+090. Wiek- 30. Wymagana modernizacja. Przyczyny dekapitalizacji – za małe parametry, uszkodzenia ubezpieczenia.

Zadanie 6

Nazwa lokalizacja – **Rów SO-43** – Przepust z zastawką Drzeczkowo – w km 0+385. Wiek – 23. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji – ubytki betonów w ubezpieczeniach.

Zadanie 7

Nazwa lokalizacja – **Rów SO-43** – Przepust z zastawką Kąty – w km 1+230. Wiek- 23. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji – ubytki betonów w ubezpieczeniach.

Zadanie 8

Nazwa lokalizacja – **Rów SO-44** – Przepust z zastawką Drzeczkowo – w km 0+700. Wiek – 23. Wymagany remont. Przyczyny dekapitalizacji – ubytki betonów w ubezpieczeniach.

6.1.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005-2008

Zmniejszanie zagrożenia powodziowego					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Dążenie do pełnego przywrócenia działalności gminnych spółek wodnych			
	Jednostki realizujące	Gminy			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2006			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		b.d.k.	b.d.k.	-	-
	Źródła finansowania	(budżet na funkcjonowanie Urzędów Gmin)			
DZIAŁANIA INWESTYCYJNE					

2	Przedsięwzięcie (wg Programu WZMiUW [5])	Modernizacja wałów przeciwpowodziowych (wg powyższego wykazy)			
	Jednostki realizujące	WZMiUW			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (w tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	budżet państwa			
3	Przedsięwzięcie (wg Programu WZMiUW [5])	Utrzymanie i konserwacja cieków podstawowych na terenie powiatu (wg powyższego wykazy)			
	Jednostki realizujące	WZMiUW			
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	budżet państwa			
4	Przedsięwzięcie (wg Programu WZMiUW [5])	Prowadzenie prac regulacyjnych oraz zabezpieczenie koryt rzek i potoków (wg powyższego wykazy)			
	Jednostki realizujące	WZMiUW			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
	Źródła finansowania	budżet państwa			

6.2 Wykorzystanie energii odnawialnej

6.2.1 Wprowadzenie

Średni wskaźnik produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Unii Europejskiej wynosi 5,8% w ogólnej produkcji energii. Dla Polski wskaźnik ten wynosi 2,8%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominuje energia z biomasy, następnie energia wodna i pozostałe źródła.

Procesy pozyskiwania energii odnawialnej w pow. leszczyńskim mają aktualne miejsce, czego przykładem jest m.in. funkcjonujący w Grotnikach (gm. Włoszakowice) wiatrak oraz pompa ciepła (w połączeniu z kotłem gazowym) do ogrzewania i klimatyzowania budynku mieszkalnego przedsiębiorstwa ASTROMAL sp. z o.o. (gm. Święciechowa). Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) wspiera finansowo podmioty prowadzące inwestycje w zakresie wykorzystania energii odnawialnej. W 2003 roku, zgodnie z umową nr 2/2003 z dn. 28.03.2003 r. między Zarządem Powiatu Leszczyńskiego a Zamkiem SIMP w Rydzynie¹¹, Fundusz udzielił dotacji do kwoty 15 tys. zł na „rozbudowę automatyki sterującej oraz modernizację kotłowni i instalacji solarnej”. Zadanie o koszcie całkowitym 36 tys. zł. obejmowało dostawę i montaż kompatybilnej automatyki sterującej pracą układu kolektorów słonecznych oraz kotłowni gazowej w celu zapewnienia pełnego i efektywnego wykorzystania energii słonecznej. Efektem wykonanych prac było obniżenie ilości spalanego paliwa gazowego i zmniejszenie emisji substancji szkodliwych zawartych w spalinach.

Według Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego (WODR) Oddział w Lesznie występuje spore zainteresowanie wykorzystaniem **słomy** czy **wierzby** jako biomasy energetycznej. Specjaliści Oddziału WODR w Lesznie posiadają właściwe kwalifikacje potwierdzone specjalistycznymi zajęciami, jednak specyficzna technika zaleca tu dużą ostrożność. Stosunkowo niewielkie arealy jakimi dysponują rolnicy nie uzasadniają przedstawiania tradycyjnych upraw na produkcję rzepaku energetycznego. To samo dotyczy wierzby – tu występują dodatkowe trudności związane z ograniczoną możliwością finansową

¹¹ Zamek SIMP w Rydzynie im. prof. inż. Henryka Mierzejewskiego, Plac Zamkowy 1, 64-130 Rydzyna.

wspierania tej uprawy, a także z brakiem infrastruktury technicznej niezbędnej do wykorzystania bioenergii. W zależności od możliwości organizacyjnych Oddział w Lesznie WODR będzie wspierał wszelkie działania w pow. Leszczyńskim, które będą podejmowane w przedmiotowej sprawie.

6.2.2 Cel średnioterminowy i kierunki działań do 2015 roku

Cele średniookresowe

1) **Zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej**

Polityka ekologiczna państwa zakłada do 2010 roku co najmniej podwojenie w stosunku do 2000 roku wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Jest to zgodne z polityką Unii Europejskiej. „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej” (przyjęta przez Sejm RP 23.08.2001 roku) zakłada osiągnięcie 7,5 % udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej w roku 2010. Przewiduje się, że dominujący wpływ będzie miało wykorzystanie biomasy (drewno, odpady drzewne, biogaz), a następnie energetyka wiatrowa, słoneczna i geotermalna.

Szansą dla regionu będzie wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, związanych z lokalną bazą surowców. Ostatnio coraz częściej korzysta się w lokalnych kotłowniach z energii biomasy (zrębki drewna, słoma). Do celów energetycznych może być wykorzystywana także energia takich roślin jak wierzba czy malwa pensylwańska oraz biogaz powstający w wyniku fermentacji odpadów z produkcji zwierzęcej. Należy w dalszym ciągu wspierać w miarę możliwości różnorodne inicjatywy związane z wykorzystywaniem energii odnawialnej oraz propagować zmianę paliwa na bardziej przyjazne środowisku.

Kierunki działań

1. Promowanie najlepszych projektów dotyczących wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych;
2. Propagowanie działań na rzecz zmiany paliw nieekologicznych na paliwa przyjazne środowisku.

6.2.3 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Wykorzystanie energii odnawialnej					
DZIAŁANIA POZAINWESTYCYJNE					
1	Przedsięwzięcie	Wsparcie finansowe projektów związanych z wykorzystywaniem energii odnawialnej			
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe			
	Rodzaj przedsięwzięcia	własne			
	Lata realizacji	2005-2008			
	Koszty w latach 2005-2008 (tys. zł)	2005	2006	2007	2008
		(w zakresie posiadanych środków)			
	Źródła finansowania	PFOŚiGW			

7. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1 Narzędzia i instrumenty realizacji programu

Realizacja zrównoważonego rozwoju dokonywana jest według zasad, które omówiono w rozdz. 1 niniejszego dokumentu. Instrumentarium służące realizacji wynika z ustaw: Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o odpadach, Prawo wodne, o ochronie przyrody, o Inspekcji Ochrony Środowiska, Prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Instrumenty zarządzania środowiskiem można podzielić na cztery grupy: prawne, finansowe, społeczne i strukturalne, do tej pory największe znaczenie miały instrumenty prawne i finansowe. W niniejszym programie nadano priorytet instrumentom społecznym i strukturalnym.

7.1.1 Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Z dniem 1 stycznia 1999 roku kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami podzielono pomiędzy Wojewodę i Starostę, przyjmując za podstawowe kryterium skalę uciążliwości danego podmiotu. Gmina uczestniczy w procesie decyzyjnym jako organ opiniujący.

Należy podkreślić, że wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC (ang. Integrated Pollution Prevention and Control) do polskiego systemu prawnego ochrony środowiska wpłynie na funkcjonowanie znacznej części przedsiębiorstw.

Wrożenie wymagań tej Dyrektywy spowoduje konieczność stosowania integrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania emisji z prowadzonych procesów technologicznych oraz zasady ochrony środowiska jako całości. Oznacza to odejście od stosowanej dotychczas praktyki wydawania pozwoleń i decyzji administracyjnych, odnoszących się do poszczególnych mediów (pobór wody, gospodarka odpadami), komponentów środowiska (emisje do powietrza, odprowadzanie ścieków) czy uciążliwości (hałas, pola elektromagnetyczne) na rzecz wydawania pozwoleń zintegrowanych. Zawarte w pozwoleniach ograniczenia emisji będą uwzględniały wymogi BAT.

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska jest ocena oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych, jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym. Za prowadzenie monitoringu środowiska odpowiedzialna jest Inspekcja Ochrony Środowiska. W przypadku powiatu leszczyńskiego zadania te realizuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Wyniki badań publikowane są w okresowych sprawozdaniach i raportach rocznych.

7.1.2 Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- ❑ opłaty za korzystanie ze środowiska za: emisję zanieczyszczeń do powietrza, pobór wody powierzchniowej i podziemnej, odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, składowanie odpadów, powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- ❑ administracyjne kary pieniężne,
- ❑ odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- ❑ kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy, w tym fundusze przedakcesyjne oraz Fundusze strukturalne i Fundusz Spójności.
- ❑ pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

Należy także wspomnieć o tworzeniu nowych i ulepszaniu istniejących mechanizmów ekonomicznych w dziedzinie ochrony środowiska (wg Programu Wykonawczego do II PEP), takich jak:

- ❑ rozszerzenie listy wyrobów objętych opłatami produktowymi i opłatami depozytowymi oraz ustalenie szczegółowych zasad dysponowania wpływami z tych opłat,
- ❑ wprowadzenie ubezpieczeń ekologicznych od odpowiedzialności cywilnej za szkody spowodowane poważnymi awariami przemysłowymi i transportowymi,
- ❑ tworzenie rynku uprawnień do emisji zanieczyszczeń (zbywalne pozwolenia),

W skali gminy możliwe jest wykorzystanie istniejących instrumentów poprzez porozumienie się z partnerami, w kompetencjach których znajdują się dane instrumenty. Mogą to być partnerzy na poziomie powiatu lub na poziomie województwa (wojewoda, samorząd wojewódzki).

7.1.3 Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Zagadnienie to wiąże się z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne.

Instrumenty społeczne są to **narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa**, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

7.1.4 Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

Strategia rozwoju powiatu leszczyńskiego jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali gminy. Dokument ten daje ogólne wytyczne co do kierunków działań w zakresie ochrony środowiska. Na etapie pracy nad niniejszym programem dokument ten nie był jeszcze opracowany.

Program ochrony środowiska jest zarówno planem polityki ochrony środowiska do 2015 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2005 - 2008). Należy jednak zaznaczyć, że program ochrony środowiska jest programem, który z jednej strony uwzględnia kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej strony wytycza pewne ramy tego rozwoju. Oznacza to, że działania realizowane np. w przemyśle czy rolnictwie muszą być brane pod uwagę w programie ochrony środowiska i jednocześnie ochrona środowiska wymaga podejmowania pewnych działań w poszczególnych dziedzinach gospodarki i codziennego bytowania mieszkańców powiatu.

Również *plan gospodarki odpadami* opracowany równoległe z niniejszym projektem jest planem strategicznym i wdrożeniowym. Podaje on zarówno projektowany system gospodarowania odpadami, ale także rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródeł.

Podobną rolę mogą pełnić:

- program ochrony powietrza (art. 91 POŚ) mający na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, których poziom przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji (opracowany przez Wojewodę);
- program ochrony środowiska przed hałasem (art. 119 POŚ) dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny (uchwalany przez Radę Powiatu – art. 117 ust. 2 pkt 1 i ust. 3).

7.1.5 Upowszechnianie informacji o środowisku

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu (art. 19 POŚ). Zakres informacji i zasady ich udostępniania określa POŚ Dział IV Informacje o środowisku.

Starostwo Powiatowe będzie maksymalnie wykorzystywało nowoczesne środki komunikowania się. W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych powiatu o dane dot. oceny stanu środowiska i informacje nt. realizacji niniejszego programu. Wstępem będzie umieszczenie Programu na stronie internetowej, po jego przyjęciu Uchwałą Rady Powiatu.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa. Intensyfikowane będą działania wynikające z „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” oraz jej programu wykonawczego.

7.2 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie programem ochrony środowiska w powiecie leszczyńskim wymagało będzie wypracowania instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem ochrony środowiska z dotychczasową pragmatyką zarządzania środowiskiem w powiecie.

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie akceptowane i stosowane w wielu krajach.

Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- bioróżnorodność środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach administracji: gminy, powiatu województwa, szczeblu innych jednostek (nadleśnictwa, regionalne zarządy gospodarki wodnej), obejmuje również działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,

Po reformie administracyjnej obowiązki i kompetencje w zakresie ochrony środowiska zostały podzielone między poszczególne szczeble administracji w celu poprawy efektywności działań na rzecz ochrony środowiska. Nastąpiło ograniczenie kompetencji szczebla centralnego w działaniach typowo wykonawczych na rzecz działalności o charakterze strategicznym, takiej jak tworzenie prawa i planowanie.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska jest wojewoda i starosta. Istotnym novum w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i

wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

W kontekście planowania przestrzennego, z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

7.3 Struktura zarządzania programem

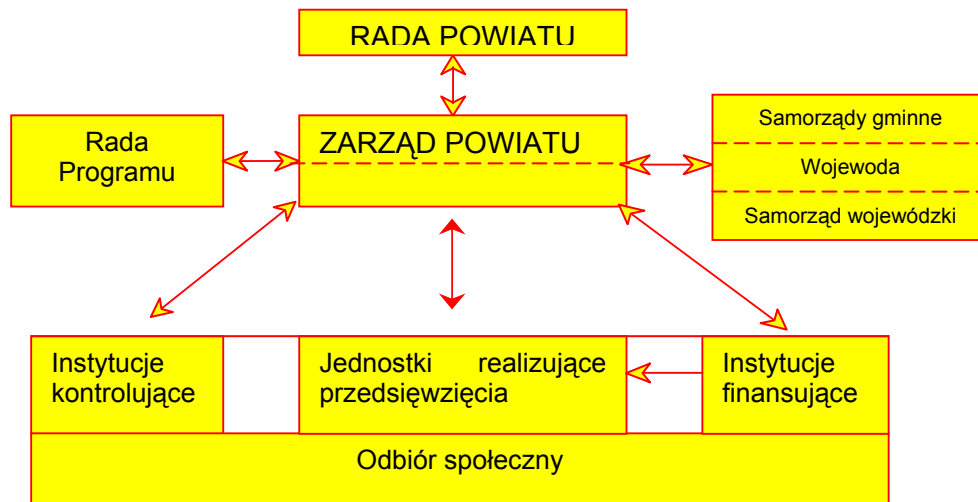
Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania dokumentem.

7.3.1 Uczestnicy realizacji Programu

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące,
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- Społeczność powiatu jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Schemat zarządzania Programem przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 7.1 Schemat zarządzania Programem

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na **Zarządzie Powiatu**, który co 2 lata składa Radzie Powiatu raporty z wykonania Programu. Zarząd współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie

korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW w Poznaniu).

Ponadto Zarząd Powiatu współdziała z samorządami gminnymi, a także z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IS, WIOŚ), prowadzą wykazy wód (RZGW).

Bezpośrednim realizatorem zadań nakreślonych w programie są: samorządy gminne jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program.

Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Nastąpi uporządkowanie i uczynienie samego procesu planowania i zarządzania, co sprawi, że pewne działania stając się schematem postępowania, spowodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy powiatu, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

7.4 Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań,
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Zarząd Powiatu będzie ocenił co dwa lata stopień wdrożenia Programu, co będzie podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu.

W początkowym okresie wdrażania Programu również co dwa lata będzie weryfikowana lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w najbliższych czterech latach. Oznacza to, że w 2007 roku powinien być przygotowany nowy wykaz obejmujący lata 2007 – 2008.

W cyklu czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji celów średniookresowych (w niniejszym dokumencie obejmujących okres do 2015 r.). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska:

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co dwa lata),
- Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

7.5 Możliwości finansowania POŚ

7.5.1 Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Znaczna część zadań określona w niniejszym Programie realizowana będzie z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW). Zgodnie z Załącznikiem nr 6 do uchwały nr XVI/118/04 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 14.12.2004 r. Plan przychodów i wydatków Funduszu zakłada następujący podział środków finansowych:

Tabela 7.1 Budżet Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2005 r.

poz.	Treść	Plan 2005 [zł]
I.	Stan Funduszu na początku roku (01.01.2005 r.)	382
II.	Przychody ogółem	140 000
III.	Środki dyspozycyjne	140 382
IV.1	Wydatki bieżące	
	1. dotacje przekazane z funduszy celowych na realizację zadań bieżących dla jednostek sektora finansów publicznych	26 000
	2. zakup materiałów i wyposażenia	1 000
	3. zakup usług pozostałych	25 000
IV.2	Wydatki inwestycyjne	
	1. wydatki inwestycyjne funduszy celowych	70 000
	2. dotacje z funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych sektora finansów publicznych	18 000
	Wydatki ogółem (IV)	140 000
V.	stan funduszu na koniec roku 31.12. 2005	382

W okresie pięcioletniej działalności Starostwa Powiatowego w Lesznie z powiatowego funduszu [...] wydatkowano ponad 656 tys. zł na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska. W ramach tych środków dokonano wsparcia w następujących dziedzinach:

- 1) Inwestycje proekologiczne z zakresu gospodarki ściekowej i ochrony wód (ok. 452 tys. zł). Dofinansowano m.in. modernizację oczyszczalni ścieków, inwestycje w zakresie odwodnienia dróg, zakup urządzenia czyszczącego do kanalizacji;
- 2) ochrony powietrza przez zanieczyszczeniem (ok. 32 tys. zł). Dofinansowano m.in. modernizację kotłowni – przejście z ogrzewania węglowego na gazowe, wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych – baterie słoneczne;
- 3) gospodarki odpadami. Dofinansowano m.in. zakup prasy do odpadów, zakup pojemników do selektywnej zbiórki, budowę kompostownika na odpady, coroczną akcję „Sprzątanie Świata”;
- 4) edukacji ekologicznej (ok. 37 tys. zł). Dofinansowano m.in. seminarium pn. „Bezpieczeństwo podczas transportu materiałów niebezpiecznych” zorganizowane przez KM PSP w Lesznie, regionalny konkurs wiedzy ekologicznej „Młody przyjaciel środowiska” organizowany przez SOSW w Rydzynie, urządzenie ścieżki dydaktycznej i ścieżki zdrowia;

7.5.2 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Programy priorytetowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2005 roku dostosowane zostały do wymagań określonych w dyrektywach Wspólnot Europejskich wpisanych do prawa krajowego i polityki ekologicznej państwa. Mają one zapewnić skuteczną realizację zobowiązań w okresach dostosowawczych, ustalonych w

Traktacie Akcesyjnym. Do najważniejszych zadań ujętych w 15 programach priorytetowych należy redukcja zanieczyszczeń w ściekach komunalnych, uzyskanie unijnych standardów czystości wód, poprawa zaopatrzenia w dobrej jakości wodę do picia, zwiększenie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, racjonalizacja gospodarki odpadami, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, rekultywacja terenów przemysłowych i ochrona przyrody.

Polska stoi przed istotnym problemem terminowego zrealizowania zobowiązań akcesyjnych w dziedzinie porządkowania gospodarki wodno-ściekowej. Równocześnie istnieje konieczność obligatoryjnego wykonania postanowień ramowej dyrektywy wodnej 2000/60/EC, której podstawowym celem jest dbałość o dobrą jakość wszystkich rodzajów wód, kompleksowa ochrona ich zasobów oraz zintegrowane i zrównoważone gospodarowanie i zarządzanie wodą. Działania wynikające z zaleceń wprowadzonej do prawa polskiego dyrektywy, wyznaczającej ramy wspólnotowej polityki wodnej, jak również dyrektyw szczegółowych w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG) oraz zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje odprowadzane do środowiska wodnego Wspólnoty (76/464/EWG) uwzględnione zostały w priorytetach Narodowego Funduszu na 2005 rok w dziedzinie ochrony wód.

Lista priorytetowych programów NFOŚiGW planowanych do dofinansowania w roku 2005 została określona uchwałą Rady Nadzorczej Funduszu nr 89/04 z 20.09.2004 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dokonując wyboru przedsięwzięć do dofinansowania będzie przeznaczał środki przede wszystkim na dofinansowywanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej, których wykonanie jest niezbędne do spełnienia wymagań określonych w dyrektywach Wspólnot Europejskich wdrożonych do prawa krajowego oraz w polityce ekologicznej państwa.

W zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem dofinansowywane między innymi zadania określone w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W ramach programu finansowane będą zadania:

- ⇒ Objęte „Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych”
 - dokumentacja techniczna przedsięwzięć,
 - oczyszczalnie,
 - kanalizacja,
- ⇒ Oczyszczalnie i podczyszczalnie ścieków przemysłowych,
- ⇒ Realizacja inwestycji koniecznych do optymalizacji gospodarki wodno-ściekowej, uzyskujących dofinansowanie ze środków unijnych.

Zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek ze środków NFOŚiGW określone zostały w uchwałach Rady Nadzorczej nr 116/2004 z dn. 15.11.2004 r. i 128/2004 z dn. 21.12.2004 r. (uchwały dostępne na stronie internetowej Funduszu).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a, 02-673 Warszawa
tel. 022 / 849-00-79, 849-22-82, fax 022 / 849-72-72
www.nfosigw.gov.pl

7.5.3 Finansowanie inwestycji z funduszy Unii Europejskiej

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną podstawowe możliwości uzyskania dofinansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Niniejszą syntezę opracowano na podstawie broszury informacyjnej Departamentu Integracji Europejskiej Ministerstwa Środowiska pt. „Fundusze Unii Europejskiej dla samorządów na inwestycje służące ochronie środowiska”.

Wprowadzenie

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej władze samorządowe, które planują przeprowadzenie inwestycji z zakresu ochrony środowiska, mogą starać się o wsparcie ze środków **Funduszu Spójności** oraz z **funduszy strukturalnych**, głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF).

Najwięcej środków w sektorze ochrony środowiska można otrzymać w ramach Funduszu Spójności. Umożliwi to samorządom realizację dużych przedsięwzięć o znaczeniu ogólnokrajowym bądź regionalnym, o wartości ponad 10 milionów euro. Gminy, które planują mniejsze inwestycje mogą liczyć na dofinansowanie z funduszy strukturalnych.

Fundusz Spójności

Fundusz Spójności został utworzony na mocy postanowień Traktatu o Unii Europejskiej z 1993 r. Jego zadaniem jest czasowa pomoc dla słabiej rozwiniętych krajów Unii Europejskiej, w których PKB na mieszkańca jest niższy od 90 proc. średniego w UE. Podstawowym celem Funduszu Spójności jest zminimalizowanie różnic pomiędzy krajami aż do osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej całej Unii.

Środki z Funduszu Spójności pomogą Polsce w wywiązaniu się ze zobowiązań akcesyjnych poprzez wdrożenie ekologicznych przepisów UE w najtrudniejszych i najkosztowniejszych z punktu widzenia polityki akcesyjnej obszarach, w których Polska uzyskała okresy przejściowe. Fundusz Spójności współfinansuje duże projekty w dwóch obszarach: **ochrona środowiska i transport**.

Łącznie dla Polski na lata 2004 - 2006 z Funduszu Spójności na ochronę środowiska przewiduje się około 2,1 miliarda euro (w cenach z roku 2004).

Podstawą do przygotowania projektów dofinansowanych z Funduszu Spójności są następujące dokumenty programowe:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Strategia wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006,
- Strategie sektorowe.

Współfinansowanie z Funduszu Spójności mogą uzyskać inwestycje z takich dziedzin, jak:

- gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami,
- ochrona powietrza,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- ochrona przeciwpowodziowa.

Podstawowe wymogi przy ubieganiu się o środki z Funduszu Spójności:

- odbiorcą pomocy tj. beneficjentem pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne - np. przedsiębiorstwa komunalne;
- wielkość inwestycji - kwalifikują się inwestycje o wartości ponad 10 milionów euro;
- zasięg oddziaływania - projekty muszą mieć znaczenie ogólnokrajowe lub transregionalne, przedsięwzięcia muszą przyczyniać się do redukcji zanieczyszczeń oddziałujących na znaczną liczbę ludzi przy najniższych kosztach tej redukcji - przedsięwzięcia mają być efektywne ekologicznie i ekonomicznie.

Przedsięwzięcie przewidziane do dofinansowania w ramach Funduszu Spójności musi być przed przetargiem. Projekt musi posiadać wstępne studium wykonalności (typu prefeasibility) lub studium powinno być w trakcie opracowywania. Na dofinansowanie z Funduszu Spójności mają szansę również projekty, które są kontynuacją przedsięwzięć współfinansowanych przez fundusz ISPA.

Wysokość pomocy z Funduszu Spójności: udział środków w finansowaniu projektów może wynieść max. od 80 do 85 proc. kosztów kwalifikowanych.

Fundusze Strukturalne

Fundusze strukturalne, podobnie jak Fundusz Spójności, są instrumentem wspólnotowej polityki strukturalnej. Celem utworzenia funduszy strukturalnych w 1999 r. było zapewnienie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju Unii Europejskiej poprzez restrukturyzację i modernizację gospodarek krajów należących do Wspólnoty. Pomoc z funduszy strukturalnych jest kierowana do tych sektorów i tych regionów, w których poziom rozwoju ekonomicznego jest poniżej średniego poziomu w UE. Dostęp do środków funduszy strukturalnych daje Polsce możliwość zredukowania dysproporcji rozwoju gospodarczego pomiędzy poszczególnymi regionami kraju oraz stopniowego zbliżania się do średniej unijnej.

W przeciwieństwie do Funduszu Spójności, który obejmuje pomoc o zasięgu krajowym, pomoc ze środków funduszy strukturalnych na ochronę środowiska jest kierowana do wybranych regionów, w których poziom PKB na jednego mieszkańca jest niższy niż 75 proc. średniej unijnej. Wszystkie regiony Polski spełniają to kryterium kwalifikowania i mogą otrzymać dofinansowanie ze środków funduszy strukturalnych. Funkcjonują cztery fundusze strukturalne:

1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
2. Europejski Fundusz Społeczny,
3. Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (Sekcja Orientacji),
4. Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa.

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006:

- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR),
- Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Celem programu jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Pomoc jest skierowana dla samorządów województw, powiatów i gmin, stowarzyszeń oraz związków gmin i powiatów, instytucji naukowych, instytucji rynku pracy, agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania przedsiębiorczości. Ogółem dla Polski na program operacyjny w latach 2004 - 2006 przeznaczony jest ponad 4 miliardy euro.

W ramach ZPORR m.in. realizowane są inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz inwestycje związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych.

W zakresie jednego z działań programu, mającego na celu wsparcie dużych inwestycji infrastrukturalnych w ochronie środowiska (o wartości do 10 milionów euro) dotyczących budowy i modernizacji infrastruktury o znaczeniu regionalnym, służących wzmocnieniu konkurencyjności regionów, realizowane są projekty z następujących dziedzin:

- zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków,
- zagospodarowanie odpadów,
- poprawa jakości powietrza,
- ochrona przeciwpowodziowa,
- wsparcie zarządzania ochroną środowiska,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Preferowane są projekty o wartości:

- minimum 2 milionów euro w przypadku projektów infrastrukturalnych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- minimum 0,5 miliona euro dla projektów w zakresie zarządzania ochroną środowiska,
- minimum 1 miliona euro w przypadku pozostałych projektów infrastrukturalnych.

W programie zaplanowane jest także wspieranie infrastruktury lokalnej. Dofinansowanie otrzymują mniejsze inwestycje w zakresie ochrony środowiska o oddziaływaniu lokalnym, na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców). Projekty takie powinny być realizowane przede wszystkim w gminach i powiatach o niskich dochodach na mieszkańca i wysokiej stopie bezrobocia.

Realizowane są projekty dotyczące:

- budowy lub modernizacji urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- budowy lub modernizacji urządzeń zaopatrzenia w wodę,
- budowy lub modernizacji urządzeń zaopatrzenia w energię,
- gospodarki odpadami stałymi.

Za priorytetowe uznawane są projekty realizowane w gminach o dochodach na mieszkańca poniżej 60 proc. średniej danego województwa oraz o stopie bezrobocia przekraczającej 150 proc. średniej województwa, mające wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej obszaru objętego projektem oraz stworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia.

Celem programu jest także **rewitalizacja obszarów zdegradowanych**, czyli ożywienie gospodarcze i społeczne terenów zdegradowanych, w tym zwiększenie ich potencjału turystycznego i kulturalnego. W działaniach związanych z rewitalizacją terenów przemysłowych i powojсковych szczególną uwagę zwrócono na kwestie ochrony środowiska naturalnego.

Wsparcie mogą otrzymać projekty środowiskowe realizowane na terenach zdegradowanych, takie jak: wykonanie pasów zieleni, wykonanie osłon przeciwołśnieniowych i ekranów akustycznych, zakładanie terenów zielonych i tworzenie zielonych stref (zakładanie parków i zalesianie). Za priorytetowe uznawane są projekty zintegrowane stanowiące element wieloletniego, lokalnego planu rewitalizacji obszarów przemysłowych lub powojсковych.

7.6 Harmonogram

W poniższej **tabeli** przedstawiono harmonogram wdrażania „Programu Ochrony Środowiska Powiatu Leszczyńskiego”. Harmonogram ten ujmuje cyklicznie prowadzone działania opisane wcześniej.

Należy jednak zaznaczyć, iż możliwe są modyfikacje tego harmonogramu w zależności od oceny postępów w zakresie osiągnięcia celów i zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Tabela 7.2 Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska Powiatu Leszczyńskiego

Lp.	Rok Zadania	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1.	Program ochrony środowiska powiatu leszczyńskiego						
	Cele roku i kierunki działań		Do 2015				Do 2019
	Lista przedsięwzięć proponowanych do realizacji		2005 - 2008		2007 - 2008		2009 - 2012
2.	Monitoring						
2.1.	Monitoring stanu środowiska	w każdym roku					
2.2.	Monitoring polityki środowiskowej						
	Mierniki efektywności Programu						✓
	Ocena realizacji listy przedsięwzięć				✓		✓
	Raporty z realizacji Programu				✓		✓
	Ocena realizacji celów i kierunków działań						✓

✓ - terminy realizacji poszczególnych zadań.

7.7 Główne działania w ramach zarządzania programem

W oparciu o poprzednie paragrafy niniejszego rozdziału w poniższej tabeli przedstawiono najważniejsze działania w ramach następujących zagadnień: wdrażanie "Programu ochrony środowiska" (koordynacja, weryfikacja celów ekologicznych, strategii ich i listy przedsięwzięć, współpraca z różnymi jednostkami), edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Tabela 7.3 Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2005 – 2008	Instytucje uczestniczące
1.	Wdrażanie "Programu ochrony środowiska ..."	- Koordynacja wdrażania "Programu ..."; - Współpraca z różnymi jednostkami; - Ocena wdrożenia przedsięwzięć (2x, 2007 i 2009); - Ocena realizacji i weryfikacja celów ekologicznych i kierunków działań (1x, 2006); - Raporty o wykonaniu Programu (2x, 2006 i 2008);	Starostwo Powiatu Leszczyńskiego , Inne jednostki wdrażające Program
2.	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	- Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się tym zagadnieniem; - Realizacja ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie udziału społeczeństwa; - Większe wykorzystanie mediów (prasa, telewizja, internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów; - Stosowanie systemu "krótkich informacji" o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych); - Szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństw;	Starostwo Powiatu Leszczyńskiego , Zarząd województwa WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3.	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Starostwo Powiatu Leszczyńskiego , Wojewoda Fundusze celowe
4.	Monitoring stanu środowiska	- Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Informacje o stanie środowiska w powiecie	Starostwo Powiatu Leszczyńskiego , WIOŚ, WSSE

8. WYKAZ SKRÓTÓW

- ARiMR**- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- AWR**- Agencja Własności Rolnej
- BAT**- Best Available Techniques (Najlepsze Dostępne Techniki)
- BATNEEC**- Najlepsza dająca się zastosować technologia nie wymagająca nadmiernych kosztów
- b.d.** - brak danych
- b.d.k.**- bez kosztów dodatkowych
- DZG**- Dolnośląski Zakład Gazowniczy
- GFOŚiGW** - Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- GUS**- Główny Urząd Statystyczny
- GZWP**- Główny Zbiornik Wód Podziemnych
- IMiGW** - Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
- IOŚ** - Inspekcja Ochrony Środowiska
- IPPC**- Dyrektywa Unii Europejskiej o zintegrowanej kontroli i przeciwdziałaniu zanieczyszczeniu środowiska
- IS** - Inspekcja sanitarna
- ISO** - International Organization for Standardization (Międzynarodowy system ujednolicania norm)
- ISPA**- Fundusz pomocowy Unii Europejskiej (dla inwestycji dot. ochrony środowiska i budowy infrastruktury transportowej)
- KDPR**- Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
- KGHM**- Kombinat Górniczo-Hutniczy Miedzi Polska Miedź, SA
- LP** - Lasy Państwowe
- MEN**- Ministerstwo Edukacji Narodowej
- MŚ** - Ministerstwo Środowiska
- NFOŚiGW** - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- NGO** - skrót z ang. non-governmental organization, który oznacza organizacje działające społecznie i nie dla zysku (organizacje pozarządowe)
- OChK**- Obszary Chronionego Krajobrazu
- ODR**- Ośrodki Doradztwa Rolniczego
- OECD**- Organization for Economic Cooperation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)
- OOŚ** - Ocena Oddziaływania na Środowisko
- OSO** - Obszary Specjalnej Ochrony
- O/ZG**- Oddział Zakłady Górnicze
- PAN** - Państwowa Akademia Nauk
- PCB** - Polichlorowane Bifenyle
- PHARE**- Fundusz pomocowy Unii Europejskiej
- PEP** - Polityka Ekologiczna Państwa
- GFOŚiGW** - Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- PGO** - Plan Gospodarki Odpadami
- PK** - Park Krajobrazowy
- PKB**- Produkt Krajowy Brutto
- PIG** - Państwowy Instytut Geologiczny
- PM10** - Pył zawieszony o granulacji do 10 µm
- POE** - Pozarządowe Organizacje Ekologiczne
- PSP** - Państwowa Straż Pożarna
- POŚ** - Prawo ochrony środowiska
- PSP** - Państwowa Straż Pożarna
- PTTK**- Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze
- PZŁ** - Polski Związek Łowiecki
- PZW**- Polski Związek Wędkarski
- RDLP**-Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
- RLM** - Równoważna Liczba Mieszkańców
- RZGW**- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- SAPARD** - Fundusz pomocowy Unii Europejskiej dla rolników
- SOO** - Specjalne Obszary Ochrony
- SP** - Starostwo Powiatowe
- SRM**- odpady szczególnego ryzyka
- SUW**- Stacja Uzdatniania Wody
- UE** - Unia Europejska
- UG** - Urząd Gminy
- UNEP**- United Nations Environment Programme (program na rzecz środowiska ONZ)

- **UNIDO**- United Nations Industrial Development Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw rozwoju przemysłu)
- **US** - Urząd Statystyczny
- **UW** - Urząd Wojewódzki
- **WFOŚiGW** - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- **WIOŚ**- Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska
- **WSSE** - Wojewódzka Stacja Sanitarno Epidemiologiczna
- **ZDW** - Zarząd Dróg Wojewódzkich
- **ZDKiA** - Zarząd Dróg Krajowych i Autostrad
- **ZGKiM**- Zarząd Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudnej

9. SPIS LITERATURY I WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

1. Program Ochrony Środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002 – 2010 – projekt – ARCADIS Ekokonrem sp. z o.o. – Wrocław
2. Program Ochrony Środowiska miasta Leszna - ARCADIS Ekokonrem sp. z o.o. – Wrocław – 2002 r.
3. Program Ochrony Środowiska dla gminy Święciechowa – Zakład Obsługi Budownictwa KOLEKTOR Serwis – Leszno, 2004 r.
4. Program Ochrony Środowiska dla miasta i gminy Rydzyna – Biuro Usług Urbanistycznych i Ochrony Środowiska, J. Postaremczak, Kościan
5. Program działań do 2015 r. w zakresie inwestycji i konserwacji urządzeń melioracji podstawowych na terenie administrowanym przez Rejonowy Oddział w Lesznie Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.
6. Plan rozwoju lokalnego powiatu leszczyńskiego na lata 2004–2006 – Zarząd Powiatu – 2004 r. - Uchwała Nr XIII/91/04 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 28 czerwca 2004 r.
7. Plan Reagowania Kryzysowego Powiatu Leszczyńskiego – wyciąg
8. Plan gospodarki odpadami dla powiatu leszczyńskiego – proGEO Sp. z o.o. Wrocław, przy współpracy Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja” Legnica, 2003 r.
9. Plan gospodarki odpadami dla gminy Włoszakowice – projekt - proGEO Sp. z o.o. Wrocław, przy współpracy Fundacji Ekologicznej „Zielona Akcja” Legnica, 2004 r.
10. Stan i potrzeby inwestycyjne gmin województwa wielkopolskiego w zakresie gospodarki ściekowej – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2001 r.
11. Strategia Rozwoju Leszna – Wielkopolska Szkoła Biznesu przy AE w Poznaniu
12. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego – Sejmik Województwa Wielkopolskiego – Poznań – 2000 r.
13. Wojewódzki Program Operacyjny na rok 2004 r. Poznań – 2004 r.
14. Program Państwowego Monitoringu Środowiska w województwie wielkopolskim na rok 2004 – Poznań 2003 r.
15. Stan czystości wód w zlewni południowego kanału Obry - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2001 r.
16. Stan czystości wód w zlewni kościańskiego kanału Obry - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Delegatura w Lesznie, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Leszno 2002 r.
17. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2003 - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2004 r.
18. Województwo Wielkopolskie - podregiony, powiaty i gminy województwa – 2004 – Urząd Statystyczny w Poznaniu
19. Wpływ antropogresji na wody gruntowe na obszarze województwa poznańskiego i miasta Poznania – Uniwersytet im. A. Mickiewicza – Zakład Analizy Wody i Gruntów-1997 r.
20. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzemieniewo – INFO-PROJEKT S.C. Warszawa 2000 r.

21. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lipno – Przeds. Proj.-Wdrożeniowe Sp.C –Piaski Wlkp. – 2000 r.
22. Strategia Zrównoważonego Rozwoju dla gminy Lipno – 2002 r.
23. Plan rozwoju lokalnego gminy Lipno na lata 2004-2013 – Lipno 2004.
24. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osieczna – Pracownia Projektowa Zagospodarowanie Przestrzenne i Architektura – 1997-1998 r.
25. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Osieczna – Osieczna 2004 r.
26. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Rydzyna 2004-2013 – Rydzyna 2004
27. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Świąciechowa na lata 2004-2006 i 2007-2013 – Świąciechowa 2004
28. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Wijewo na lata 2004-2013 – ARIS sp. z o.o., Biuro Konsultingowe – Leszno - 2004
29. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Włoszakowice na lata 2004-2013 – WOKISS Poznań
30. Koncepcja zaopatrzenia w wodę gminy Włoszakowice – ESKO Przeds. Inżyn.Środowiska s.c. Zielona Góra 2001
31. Koncepcja skanalizowania gminy Włoszakowice - – ESKO Przeds. Inżyn.Środowiska s.c. Zielona Góra 2005
32. Kondracki J. 1994 Geografia Polski Mezoregiony fizyczno-geograficzne Wyd. Nauk. PWN, Warszawa
33. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Instytut Ochrony Środowiska, Zakład Polityki Ekologicznej, 2002
34. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – Ministerstwo Środowiska – Warszawa grudzień 2003
35. Strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2000
36. Zasobność i zanieczyszczenie gleb Wielkopolski, Stan na rok 2000, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu.
37. Informacje przekazywane przez Nadleśnictwa: Karczma Borowa (www.karczmaborow.lasypanstwowe.poznan.pl), Włoszakowice (www.wloszakowice.lasypanstwowe.poznan.pl)
38. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce, Ministerstwo Środowiska, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2004;
39. Bilans wód podziemnych powiatu leszczyńskiego, Hydro-consult sp. z o.o., Poznań, lipiec 2003;
40. Dane WIOŚ o stanie czystości wód powierzchniowych w 2004 r.
41. Dane uzyskane w Inspekcji Sanitarnej w Lesznie, ul. Niepodległości 66
42. Informacje przekazywane przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Oddział w Lesznie,
43. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich, na lata 2004-2006, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
44. Przewodnik po Krajowym Programie Rolnośrodowiskowym, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2004 r.

Załącznik nr 1

Formy działań edukacyjnych

Wydarzenie promocyjne:

- **zebrania mieszkańców** są ważną formą bezpośrednich kontaktów władz gminy z mieszkańcami. Umożliwiają przekazanie niezbędnych informacji bez zniekształceń i nieścisłości, które mogą się pojawić podczas przekazu innymi kanałami. Tworzą atmosferę wzajemnego zaufania i dają mieszkańcom poczucie wpływu na bieg lokalnych spraw, pozwalają też na wyrażanie niezadowolonych i sprzeciwu. Zebranie powinni prowadzić przedstawiciele władz. W przypadku prezentacji kwestii technicznych związanych z wprowadzeniem segregacji, czy budową składowiska warto poprosić o pomoc konsultanta lub eksperta, który w sposób jasny i precyzyjny zaprezentuje rozwiązania. Jeżeli sprawa budzi kontrowersje warto zaprosić oponentów do zespołu/grupy zadaniowej, która zajmie się opracowaniem kilku wariantów rozwiązań. Sprawny prowadzący oraz ciekawa prezentacja (przygotowana w formie foliogramów, plansz lub z komputera) zapewnią dobry przebieg spotkania.
- **warsztaty, seminaria, konferencje.** Są to formy kształceniowe podnoszące wiedzę i umiejętności w określonej tematyce. Poprzez spotkania zainteresowanych osób umożliwiają wymianę informacji i doświadczeń i integrację osób wokół problemów i określonych zadań. Szczególnie polecana forma to warsztaty prowadzone przez niezależnego moderatora, które umożliwiają aktywny udział różnych stron i wypracowanie rozwiązań również w sytuacjach konfliktowych.
- **wizyty studialne.** Tę formę polecamy jako najbardziej sprawdzoną przy przekonywaniu opornych decydentów samorządowych, radnych, liderów lokalnych. Nic tak nie przekonuje jak naoczne obejrzenie i zapoznanie się z nowoczesnym składowiskiem czy dobrze funkcjonującym systemem segregacji. Obecnie można skorzystać z wielu przykładów krajowych. Bardziej przystają one do naszych krajowych warunków i możliwości niż systemy funkcjonujące na Zachodzie Europy.
- **imprezy specjalne** (happeningi, festiwale, konkursy, otwarcie obiektu komunalnego) służą nagłośnieniu ważnych zagadnień. Są to wydarzenia jednorazowe, mające jednorazowy oddźwięk w prasie i telewizji lub cykliczne, ponieważ integrują mieszkańców z lokalnym środowiskiem i mogą być zarysem ważnych inicjatyw oddolnych. Imprezy wymagają dużego nakładu kosztów i energii organizatorów, dlatego też warto przy okazji cyklicznych imprez gminnych np. „Dożynek”, „Konkursu na Najczystsza Zagrodę”, „Dni danej miejscowości” dołączyć treści związane z problemami odpadowymi i środowiskowymi. Może to być specjalne stoisko z gadżetami, mała wystawa, impresje słowne lub muzyczne przygotowane przez dzieci.

Materiały drukowane:

- **Ulotki, foldery, ulotki typu „pytania i odpowiedzi”, kalendarze zbiórki, zestawienia fotograficzne, wkładki i broszury,** mają niewielką objętość (zwykle format A4 lub A5) i zawierają podstawowe informacje skierowane do mieszkańców o tym jak prawidłowo prowadzić segregację oraz jaki podmiot i kiedy odbiera odpady. Ulotki typu „pytania – odpowiedzi” to zestawienie odpowiedzi na najbardziej nurtujące mieszkańców obawy poznane wcześniej na podstawie analizy grup odbiorców. Ponieważ ulotki są najczęściej stosowaną formą przekazu warto zadbać, aby były czytelne, nie przeładowane treścią, zachęcały do przeczytania. Zestawienia fotograficzne w odróżnieniu od ulotek zawierają informacje techniczne np. dotyczące budowy składowiska. Broszury mają zwykle większą objętość i zawierają dzięki temu więcej informacji opisowych np. może to być broszura skierowana do placówek handlowych lub podmiotów gospodarczych na temat zasad postępowania z odpadami. Wkładki to materiały krótkie dołączone do gazet, czasopism, toreb na zakupy. Zaletą tych materiałów są niskie koszty druku i możliwość

szybkiego przygotowania przekazu. Wada to to, że mogą zostać potraktowane przez odbiorcę jako ulotki reklamowe i wyrzucane natychmiast do kosza.

- **publikacje w prasie lub biuletynach: komunikaty dla prasy (artykuły), komentarze, wywiady, stałe rubryki, listy do redakcji.** Publikacje w prasie umożliwiają dotarcie do określonej grupy odbiorców i przedstawienie stanowiska urzędu lub instytucji w danej sprawie. Warto dokładnie zorientować się jaki zasięg posiada gazeta i czy są to właśnie czytelnicy, na których nam najbardziej zależy. Konieczne jest też wcześniejsze uzgodnienie z wydawcą czy zamieści przygotowany materiał. Ponieważ tematy związane z problematyką odpadową nie zawsze są interesujące dla prasy, warto przy okazji informacji o innym atrakcyjnym wydarzeniu (Sprzątanie Świata, konkurs, wystawa itd.) podać ważne informacje, na których szczególnie nam zależy. Zaletą informacji prasowych jest duży zasięg przy niskich kosztach własnych, wadą – nie zawsze opublikowany materiał jest rzetelny, czasami zbyt ogólnikowy i nastawiony na sensację (jeśli przygotowuje go dziennikarz). Uniknąć tego można wykorzystując jako kanał informacyjny biuletyny gminne przygotowane periodycznie przez jednostkę samorządową.
- **plakaty, obwieszczenia służb komunalnych.** Jedną z prostszych form docierania do mieszkańców jest operowanie prostą symboliką i hasłowym ujęciem tematu. Plakat nie wymaga długiego czytania i zastanawiania się. Dzięki zawarciu minimum treści jest prostym nośnikiem informacji docierającym do każdego odbiorcy niezależnie od wieku. Obwieszczenia to ogłoszenia urzędowe o powtarzającej się ubogiej formie graficznej. Docierają do wąskiego kręgu odbiorców, zwykle osób najbardziej zainteresowanych daną sprawą. Plakat lub obwieszczenie powinno zostać umieszczone w miejscach publicznych odwiedzanych przez mieszkańców np. w urzędach i instytucjach gminnych (szkoły, biblioteki, domy kultury, kina), na tablicach ogłoszeń, przystankach autobusowych, sklepach, centrach handlowych, parafiach, klatkach schodowych budynków spółdzielczych i komunalnych.
- **materiały edukacyjne i programy nauczania, materiały dla nauczycieli, materiały dla uczniów, materiały dla służb komunalnych.** Te materiały mają ograniczony zasięg odbiorców i bardziej nakierowane są na liderów, edukatorów i decydentów niż na przeciętnego odbiorcę. Służą podniesieniu wiedzy, przekazaniu aktualnych informacji, wymianie doświadczeń i jako materiał szkoleniowy.
- **gadżety okolicznościowe: zakładki, znaczki, długopisy, czapeczki, koszulki, kalendarze, torby, teczki.** Materiały zwykle są ozdobione logiem i hasłem programu lub kampanii informacyjnej. Dzięki swojej użyteczności funkcjonują dłużej niż poprzednio wymienione materiały. Koszt przygotowania zróżnicowany. Warto przemyśleć formę gadżetów – powinny być zrobione z materiałów przyjaznych środowisku (drewno, bawełna, len, tektura), aby ich użytkowanie nie kojarzyło się z „górami śmieci”, a z ekologią. Gadżety te są przydatne w czasie różnych imprez promocyjnych: konkursów, wystaw, warsztatów, konferencji, festynów.

Materiały audiowizualne:

- **wywiady i cykliczne audycje dla radia i telewizji.** Warto utrzymać stały kontakt z lokalną rozgłośnią radiową lub telewizyjną. Są one oglądane i słuchane przez mieszkańców. Mogą poświęcić więcej czasu antenowego na prezentację lokalnych zagadnień. W wielu miastach i miejscowościach dobrym kanałem informacyjnym są telewizje kablowe.

- **wystawy, pokazy filmów lub przeźroczy.**

Wystawy stanowią możliwość wizualnego przybliżenia określonych zagadnień. Mogą to być zdjęcia, eksponaty, rysunki. Wystawa powinna mieć określony cel i przesłanie. W małych gminach są to zwykle wystawy konkursowe prac wykonanych przez dzieci i młodzież na konkretny temat np. „Śmieci mniej – Ziemi lżej”, „Nie zasypią nas śmieciami”, „Będę ekologicznym konsumentem”.

Wystawa jest zwykle wydarzeniem kulturalnym. Istotne, aby jej odbiorcami byli rodzice i mieszkańcy danej miejscowości. Zdjęcia, plakaty, rysunki podkreślają pewne zjawiska i zwracają uwagę na ich negatywny wpływ na środowisko.

Wystawa może być dobrym momentem do prezentacji filmów lub przeźroczy o tematyce ekologicznej np. prezentującej „dzikie wysypiska w okolicy”.